

Cahier 2011-3

Tweede meting van de monitor nazorg ex-gedetineerden

Resultaten en vergelijking tussen twee metingen in de tijd

P.A. More
G. Weijters

Cahier

De reeks Cahier omvat de rapporten van onderzoek dat door en in opdracht van het WODC is verricht.

Opname in de reeks betekent niet dat de inhoud van de rapporten het standpunt van de Minister van Veiligheid en Justitie weergeeft.

Bestelgegevens

Exemplaren van deze publicatie kunnen schriftelijk worden besteld bij

Bibliotheek WODC, kamer TN-3A03
Postbus 20301, 2500 EH Den Haag
Fax: (070) 370 45 07
E-mail: wodc@minjus.nl

Cahiers worden in beperkte mate gratis verspreid zolang de voorraad strekt.
Alle nadere informatie over WODC-publicaties is te vinden op Justweb en op www.wodc.nl

Dankwoord

Voor u ligt de rapportage over de tweede meting van de monitor nazorg ex-gedetioneerden. Deze monitor brengt jaarlijks in kaart in welke mate (ex-)gedetineerden een identiteitsbewijs, inkomen, huisvesting, schulden en contact met een zorginstelling hebben op het moment dat zij een Penitentiaire Inrichting binnenkomen, op het moment dat hun detentie erop zit en op het moment dat zij zich zes maanden in de vrije maatschappij bevinden.

Op deze plaats willen wij allereerst graag de voorzitter en de leden van de begeleidingscommissie bedanken voor hun constructieve en betrokken advisering en begeleiding tijdens dit onderzoek. Verder danken wij Paul Linckens van de afdeling informatieanalyse van DJI voor de aanlevering van en uitleg over de gegevens uit TULP. Daarnaast bedanken we de medewerkers van het Shared Service Center ICT (SSCI) van DJI voor het beschikbaar maken van de DPAN-dossiers van (ex-)gedetineerden. Voor het aanleveren van informatie over de situatie van ex-gedetioneerden na detentie bedanken we Jan Miltenburg (Veiligheidshuis Eindhoven), Marcel Buster (GGD Amsterdam), Peter Hilberts en Tom Verhulst (DWI Amsterdam), Jasper Limmen (Gemeente Spijkenisse), Jeroen Vermeulen (gemeente Purmerend) en Roel van der Lugt en Marga van Esch (Regionaal Veiligheidshuis Maas en Leijgraaf).

Den Haag, maart 2011

Alexander More en Gijs Weijters

Inhoud

Afkortingen — 7

Samenvatting — 9

1 Inleiding — 19

- 1.1 Achtergrond — 19
- 1.2 Ontwikkelingen in het PSAN in 2009 — 20
- 1.3 Aanpak tweede meting monitor nazorg ex-gedetineerden — 21
- 1.4 Onderzoeksvragen — 22

2 Methode — 25

- 2.1 Onderzoeksgroep — 25
- 2.2 Databronnen — 27
  - 2.2.1 Begin van detentie — 27
  - 2.2.2 Einde van detentie — 29
  - 2.2.3 Zes maanden na detentie — 29
  - 2.2.4 Representativiteit gegevens uit de gemeenten — 31
- 2.3 Operationalisering — 32
  - 2.3.1 De leefgebieden — 32
  - 2.3.2 Achtergrondkenmerken — 33

3 Resultaten — 35

- 3.1 Van welke gedetineerden hebben we geen informatie op de leefgebieden? — 35
- 3.2 Situatie op de vijf leefgebieden direct voor detentie en bij ontslag uit detentie — 38
  - 3.2.1 Inkomen — 39
  - 3.2.2 Huisvesting — 40
  - 3.2.3 Schulden — 41
  - 3.2.4 Zorg — 42
- 3.3 Cumulatie van problemen op de vijf leefgebieden — 42
- 3.4 Verandering in problematiek op de leefgebieden — 45
  - 3.4.1 Identiteitsbewijs — 46
  - 3.4.2 Inkomen — 46
  - 3.4.3 Huisvesting — 47
- 3.5 Samenhang achtergrondkenmerken met problematiek en verandering op de leefgebieden — 49
  - 3.5.1 Samenhang met problematiek voor en na detentie — 50
  - 3.5.2 Samenhang met verandering in de situatie op het gebied van identiteitsbewijs, inkomen en huisvesting — 50
- 3.6 Situatie op de vijf leefgebieden zes maanden na detentie — 51
  - 3.6.1 Vergelijking gemeentelijke informatie met informatie uit DPAN — 51
  - 3.6.2 Problematiek op de vijf leefgebieden zes maanden na ontslag — 53
  - 3.6.3 Cumulatie van problematiek op de leefgebieden zes maanden na detentie — 55
  - 3.6.4 Veranderingen in de eerste zes maanden na detentie — 56
  - 3.6.5 Samenhang achtergrondkenmerken met problematiek en verandering op de leefgebieden zes maanden na detentie — 57

4	Conclusie en slotbeschouwing — 59
4.1	Doelstellingen van de monitor nazorg ex-gedetineerden — 59
4.2	Beperkingen van het onderzoek — 59
4.2.1	Ontbrekende informatie — 60
4.2.2	De mate van problematiek op de leefgebieden direct voor detentie verschilt per databron — 61
4.2.3	Beperkte informatie over de situatie bij ontslag uit detentie — 61
4.2.4	Beperkte informatie over de situatie zes maanden na detentie — 62
4.3	Beantwoording onderzoeksvragen — 62
4.3.1	Situatie op de leefgebieden voor detentie — 62
4.3.2	Situatie op de leefgebieden bij ontslag uit detentie — 63
4.3.3	Problematiek op de leefgebieden zes maanden na detentie — 64
4.3.4	Cumulatie van problematiek op de leefgebieden — 65
4.3.5	Verandering in de problematiek tijdens en binnen zes maanden na detentie — 66
4.3.6	Samenhang achtergrondkenmerken met problematiek en verandering op de leefgebieden— 67
4.4	Tot slot: een terugblik en een vooruitblik — 68
4.4.1	De uitvoering van het nazorgbeleid — 68
4.4.2	De monitor nazorg ex-gedetineerden — 69
4.4.3	De derde meting van de monitor nazorg ex-gedetineerden — 69

Summary — 71

Literatuur — 81

Bijlagen

1	Samenstelling begeleidingscommissie — 83
2	DPAN-document — 85
3	Beschikbare informatie per gemeente — 95
4	Achtergrondkenmerken ex-gedetineerden per gemeente — 97
5	Samenhang achtergrondkenmerken met problematiek en verandering op de leefgebieden — 99
6	Verschillen tussen DPAN en gemeentelijke informatie — 103

Afkortingen

AOW	Algemene Ouderdomswet
CJIB	Centraal Justitieel Incasso Bureau
DJI	Dienst Justitiële Inrichtingen
DPAN	Digitaal Platform Aansluiting Nazorg
DWI	Dienst Werk en Inkomen
GBA	Gemeentelijke Basisadministratie
GGD	Gemeentelijke Gezondheidsdienst
Het CCV	Het Centrum voor Criminaliteitspreventie en Veiligheid
ISt	Inspectie voor de Sanctietoepassing
MMD	Medewerker Maatschappelijke Dienstverlening
MOE-landen	landen in Midden- en Oost-Europa
OGGz	Openbare Geestelijke en Gezondheidszorg
PI	Penitentiaire Inrichting
PSAN	Programma Sluitende Aanpak Nazorg
UWV	Uitvoeringsinstituut Werknemersverzekeringen
VNG	Vereniging van Nederlandse Gemeenten
Wajong	Wet werk en arbeidsondersteuning jonggehandicapten
WIA	Wet werk en inkomen naar arbeidsvermogen
WODC	Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum

Samenvatting

Achtergrond, doel en onderzoeksvragen

Voor de tweede keer heeft het Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum (WODC) de situatie van (ex-)gedetineerden op de gebieden identiteitsbewijs, onderdak, inkomen, schulden en zorg onderzocht. Deze leefgebieden staan centraal in het Programma Sluitende Aanpak Nazorg (PSAN). Het doel van het PSAN is door samenwerking tussen Justitie, gemeenten en andere ketenpartners ervoor te zorgen dat ex-gedetineerden bij ontslag uit detentie kunnen beschikken over onderdak, inkomen en een geldig identiteitsbewijs. Daarnaast is het programma erop gericht dat er op het moment dat gedetineerden vrijkomen inzicht is in eventuele schulden en dat er, indien nodig, een plan voor schuldhelpverlening is opgesteld. Ten slotte dient de zorgbehoefte van de gedetineerde vastgesteld te worden en indien de gedetineerde zorg nodig heeft, zou deze zorg gerealiseerd moeten worden. Door de situatie op deze leefgebieden te verbeteren of te stabiliseren, probeert het ministerie van Veiligheid en Justitie in samenwerking met gemeenten de recidive onder ex-gedetineerden te verminderen.

De monitor nazorg ex-gedetineerden van het WODC¹ is opgezet om in kaart te brengen in welke mate (ex-)gedetineerden een identiteitsbewijs, inkomen, huisvesting, schulden en contact met een zorginstelling hebben op het moment dat zij een Penitentiaire Inrichting (PI) binnenkomen, op het moment dat hun detentie erop zit en op het moment dat zij zich zes maanden in de vrije maatschappij bevinden. Daarnaast is het doel van de monitor om te beschrijven hoe de situatie op deze vijf leefgebieden zich tijdens detentie en in de eerste zes maanden na detentie ontwikkelt. Het derde doel is het beschrijven van de samenhang tussen problemen op de leefgebieden en de verandering in die problematiek tijdens en na detentie enerzijds en sociaal-demografische kenmerken (zoals geslacht en leeftijd) en kenmerken van de detentie (zoals detentieduur en detentieverleden) anderzijds. Deze doelen zijn uitgewerkt in de volgende onderzoeksvragen:

- 1.1 In welke mate hebben gedetineerden een identiteitsbewijs, inkomen, huisvesting, schulden en contact met een zorginstelling direct voor detentie?
- 1.2 In welke mate hebben gedetineerden een identiteitsbewijs, inkomen, huisvesting, schulden en contact met een zorginstelling bij ontslag uit detentie?
- 1.3 In welke mate hebben gedetineerden een identiteitsbewijs, inkomen, huisvesting, schulden en contact met een zorginstelling zes maanden na hun detentie?
- 1.4 In hoeverre is er sprake van cumulatie van problemen op de verschillende leefgebieden direct voor detentie, bij ontslag uit detentie en zes maanden na detentie?
- 2 In welke mate is er sprake van verandering in de problematiek op de verschillende leefgebieden tussen de situatie direct voor detentie, bij ontslag uit detentie en zes maanden na detentie?

---

¹ Weijters, G., & More, P.A. (2010). *De Monitor Nazorg Ex-gedetineerden: Ontwikkeling en eerste resultaten*. Den Haag: WODC. Cahier 2010-4.

- 3 Welke sociaal-demografische kenmerken en kenmerken van de detentie hangen samen met problemen op de verschillende leefgebieden en verandering in de problematiek op de verschillende leefgebieden?

Aangezien de tweede meting van de monitor nazorg ex-gedetineerden grotendeels op dezelfde manier is uitgevoerd als de eerste meting, is ook gekeken naar de verschillen in resultaten tussen de twee metingen. De volgende onderzoeksvragen hebben betrekking op deze vergelijking.

- 4.1 In welke mate verschilt de situatie op de vijf leefgebieden voor detentie van gedetineerden die in de tweede helft van 2009 zijn vrijgekomen uit een PI met de situatie van gedetineerden die in de tweede helft van 2008 zijn vrijgekomen?
- 4.2 In welke mate verschilt de situatie op de vijf leefgebieden bij ontslag uit detentie van gedetineerden die in de tweede helft van 2009 zijn vrijgekomen uit een PI met de situatie van gedetineerden die in de tweede helft van 2008 zijn vrijgekomen?
- 4.3 In hoeverre verschillen gedetineerden die in de tweede helft van 2009 zijn vrijgekomen uit een PI van gedetineerden die in de tweede helft van 2008 zijn vrijgekomen in de mate waarin men tijdens detentie een identiteitsbewijs, inkomen en huisvesting heeft kunnen behouden of heeft kunnen verkrijgen?

Methodie van onderzoek

In deze tweede meting van de monitor nazorg ex-gedetineerden wordt een cohort gevolgd bestaande uit ex-gedetineerden die tussen 1 juli 2009 en 31 december 2009 een PI verlieten en die zich daarna in een Nederlandse gemeente vestigden. In tegenstelling tot het cohort uit de eerste meting kan voor het tweede cohort alleen de situatie op de leefgebieden in kaart gebracht worden van gedetineerden die langer dan twee weken hebben vast gezeten. Dit komt doordat sinds mei 2009 de mogelijkheid bestaat om voor gedetineerden die korter dan twee weken vastzitten alleen de detentie te melden aan de gemeente. Naar de situatie van de gedetineerde op de leefgebieden wordt niet gevraagd en deze blijft daardoor voor dit onderzoek onbekend. Deze manier van werken is ingevoerd, omdat er in de praktijk niet altijd de mogelijkheid is om kortgestrafte gedetineerden te spreken over hun situatie op de vijf leefgebieden. Voor deze groep gedetineerden is gekozen om alleen aan de gemeente te laten weten dat de gedetineerde vastzit en op korte termijn vrijkomt. Van de gedetineerden die tot de doelgroep van het nazorgbeleid behoren, zat 25,7% korter dan twee weken vast.

De onderzoeksgroep bestaat uiteindelijk uit 10.838 (ex-)gedetineerden. Dit zijn vooral (92,4%) mannen en ruim de helft van de onderzoeksgroep is jonger dan 34 jaar op het moment van vrijlating. Verder is zo'n 65% van de ex-gedetineerden geboren in Nederland en heeft bijna 90% van de ex-gedetineerden geen geregistreerde partner. Ten slotte blijkt nog dat het voor bijna 65% van de ex-gedetineerden niet de eerste keer was dat ze sinds 1996 in een PI hebben gezeten.

Om de situatie van deze gedetineerden op de vijf leefgebieden aan het begin van hun detentie te beschrijven, maken we gebruik van gegevens die worden bijgehouden in het Digitaal Platform Aansluiting Nazorg (DPAN). Alle gedetineerden die tot de doelgroep van het nazorgbeleid behoren, worden namelijk in de eerste dagen van hun verblijf in de PI gescreend door Medewerkers Maatschappelijke Dienstverlening (MMD'ers). Deze screening houdt in dat gedetineerden wordt gevraagd naar de situatie op de leefgebieden zoals deze was voor aanvang van de detentie. De

verkregen informatie over de problematiek op de leefgebieden wordt geïnventariseerd in een basisdocument dat gebruikt wordt voor het informeren van de gemeente waar de gedetineerde na zijn detentie naar toe gaat. Het DPAN-document wordt aan het einde van detentie door een MMD'er afgesloten. In het zogenaamde ontslagdocument wordt nog een aantal vragen ingevuld over de situatie zoals die bij ontslag uit detentie zou zijn. Deze informatie wordt gebruikt om de situatie bij ontslag uit detentie in kaart te brengen.

Voor de beschrijving van de situatie van ex-gedetineerden op de leefgebieden zes maanden na detentie wordt gebruik gemaakt van registraties van een zestal gemeenten, te weten Amsterdam, Assen, Eindhoven, Oss (en omgeving), Purmerend en Spijkenisse. In totaal stroomt ongeveer 11% van de ex-gedetineerden uit onze onderzoeksgroep uit naar één van deze gemeenten. In tegenstelling tot de eerste meting kan de informatie uit de gemeenten in deze tweede meting wel met elkaar vergeleken worden. Daardoor kan een betrouwbaarder beeld geschetst worden van de situatie van ex-gedetineerden zes maanden na detentie.

Resultaten

Representativiteit van de beschikbare gegevens

Niet van de hele onderzoeksgroep is informatie beschikbaar over de situatie op de leefgebieden. Van 10,1% van de gedetineerden die langer vastzaten dan twee weken is in DPAN geen informatie beschikbaar over de situatie op de leefgebieden. In 2008 was dit nog 18,9%. De gedetineerden van wie we geen informatie hebben, zitten gemiddeld korter vast dan de gedetineerden van wie we wel informatie hebben. Daarnaast zijn niet gescreende gedetineerden vaker van het vrouwelijke geslacht (16,4% van de niet-gescreende gedetineerden is vrouw tegenover 7,6% binnen de hele onderzoeksgroep) en komen ze met name uit PI Nieuwersluis. In de onderzochte periode had deze PI te maken met personeelsproblemen, waardoor er onvoldoende MMD'ers werkzaam waren om alle gedetineerden te kunnen screenen. Het aandeel gedetineerden dat geboren is in één van de MOE-landen (landen gelegen in Midden- en Oost-Europa, zoals Polen, Roemenië en Bulgarije) is hoger onder niet gescreende gedetineerden dan onder gedetineerden die wel gescreend zijn. Van de MOE-landers is van ongeveer de helft (53,3%, N=306) geen informatie beschikbaar. Een mogelijke reden hiervoor is dat niet duidelijk is naar welke gemeente deze gedetineerden terugkeren. De resultaten zijn dus niet zonder meer representatief voor alle gedetineerden die tot de doelgroep van het nazorgbeleid behoren.

Situatie op de leefgebieden direct voor detentie en bij ontslag uit detentie

Hieronder wordt puntsgewijs aangegeven wat de situatie op de leefgebieden direct voor detentie en bij ontslag uit detentie was voor gedetineerden die tot de doelgroep van het nazorgbeleid behoren. Later wordt ingegaan op de individuele veranderingen van gedetineerden van wie we zowel de situatie op de leefgebieden direct voor, als bij ontslag uit detentie kennen.

- Voor detentie en bij ontslag uit detentie heeft 86,0% van de gedetineerden een identiteitsbewijs.
- Voor detentie heeft 72,4% van de gedetineerden inkomen, bij ontslag uit detentie 61,6%. Voor detentie had 43,2% van de gedetineerden met een inkomen inkomen uit arbeid, 32,6% had een bijstandsuitkering en 15,1% ontving een arbeidsongeschiktheidsuitkering.

- Voor detentie heeft 84,6% van de gedetineerden huisvesting, bij ontslag uit detentie 86,1%. Voor detentie wonen de meeste ex-gedetineerden in een huurwoning of bij familie. Bij ontslag uit detentie wonen meer mensen bij familie en in de maatschappelijke opvang dan voor detentie.
- Bijna drie kwart (73,2%) van de ex-gedetineerden heeft voor detentie schulden. Ongeveer 30% van de gedetineerden met schulden heeft meer dan €10.000 schuld.
- Ongeveer een kwart (27,8%) van de gedetineerden had voor detentie contact met een zorginstelling. In de meeste gevallen gaat het om contact met verslavingszorg (53,1%) of om psychiatrische zorg (33,0%).

Cumulatie van problematiek op de leefgebieden direct voor detentie en bij ontslag uit detentie

Voor detentie heeft 84% van de gedetineerden op één van de vijf leefgebieden een probleem. Van de gedetineerden heeft 14% problemen op drie of meer leefgebieden. Van de gedetineerden die op één leefgebied een probleem heeft, is dat in ongeveer één op de drie keren (30%) een probleem op het leefgebied schulden. De cumulatie van problematiek bij ontslag uit detentie kan gegeven worden voor drie leefgebieden, namelijk identiteitsbewijs, huisvesting en inkomen. Bij ontslag uit detentie heeft bijna de helft van de ex-gedetineerden ten minste één probleem op één van deze drie gebieden. Direct voor detentie had 39% van de gedetineerden op ten minste één van deze drie leefgebieden een probleem. Tijdens detentie is dus bij meer gedetineerden een probleem op de leefgebieden ontstaan.

Verandering in problematiek op de leefgebieden tijdens detentie

De cijfers met betrekking tot individuele veranderingen in problematiek op de leefgebieden zijn beschikbaar voor het hebben van een identiteitsbewijs, inkomen en huisvesting. De verandering tijdens detentie op het gebied van schulden en zorgcontact kan niet in kaart gebracht worden, omdat geen informatie aanwezig is over de situatie op deze leefgebieden op het moment van ontslag uit detentie.

- Van de gedetineerden die voor detentie over een *identiteitsbewijs* beschikken, heeft bijna elke gedetineerde (ongeveer 99%) ook een identiteitsbewijs bij ontslag uit detentie. Van de gedetineerden die de PI zonder een identiteitsbewijs binnenkwamen, verkreeg 9,2% een identiteitsbewijs tijdens detentie.
- Van de gedetineerden met een *inkomen* voor detentie had 77,1% ook een inkomen bij ontslag uit detentie. In 2009 heeft 22,0% van de gedetineerden die voor detentie geen inkomen hadden wel een inkomen bij ontslag uit detentie.
- De veranderingen op het leefgebied *huisvesting* zijn als volgt. Van de gedetineerden had 95,3% zowel voor detentie, als bij ontslag uit detentie huisvesting. Zo'n 35% van de gedetineerden zonder huisvesting voor detentie heeft tijdens detentie huisvesting verkregen.

Samenhang achtergrondkenmerken met problematiek op de leefgebieden en veranderingen daarin tijdens detentie

Problematiek op alle leefgebieden voor detentie komt vaker voor onder gedetineerden die geen geregistreerde partner hebben. Voor het leefgebied identiteitsbewijs geldt dat hoe langer de detentie duurt, des te groter de kans is dat tijdens detentie de gedetineerde een identiteitsbewijs verkrijgt. De detentieduur speelt ook een rol op het gebied van inkomen en huisvesting. Hoe langer gedetineerden vastzitten, hoe groter de kans is dat de gedetineerden die voor detentie geen huisvesting of

inkomen hebben dit tijdens detentie verkrijgen. Aan de andere kant zien we ook dat hoe langer de detentieduur, hoe groter de kans dat gedetineerden die voor detentie wel konden beschikken over huisvesting of inkomen dit tijdens detentie verliezen. Daarnaast zien we dat hoe ouder men is, des te groter de kans dat men een inkomen heeft voor én na detentie. Gedetineerden geboren in Marokko of de Nederlandse Antillen verliezen hun inkomen vaker tijdens detentie dan gedetineerden geboren in Nederland. Mannelijke gedetineerden hebben minder vaak huisvesting voor detentie én bij ontslag uit detentie. Vrouwen hebben daarentegen weer vaker contact met een zorginstelling voor detentie dan mannen. Ouderen hebben vaker dan jongeren voor detentie contact met een zorginstelling.

Vergelijking met de resultaten van de eerste meting van de monitor nazorg ex-gedetineerden

De situatie op de leefgebieden voor detentie en bij ontslag uit detentie is in dit onderzoek op dezelfde manier gemeten als in de eerste meting van de monitor nazorg ex-gedetineerden. Daarom kan de situatie op de leefgebieden van de twee groepen goed met elkaar vergeleken worden. Slechts op een aantal achtergrondkenmerken verschillen de twee onderzoeksgroepen. In 2009 bestaat de onderzoeksgroep uit minder personen die geboren zijn in Suriname, is de detentieduur gemiddeld iets langer en heeft de onderzoeksgroep gemiddeld iets vaker eerder vast gezeten. De opvallendste verschillen tussen de twee groepen gedetineerden voor wat betreft de situatie op de vijf leefgebieden worden hieronder beschreven.

- Wat betreft de omvang van de problematiek van (ex-)gedetineerden op de leefgebieden zijn de verschillen tussen 2008 en 2009 niet groot. Alleen op het leefgebied inkomen zijn de verschillen benoemenswaardig. In 2009 had 72,4% van de gedetineerden voor detentie een inkomen, bij ontslag uit detentie had 61,6% een inkomen. Het verschil tussen de situatie voor detentie en bij ontslag uit detentie is kleiner dan in 2008, toen 75,8% van de gedetineerden voor detentie en 58,6% bij ontslag uit detentie een inkomen had.
- Ten opzichte van 2008 wordt het identiteitsbewijs ongeveer even vaak behouden (ongeveer 99%), maar wordt het minder vaak verkregen. In 2008 verkreeg 14,9% van de gedetineerden een identiteitsbewijs, in 2009 verkreeg 9,2% een identiteitsbewijs.
- Van de gedetineerden behoudt 77,1% zijn inkomen tijdens detentie. In 2008 behield 68,5% van de gedetineerden zijn inkomen. In 2009 verkrijgt 22,0% een inkomen ten opzichte van 25,5% in 2008.
- Het percentage gedetineerden dat huisvesting behield tijdens detentie is in 2009 ongeveer gelijk als in 2008, namelijk 95,3% in 2009 en 94,1% in 2008. Het aandeel gedetineerden dat huisvesting verkrijgt tijdens detentie ligt in 2009 lager dan in 2008. Zo'n 35% van de gedetineerden zonder huisvesting voor detentie heeft tijdens detentie huisvesting verkregen, terwijl in 2008 dit nog 40,8% van de gedetineerden lukte.
- Wat betreft de individuele veranderingen op de leefgebieden identiteitsbewijs, inkomen en huisvesting valt het dus op dat het *behouden* beter gaat dan in 2008. Dat wil zeggen, in 2009 hebben meer gedetineerden zowel voor als na detentie een identiteitsbewijs, inkomen of huisvesting dan in 2008. Het ervoor zorgen dat gedetineerden die voor detentie geen identiteitsbewijs, inkomen of huisvesting hadden, daar bij ontslag uit detentie wel over konden beschikken, gaat in 2009 echter minder goed dan in 2008.

Situatie van gedetineerden zes maanden na detentie

De situatie zes maanden na detentie kan niet voor iedere ex-gedetineerde beschreven worden. Bij deze tweede meting van de monitor hebben we informatie uit zes grotere gemeenten, namelijk Amsterdam, Assen, Eindhoven, Oss (en omliggende gemeenten), Purmerend en Spijkenisse. Met betrekking tot aantallen gedetineerden betekent dit dat we van 11% van de gedetineerden die tot de onderzoeksgroep behoren, informatie over enig leefgebied zes maanden na detentie hebben. De ex-gedetineerden uit de gemeenten zijn op twee punten niet representatief voor de totale onderzoeksgroep. Ten eerste is er sprake van een oververtegenwoordiging van ex-gedetineerden die niet in Nederland geboren zijn. Dit komt vooral door de grote populatie ex-gedetineerden uit Amsterdam. Ten tweede hebben ex-gedetineerden van wie we informatie over de situatie zes maanden na detentie hebben een omvangrijkere detentiegeschiedenis dan de totale onderzoeksgroep. De gegevens zijn dus niet zonder meer generaliseerbaar naar de totale populatie ex-gedetineerden. Het geeft echter wel een indicatie van de problematiek op de vijf leefgebieden zes maanden na detentie.

- Zes maanden na detentie beschikt 93,6% van de ex-gedetineerden over een geldig legitimatiebewijs.
- Ruim 90% van de ex-gedetineerden heeft zes maanden na detentie een inkomen. In ongeveer drie kwart van de gevallen gaat het om een uitkering.
- Van de ex-gedetineerden heeft 81,6% huisvesting zes maanden na detentie. Ongeveer de helft van de ex-gedetineerde met huisvesting woonde zes maanden na detentie zelfstandig, ruim een kwart woonde zes maanden na detentie bij familie.
- Niet alle schulden van de gedetineerden zijn bekend bij de gemeente. Van de gedetineerden heeft 43,6% zes maanden na detentie in ieder geval schulden bij de gemeente.
- Van de ex-gedetineerden heeft 78,4% zes maanden na detentie contact met een zorginstelling. Een groot percentage van de ex-gedetineerden waarover wij informatie hebben, behoort tot de OGGz-groep uit Amsterdam die contact heeft met een trajectbegeleider van de GGD. Het doel van de GGD is om deze groep aan zorg te helpen, daarom is dit percentage aan de hoge kant. Als we de zorgcontacten van de OGGz-populatie uit Amsterdam buiten beschouwing laten, blijkt op basis van informatie uit vier andere gemeenten dat 60,8% (N=245) van de ex-gedetineerden zes maanden na detentie contact heeft met een zorginstelling.
- Zes maanden na detentie heeft een derde van de ex-gedetineerden geen problemen op de leefgebieden, een derde kent op één leefgebied een probleem en een derde kent problemen op twee of meer van de leefgebieden.

In deze tweede meting van de monitor was het mogelijk om inzicht te krijgen in hoeverre de situatie van ex-gedetineerden in de eerste zes maanden na detentie verandert. Door de gemeentelijke informatie over de situatie bij ontslag uit detentie te vergelijken met de situatie zes maanden na detentie blijkt dat bijna elke ex-gedetineerde in de eerste zes maanden na detentie zijn identiteitsbewijs, inkomen, huisvesting en/of contact met een zorginstelling behoudt. Aan de andere kant behoudt de ex-gedetineerde ook zijn schulden. Van de ex-gedetineerden die bij ontslag uit detentie niet konden beschikken over huisvesting, verkrijgt 20,9% dat in de eerste zes maanden na detentie, 36,1% verkrijgt een inkomen, 55,6% een identiteitsbewijs en 10,8% komt in contact met een zorginstelling.

Beperkingen

Deze tweede meting kent een aantal beperkingen die ook in de eerste meting een rol speelden. Een eerste beperking heeft te maken met het gebruik van DPAN als databron. Zowel de informatie over de situatie voor detentie als de informatie over de situatie bij ontslag uit detentie verschilt van de informatie die gemeenten bijhouden. Onduidelijk is welke bron betrouwbaarder is om de situatie van gedetineerden voor detentie te beschrijven. Aangenomen kan worden dat de informatie over de situatie bij ontslag uit detentie vanuit gemeenten betrouwbaarder is dan de informatie uit DPAN. In DPAN wordt de problematiek bij ontslag uit detentie waarschijnlijk overschat, omdat het voor MMD'ers lastig blijkt om aan te geven of gedetineerden bij ontslag uit detentie beschikken over een identiteitsbewijs, inkomen of huisvesting. MMD'ers weten vaak niet of dit op de dag van ontslag geregeld is. De gedetineerde kan echter wel al afspraken gepland hebben voor de dag van ontslag of enkele dagen hierna om deze zaken bij de gemeente te regelen. Een andere beperking van het onderzoek is dat niet over alle gedetineerden gerapporteerd kan worden. We missen informatie van een groep, namelijk gedetineerden die korter dan twee weken vastzaten. Dit komt doordat sinds mei 2009 MMD'ers de mogelijkheid hebben om voor gedetineerden die korter dan tien werkdagen vastzitten alleen de detentie te melden aan de gemeente. Van deze gedetineerden wordt niet de situatie op de leefgebieden in kaart gebracht. Om deze reden hebben de resultaten alleen betrekking op gedetineerden die langer dan twee weken vastzitten. Over gedetineerden die korter dan twee weken vastzitten, kunnen we dus geen uitspraken doen. Zij vormen 25,7% van de totale doelgroep van het nazorgbeleid.

Niet iedere gedetineerde die langer dan twee weken vast heeft gezeten, is door een MMD'er gesproken en niet van elke gedetineerde is het gehele DPAN-document ingevuld. Bij de eerste meting was van 18,9% van de gedetineerden die langer dan twee weken vastzaten geen informatie beschikbaar over de problematiek op de leefgebieden voor detentie en bij ontslag uit detentie. In deze tweede meting is van 10,1% van de gedetineerden geen informatie beschikbaar. Ondanks dat dit nog een behoorlijke groep is, is dit wel een duidelijke verbetering ten opzichte van de eerste meting. Bij de derde meting van de monitor nazorg ex-gedetineerden kunnen we zien of deze ontwikkeling zich doorzet.

Een laatste kanttekening bij dit onderzoek is dat de situatie zes maanden na detentie niet voor iedere ex-gedetineerde beschreven kan worden. Bij deze tweede meting van de monitor hebben we informatie uit zes grotere gemeenten. Dit betekent dat we van 11% van de gedetineerden die tot de onderzoeksgroep behoren informatie over enig leefgebied zes maanden na detentie hebben. Dit is ten opzichte van de vorige meting wel een vooruitgang, maar voorzichtigheid is geboden met betrekking tot de generalisatie van de resultaten naar de totale populatie. De verwachting is dat in de volgende meting van de monitor nazorg ex-gedetineerden weer meer gemeenten gegevens kunnen verstrekken, waardoor steeds betrouwbaarder uitspraken gedaan kunnen worden over de problematiek van ex-gedetineerden op de vijf leefgebieden zes maanden na detentie.

Tot slot: een terugblik en een vooruitblik

De uitvoering van het nazorgbeleid

Nu de monitor nazorg ex-gedetineerden twee keer is uitgevoerd, is het mogelijk om te kijken waar we nu staan. Een vergelijking tussen de twee metingen is mogelijk,

omdat de situatie op de leefgebieden – identiteitsbewijs, inkomen, huisvesting, schulden en zorg – voor detentie en bij ontslag uit detentie beide keren op dezelfde wijze is gemeten.

Als we de situatie van gedetineerden die in de tweede helft van 2008 een PI hebben verlaten, vergelijken met de situatie van gedetineerden die een jaar later een PI verlieten, ontstaat het volgende beeld. De totale groep ex-gedetineerden heeft bij ontslag uit detentie iets vaker dan in 2008 inkomen en huisvesting. Het percentage gedetineerden dat na detentie een identiteitsbewijs heeft, is ten opzichte van 2008 niet veranderd. Een groot gedeelte van de gedetineerden beschikt echter bij aanvang van de detentie al over een identiteitsbewijs, inkomen en huisvesting. Deze gedetineerden ondervinden het risico of ongewenst effect van detentie dat zij huisvesting en inkomen tijdens detentie verliezen. De mate van verlies van inkomen en huisvesting tijdens detentie is ten opzichte van 2008 minder geworden. Vooral wat betreft inkomen zijn duidelijke verschillen te zien. In 2008 had bijna een derde van de gedetineerden die voor detentie een inkomen hadden bij ontslag uit detentie geen inkomen meer. In 2009 was dat bij iets minder dan een kwart van de gedetineerden het geval.

Aan de andere kant blijkt dat een kleiner gedeelte van de gedetineerden tijdens detentie een identiteitsbewijs, inkomen of huisvesting verkreeg. Dit houdt in dat gedetineerden voor detentie hierover niet konden beschikken, maar na detentie wel. Dit *verkrijgen* van een identiteitsbewijs, inkomen of huisvesting is in 2009 relatief gezien minder goed gegaan. In 2008 verkreeg een groter percentage van de gedetineerden een identiteitsbewijs, inkomen of huisvesting. In 2008 verkreeg 14,9% van de gedetineerden een identiteitsbewijs, 25,5% een inkomen en 40,8% huisvesting. In 2009 was dat respectievelijk 9,2%, 22,0% en 35,2%.

De monitor nazorg ex-gedetineerden

Op methodologisch vlak is de monitor op een tweetal punten verbeterd. Zo wordt er van meer gedetineerden informatie bijgehouden in DPAN. Bij de vorige meting hadden we van 18,9% van de gedetineerden geen informatie over de situatie voor detentie of de situatie bij ontslag uit detentie. In deze meting ontbrak van 10,1% van de gedetineerden deze informatie.

De tweede methodologische verbetering betreft de situatie zes maanden na detentie. Bij de eerste meting konden we gegevens van drie gemeenten gebruiken die niet met elkaar te vergelijken waren. In deze tweede meting van de monitor was informatie beschikbaar van zes gemeenten en deze informatie kon bovendien met elkaar vergeleken worden. Op deze manier kan één beeld geschetst worden van de situatie van ex-gedetineerden zes maanden na detentie.

Een negatieve verandering is dat de informatie in DPAN over gedetineerden die korter dan twee weken vastzaten niet langer betrouwbaar is, doordat van deze groep alleen de detentie aan de gemeente gemeld wordt. De situatie van deze groep op de leefgebieden wordt standaard als problematisch doorgegeven aan de gemeente zonder dat de gedetineerde is gesproken. Dit betekent dat de problematiek van gedetineerden die korter dan twee weken vastzitten, overschat wordt en dat de gegevens dus niet langer valide zijn. Daarom is deze groep in dit onderzoek buiten beschouwing gelaten.

De derde meting van de monitor nazorg ex-gedetineerden

In 2012 zal over de derde meting van de monitor nazorg ex-gedetineerden gerapporteerd worden. Voor deze derde meting zal de situatie op de vijf leefgebieden voor detentie en bij ontslag uit detentie opnieuw beschreven worden aan de hand

van gegevens uit DPAN. Dit systeem is eind 2010 vervangen door een nieuwe, verbeterde versie. Echter, aangezien we in de derde meting gedetineerden volgen die in de tweede helft van 2010 zijn vrijgekomen uit een PI zijn er nog geen gegevens uit het nieuwe DPAN beschikbaar. Voor de situatie zes maanden na detentie hopen we weer van meer gemeenten informatie te kunnen gebruiken, zodat er een steeds representatiever beeld ontstaat van de problematiek op de vijf leefgebieden van ex-gedetineerden zes maanden na detentie.

1 Inleiding

1.1 Achtergrond

Voor de tweede keer heeft het Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum (WODC) de situatie van (ex-)gedetineerden op de gebieden identiteitsbewijs, onderdak, inkomen, schulden en zorg onderzocht. Deze leefgebieden staan centraal in het Programma Sluitende Aanpak Nazorg (PSAN). Het doel van het PSAN is door samenwerking tussen Justitie, gemeenten en andere ketenpartners ervoor te zorgen dat ex-gedetineerden bij ontslag uit detentie kunnen beschikken over onderdak, inkomen en een geldig identiteitsbewijs. Daarnaast is het programma erop gericht dat er op het moment dat gedetineerden vrijkomen inzicht is in eventuele schulden en dat er, indien nodig, een plan voor schuldhulpverlening is opgesteld. Ten slotte dient de zorgbehoefte van de gedetineerde vastgesteld te worden en indien de gedetineerde zorg nodig heeft, zou deze zorg gerealiseerd moeten worden.² Door de situatie op de leefgebieden te verbeteren of te stabiliseren, probeert het ministerie van Veiligheid en Justitie in samenwerking met gemeenten de recidive onder ex-gedetineerden te verminderen. De recidive onder ex-gedetineerden is hoog: ruim 60% van de ex-gedetineerden wordt binnen vier jaar opnieuw door de rechter voor een misdrijf veroordeeld (WODC recidivemonitor, 2009)³ en bijna 50% van de ex-gedetineerden wordt binnen vier jaar opnieuw in een penitentiaire inrichting (PI) ingesloten (DJI, 2008, p. 42).

De monitor nazorg ex-gedetineerden van het WODC (Weijters & More, 2010) is opgezet om in kaart te brengen in welke mate (ex-)gedetineerden een identiteitsbewijs, inkomen, huisvesting, schulden en contact met een zorginstelling hebben op het moment dat zij een PI binnenkomen, op het moment dat hun detentie erop zit en op het moment dat zij zich zes maanden in de vrije maatschappij bevinden. Daarnaast is het doel van de monitor om te beschrijven hoe de situatie op deze vijf leefgebieden zich tijdens detentie en in de eerste zes maanden na detentie ontwikkelt. Het derde doel is het beschrijven van de samenhang tussen problemen op de leefgebieden en de verandering in die problematiek tijdens en na detentie enerzijds en sociaal-demografische kenmerken (zoals geslacht en leeftijd) en kenmerken van de detentie (zoals detentieduur en detentieverleden) anderzijds. In april 2010 is over de eerste meting van de monitor gerapporteerd. In de eerste rapportage is de situatie op de vijf leefgebieden beschreven van ex-gedetineerden die in de periode 1 juli 2008 tot en met 31 december 2008 zijn vrijgekomen uit een PI. In voorliggend rapport wordt de situatie op de leefgebieden beschreven van gedetineerden die in de periode 1 juli 2009 tot en met 31 december 2009 zijn vrijgekomen uit een Nederlandse PI.

---

² Het precieze doel is dat 80% van de ex-gedetineerde burgers bij ontslag uit de Penitentiaire Inrichting (PI) beschikt over een identiteitsbewijs, huisvesting (ten minste maatschappelijke opvang), inkomen uit werk of uitkering (ten minste een voorschot), een plan voor schuldhulpverlening (ten minste inzicht in de schuldenproblematiek) en de noodzakelijke geestelijke gezondheidszorg of verslavingszorg (Programmaplan Sluitende Aanpak Nazorg, 2010, p. 4).

³ Deze cijfers zijn opgevraagd via REPRIS: www.wodc.nl/repris/.

1.2 Ontwikkelingen in het PSAN in 2009

De eerste monitor nazorg ex-gedetineerden beschreef de situatie van gedetineerden die in de tweede helft van 2008 zijn uitgestroomd uit een PI. De tweede monitor beschrijft de situatie van gedetineerden in de tweede helft van 2009 zijn vrijgekomen. In de tussenliggende periode heeft een aantal ontwikkelingen op het gebied van nazorg plaatsgevonden.

Een eerste ontwikkeling heeft betrekking op het verbeteren van de samenwerking tussen justitie en gemeenten in de nazorg aan ex-gedetineerden. Zo is het samenwerkingsmodel nazorg⁴ opgesteld tussen de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) en het ministerie van Veiligheid en Justitie. Het samenwerkingsmodel geeft een beschrijving van de gezamenlijke ambities en wederzijdse taken en verantwoordelijkheden op het gebied van nazorg. Daarnaast is tegelijkertijd de handreiking nazorg⁵ uitgekomen. Deze handreiking is bedoeld voor de uitvoerders van het nazorgbeleid, zoals Medewerkers Maatschappelijke Dienstverlening (MMD'ers) die vanuit de PI werken, gemeentelijke nazorgcoördinatoren en maatschappelijke organisaties, en bevat de achtergrond van het nazorgbeleid en praktische tips voor de uitvoering ervan. Verder is tussen het ministerie en de VNG overeengekomen dat voor de jaren 2010 en 2011 extra financiële middelen⁶ ten behoeve van de coördinatie van nazorg aan gemeenten beschikbaar worden gesteld. De middelen worden beschikbaar gesteld via de 43 centrumgemeenten Maatschappelijk Opvang en dienen te worden aangewend voor de versterking van de coördinatie van de nazorg aan ex-gedetineerden bij gemeenten.

Een tweede ontwikkeling is dat steeds meer gemeenten een contactpersoon voor de nazorg aan ex-gedetineerden hebben. Deze persoon (of personen) zijn het aanspreekpunt voor MMD'ers en coördineren de nazorg vanuit de gemeente. Begin januari 2009 waren er 377 gemeenten met een contactpersoon (i.e., 85,1% van alle gemeenten) en in december 2009 waren er 406 gemeenten met een contactpersoon (i.e., 92,1% van alle gemeenten).⁷ Ook het aantal gemeenten dat aangesloten is op het Digitaal Platform Aansluiting Nazorg (DPAN) steeg in 2009 gestaag. In juni was 55,1% van de gemeenten aangesloten op DPAN, in december was dat 62,1%. Veel gemeenten organiseerde de (coördinatie van de) nazorg regionaal in Veiligheidshuizen.

Een derde ontwikkeling is, dat MMD'ers sinds mei 2009 de optie hebben om voor gedetineerden die korter dan twee weken vastzitten alleen de detentie te melden aan de gemeente. Dit wordt een administratieve screening genoemd. De gedetineerden die korter vastzitten dan twee weken worden niet gesproken en de gemeente wordt alleen op de hoogte gebracht van het verblijf van de gedetineerde in de PI. Deze manier van werken is ingevoerd, omdat MMD'ers in de praktijk niet altijd de mogelijkheid hebben om kortgestrafte gedetineerden te screenen. Daarnaast zorgt het ervoor dat MMD'ers meer aandacht kunnen besteden aan gedetineerden die langer dan twee weken vastzitten. Deze manier van werken heeft echter wel een nadelig gevolg voor de monitor nazorg ex-gedetineerden. Dit wordt beschreven in paragraaf 1.3.

---

⁴ www.hetccv.nl/dossiers/Nazorg+ex-gedetineerden/landelijk+++samenwerkingsmodel

⁵ www.hetccv.nl/dossiers/Nazorg+ex-gedetineerden/Landelijk+++Handreiking+nazorg+volwassenen

⁶ www.vng.nl/eCache/DEF/90/697.html

⁷ Op 9 januari waren er in Nederland 443 gemeenten, op 7 december waren er door een gemeentelijke herindeling 441 gemeenten.

1.3 Aanpak tweede meting monitor nazorg ex-gedetineerden

De aanpak en opzet van de tweede meting van de monitor nazorg ex-gedetineerden is grotendeels hetzelfde als bij de eerste meting. Belangrijkste doel blijft het beschrijven van de mate waarin (ex-)gedetineerden een identiteitsbewijs, inkomen, huisvesting, schulden en contact met een zorginstelling hebben direct voor detentie, bij ontslag uit detentie en zes maanden na detentie en het beschrijven van de verandering van de situatie op deze gebieden tijdens en de eerste zes maanden na detentie. De tweede meting van de monitor nazorg ex-gedetineerden richt zich op de gedetineerden die in de periode 1 juli 2009 tot en met 31 december 2009 zijn vrijgekomen uit een PI. Door een groep gedetineerden te volgen die precies een jaar later uit een PI zijn vrijgekomen dan de gevolgde groep gedetineerden uit de eerste meting van de monitor nazorg ex-gedetineerden kan gekeken worden of het beter lukt om problemen van gedetineerden op de leefgebieden tijdens en na detentie op te lossen of te voorkomen.

Op een aantal punten zal de tweede meting van de monitor nazorg afwijken van de eerste meting. Ten eerste is voor de tweede meting betere informatie beschikbaar over de situatie zes maanden na detentie. Bij de eerste meting is de situatie van drie gemeenten (Amsterdam, Eindhoven en Rotterdam) apart beschreven. Alleen van de gemeente Amsterdam ging de informatie ook daadwerkelijk over de situatie op de leefgebieden zes maanden na detentie. Voor de tweede meting zijn bij alle gemeenten de contactpersonen nazorg benaderd met de vraag of zij informatie hadden over de situatie van ex-gedetineerden zes maanden na detentie of dat zij deze informatie bij wilden gaan houden. Dit heeft ertoe geleid dat van meer gemeenten informatie beschikbaar is over de situatie zes maanden na detentie. Hierdoor kan in de tweede meting op een meer betrouwbare manier een antwoord worden gegeven op de vraag in welke mate ex-gedetineerden zes maanden na detentie een identiteitsbewijs, inkomen, huisvesting, schulden en contact met een zorginstelling hebben.

Een tweede verandering ten opzichte van de eerste meting is dat we kunnen bekijken in welke mate de situatie van (ex-)gedetineerden op de leefgebieden direct voor detentie en bij ontslag uit detentie is veranderd ten opzichte van de situatie van (ex-)gedetineerden uit de eerste meting. De mate waarin gedetineerden een identiteitsbewijs, inkomen, huisvesting, schulden en contact met een zorginstelling hebben direct voor detentie en bij ontslag uit detentie wordt namelijk net als bij de eerste meting beschreven aan de hand van informatie verkregen uit DPAN. Deze data zijn op dezelfde wijze verzameld als bij de eerste meting, waardoor de resultaten uit de tweede meting vergeleken kunnen worden met de resultaten uit de eerste meting.

Een nadelige verandering ten opzichte van de eerste meting is dat de problematiek van gedetineerden die korter vastzitten dan twee weken niet meer in kaart gebracht kan worden. Als verdieping op de eerste monitor nazorg ex-gedetineerden hebben we in een aparte rapportage de problematiek op de nazorggebieden beschreven van gedetineerden die korter dan twee weken vastzitten en vergeleken met de nazorgproblematiek van gedetineerden die langer dan twee weken, maar korter dan een maand vastzitten en gedetineerden die langer dan een maand vastzitten (zie Weijters, More & Alma, 2010). Het idee was namelijk dat korter gestraften minder problemen zouden hebben op de nazorggebieden dan langer gestraften. Uit de verdiepende analyses bleek deze gedachte echter niet op te gaan. Zo hadden gedetineerden die korter dan twee weken vastzaten meer problemen op het gebied van identiteitsbewijs, inkomen en huisvesting. Het idee was om dezelfde analyses op te nemen in voorliggende rapportage over de tweede meting van de monitor nazorg ex-gedetineerden. Echter, de gegevens in DPAN over de problematiek van gedeti-

neerden die korter dan twee weken vastzitten zijn niet langer betrouwbaar, omdat MMD'ers de mogelijkheid hebben om deze gedetineerden niet inhoudelijk te screenen (zie paragraaf 1.2). De gemeente wordt alleen op de hoogte gebracht van het verblijf in een PI van één van haar inwoners, er wordt geen informatie gegeven over de situatie op de leefgebieden. Als een MMD'er een gemeente via DPAN bericht dat een gedetineerde vrijkomt zonder dat hij informatie heeft over de situatie op de leefgebieden, dan verplicht⁸ DPAN de MMD'er toch om de problematiek op een aantal leefgebieden aan te geven (zie ook paragraaf 2.2.1). Hierbij is vanuit de Dienst Justitiële Inrichtingen (DJI) ervoor gekozen om MMD'ers aan te laten geven dat de gedetineerde een probleem op het leefgebied heeft. Deze wijze van screenen leidt ertoe dat de problematiek van kortgestraften overschat wordt. In de data kan namelijk niet nagegaan worden van welke kortgestrafte gedetineerden alleen de detentie gemeld is en welke kortgestrafte gedetineerden wel zijn gesproken door de MMD'ers en van wie we dus kunnen aannemen dat de informatie klopt. Daarom hebben we ervoor gekozen om alleen te rapporteren over gedetineerden die langer dan twee weken vastzitten.⁹

1.4 Onderzoeksvragen

Zoals aangegeven in paragraaf 1.3 volgen we in dit onderzoek grotendeels de opzet van de eerste monitor nazorg ex-gedetineerden. Dit betekent onder andere dat we in dit onderzoek dezelfde onderzoeksvragen beantwoorden als bij de eerste meting van de monitor. Hieronder staan deze onderzoeksvragen weergegeven.

- 1.1 In welke mate hebben gedetineerden een identiteitsbewijs, inkomen, huisvesting, schulden en contact met een zorginstelling direct voor detentie?
- 1.2 In welke mate hebben gedetineerden een identiteitsbewijs, inkomen, huisvesting, schulden en contact met een zorginstelling bij ontslag uit detentie?
- 1.3 In welke mate hebben gedetineerden een identiteitsbewijs, inkomen, huisvesting, schulden en contact met een zorginstelling zes maanden na hun detentie?
- 1.4 In hoeverre is sprake van cumulatie van problemen op de verschillende leefgebieden direct voor detentie, bij ontslag uit detentie en zes maanden na detentie?
- 2 In welke mate is er sprake van verandering in de problematiek op de verschillende leefgebieden tussen de situatie direct voor detentie, bij ontslag uit detentie en zes maanden na detentie?
- 3 Welke sociaal-demografische kenmerken en kenmerken van de detentie hangen samen met problemen op de verschillende leefgebieden en verandering in de problematiek op de verschillende leefgebieden?

Aangezien de tweede meting van de monitor nazorg ex-gedetineerden grotendeels op dezelfde manier gebeurt als de eerste meting, kunnen we ook kijken naar de verschillen in resultaten tussen de twee metingen. Het nazorgbeleid is volop in ontwikkeling en dus is het de verwachting dat enige verbetering in de situatie van

---

⁸ Het gaat hierbij om een computergestuurde verplichting. Het systeem van DPAN vereist dat de vragen over de leefgebieden worden ingevuld.

⁹ In principe mogen alleen gedetineerden die minder dan tien werkdagen vastzitten administratief gescreend worden. In de praktijk blijken echter ook gedetineerden die langer vastzitten administratief gescreend te worden. Uit nadere analyses lijkt dit echter relatief weinig voor te komen en niet te leiden tot een vertekening van de resultaten.

gedetineerden op de leefgebieden waargenomen zal worden. Onder verbetering verstaan we dat problemen op de nazorggebieden van meer gedetineerden zijn opgelost of voorkomen. Vooralsnog kunnen we alleen kijken of er tijdens de detentieperiode een verbetering tussen de twee cohorten heeft plaatsgevonden. In de eerste meting hadden we geen informatie over de situatie zes maanden na detentie. Hier kan dus geen vergelijking mee gemaakt worden.

- 4.1 In welke mate verschilt de situatie op de vijf leefgebieden voor detentie van gedetineerden die in de tweede helft van 2009 zijn vrijgekomen uit een PI met de situatie van gedetineerden die in de tweede helft van 2008 zijn vrijgekomen?
- 4.2 In welke mate verschilt de situatie op de vijf leefgebieden bij ontslag uit detentie van gedetineerden die in de tweede helft van 2009 zijn vrijgekomen uit een PI met de situatie van gedetineerden die in de tweede helft van 2008 zijn vrijgekomen?
- 4.3 In hoeverre verschillen gedetineerden die in de tweede helft van 2009 zijn vrijgekomen uit een PI van gedetineerden die in de tweede helft van 2008 zijn vrijgekomen in de mate waarin men tijdens detentie een identiteitsbewijs, inkomen en huisvesting heeft kunnen behouden of heeft kunnen verkrijgen?

2 Methode

2.1 Onderzoeksgroep

Voor de tweede meting van de monitor nazorg ex-gedetineerden wordt de situatie beschreven van gedetineerden die in de periode 1 juli 2009 tot en met 31 december 2009 zijn uitgestroomd uit een Nederlandse PI en zich in een Nederlandse gemeente hebben gevestigd. Zoals we in paragraaf 1.3 hebben aangegeven, zijn door een verandering in de werkwijze van MMD'ers de gegevens in DPAN over de problematiek van gedetineerden die korter dan twee weken vastzitten niet langer betrouwbaar. We hebben daarom moeten besluiten om de gegevens van kortgestraften buiten de resultaten te houden. Een eerste gevolg hiervan is dat de onderzoeksvragen alleen beantwoord kunnen worden op basis van informatie van gedetineerden die langer vastzaten dan twee weken. Ten tweede kunnen de resultaten uit de eerste rapportage van de monitor nazorg ex-gedetineerden niet één op één vergeleken worden met de resultaten van de tweede meting. Voor een goede vergelijking zijn de resultaten van de eerste meting aangepast, zodat ze betrekking hebben op gedetineerden die langer vastzaten dan twee weken. Alle resultaten hebben dan ook enkel betrekking op gedetineerden die langer dan twee weken vast hebben gezeten.

In tabel 1 is een cijfermatig overzicht gegeven van de onderzoeksgroep. De onderzoeksgroep omvat de gedetineerden die uitgestroomd zijn tussen 1 juli 2009 en 31 december 2010 en die tot de doelgroep van het PSAN behoorde. De doelgroep van het PSAN betreft alle volwassen (ex-)gedetineerde burgers (achttien jaar en ouder) met een geldige verblijfstatus die na verblijf in een Nederlandse PI terugkeren naar een Nederlandse gemeente.¹⁰ Van DJI is uit TULP-GW¹¹ informatie verkregen over de personen die in 2009 uit een PI vrijkwamen. De passanten (bijvoorbeeld personen die na de detentie doorstromen naar een tbs-inrichting) zijn uit dit bestand gehaald. Bovendien zijn alle personen die in vreemdelingenbewaring zaten en uitgeleverd of uitgezet zouden worden uit dit bestand gehaald. Ook zijn de gedetineerden die een elektronische detentie hadden (en hun straf dus thuis uitzaten) uitgesloten, alsmede de niet-legalen die vastzaten in een inrichting van het gevangeniswezen en de personen van wie niet bepaald kon worden of ze legaal of illegaal in Nederland waren. Verder is nog een aantal personen verwijderd vanwege registratiefouten.

Van de personen die in deze periode meerdere keren zijn uitgestroomd wordt de situatie die betrekking heeft op hun eerste detentie in kaart gebracht. 905 Personen zijn vaker dan één keer uit een PI ontslagen in de periode tussen 1 juli 2009 en 31 december 2009.¹² Van de groep die overblijft, zitten 3.757 gedetineerden (25,7%) korter dan twee weken. Ook deze personen zijn verwijderd uit de onderzoeksgroep. De groep gedetineerden over wie uiteindelijk gerapporteerd wordt, bestaat uit 10.838 personen.

---

¹⁰ De beschrijving van de doelgroep van het nazorgbeleid is te vinden in het samenwerkingsmodel nazorg volwassen (ex-)gedetineerde burgers gemeenten – Justitie.

¹¹ TULP-GW is het registratiesysteem van DJI waarin informatie wordt bijgehouden over wie gedetineerd zijn.

¹² Binnen deze groep zijn 799 personen 2 keer uitgestroomd in de periode 1 juli 2009 - 31 december 2009 uit , 85 personen 3 keer, 16 personen 4 keer en 5 personen 5 keer.

Tabel 1 Selectie van de onderzoeksgroep

Totale uitstroom PI's 2009	47.378
Af: Passanten (TBS, BOPZ en PIJ)	20
Af: Vreemdelingen	9.259
Af: Elektronische detentie	1.951
Af: Niet legaal of status onbekend	4.391
Doelgroep 2009	31.757
Af: Waarvan eerste halfjaar	16.050
Doelgroep 2e helft 2009	15.707
Af: Registratiefout detentie	75
Af: Meerdere detenties	1.037
Af: Korter dan twee weken in detentie	3.757
Unieke personen*	10.838

* We spreken hier van unieke personen, aangezien van gedetineerden die vaker dan één keer vrijkomen in de onderzoeksperiode alleen de informatie over de *eerste* detentie wordt meegenomen.

In tabel 2 is een aantal achtergrondkenmerken van de onderzoeksgroep beschreven en afgezet tegen de kenmerken van de onderzoeksgroep van de eerste meting van de monitor nazorg ex-gedetineerden. Uit deze tabel blijkt dat de onderzoeksgroep vooral bestaat uit mannen en dat ruim de helft van de onderzoeksgroep jonger is dan 34 jaar op het moment van vrijlating. Verder is zo'n 65% van de ex-gedetineerden geboren in Nederland en heeft bijna 90% van de ex-gedetineerden geen geregistreerd partner. Ten slotte blijkt nog dat het voor bijna 65% van de ex-gedetineerden niet de eerste keer was dat ze sinds 1996 in een PI¹³ hebben gezeten. De verschillen tussen de onderzoeksgroep uit 2008 en de onderzoeksgroep uit 2009 zijn niet groot. In 2009 bestaat de onderzoeksgroep uit minder personen die geboren zijn in Suriname, is de detentieduur van de onderzoeksgroep gemiddeld iets langer en heeft de onderzoeksgroep uit 2009 gemiddeld iets vaker eerder vast gezeten dan de onderzoeksgroep uit 2008.

---

¹³ Voor het bepalen van het aantal eerdere detenties was informatie over eerdere jeugddetenties niet beschikbaar. Het kan dus zijn dat een deel van de groep gedetineerden zonder eerdere *PI-detenties* wel eerder in een jeugd-inrichting heeft vastgezeten. Deze veronderstelling wordt ondersteund door de leeftijdsverdeling van de personen zonder eerdere detenties: 38,6% is jonger dan 24 jaar.

Tabel 2 Kenmerken van ex-gedetineerden (%)

	2008	2009		2008	2009
	N totaal	N totaal		N totaal	N totaal
	11.307	10.838		11.307	10.838
Geslacht			Burgerlijke staat		
Man	91,9	92,4	Geregistreerd partner	11,6	11,7
Vrouw	8,1	7,6	Geen geregistreerd partner	88,4	88,3
N	11.307	10.838	N	7.466	8.233
Leeftijd			Detentieduur		**
18 en 19	4,8	5,6	2 weken tot 1 maand	27,4	29,8
20 t/m 24	18,8	19,4	1 tot 3 maanden	30,9	29,8
25 t/m 29	16,0	16,2	3 tot 6 maanden	18,5	17,5
30 t/m 34	14,2	13,8	6 maanden tot 1 jaar	13,1	11,3
35 t/m 39	15,1	14,0	Meer dan 1 jaar	10,0	11,6
40 t/m 44	12,5	12,6	N	11.307	10.838
45 t/m 49	9,2	8,8	Eerdere detenties vanaf 1996		***
50 t/m 59	7,7	7,6	Geen eerdere detenties	35,6	35,2
60 en ouder	1,8	1,9	1 Eerdere detentie	16,8	17,0
N	11.307	10.838	2 Eerdere detenties	10,7	10,2
Geboorteland			3-5 Eerdere detenties	16,9	17,0
Nederland	63,3	64,9	6-10 Eerdere detenties	11,9	11,8
Turkije	2,5	2,4	11-20 Eerdere detenties	6,8	7,3
Marokko	5,1	4,7	Meer dan 20 eerdere detenties	1,3	1,6
Suriname	7,5	6,6	* N	11.033	10.830
Nederlandse Antillen en Aruba	7,6	7,4			
Overig westers	6,2	6,8			
Overig niet-westers	7,6	7,0			
N	11.273	10.800			

* Cijfers verschillen significant tussen 2008 en 2009 ($p < 0,01$).

** Gedetineerden uit 2009 zaten gemiddeld langer vast dan gedetineerden uit 2008 ($p < 0,01$).

*** Gedetineerden uit 2009 zaten gemiddeld vaker vast dan gedetineerden uit 2008 ($p < 0,01$).

Bron: Tulp-GW, DPAN bewerking WODC

2.2 Databronnen

2.2.1 Begin van detentie

Om de situatie van gedetineerden op de vijf leefgebieden aan het begin van hun detentie te beschrijven, maken we gebruik van gegevens die worden bijgehouden in DPAN. Alle gedetineerden die tot de doelgroep van het nazorgbeleid behoren, worden in de eerste dagen van hun verblijf in de PI gescreend door MMD'ers. Deze screening houdt in dat gedetineerden wordt gevraagd naar de situatie op de leefgebieden zoals deze was voor aanvang van de detentie. De verkregen informatie over de problematiek op de leefgebieden wordt geïnventariseerd in een basisdocument¹⁴ dat gebruikt wordt voor het informeren van de gemeente waar de gedetineerde na zijn detentie naar toe gaat. De overdracht van deze informatie dient

¹⁴ Een document kent een aantal tabbladen met daarin vragen op het gebied van identiteitsbewijs, inkomen, huisvesting, zorg en reclasseringscontact. In bijlage 2 is een DPAN-dossier weergegeven.

binnen tien dagen na aanvang van de detentie te hebben plaatsgevonden. Een snelle overdracht van informatie is gewenst, omdat daardoor gezamenlijk met gemeenten of veiligheidshuizen acties genomen kunnen worden voordat de gedetineerde ontslagen wordt. Als een gedetineerde wordt overgeplaatst naar een andere inrichting kan het document nog steeds gebruikt worden door de afdeling MMD van de inrichting waar de gedetineerde naar toe gaat. Het basisdocument wordt dus ook gebruikt om andere MMD'ers te informeren.

Naast het basisdocument bestaat ook het overdrachtsdocument en het ontslagdocument. Het overdrachtsdocument wordt alleen aangemaakt voor langgestraften (i.e., gedetineerden met een strafrestant van vier maanden of meer na vonnis in eerste aanleg). In dit document wordt een actuele stand van zaken gegeven van de problematiek van de gedetineerde op de leefgebieden. Dit document wordt acht weken voor de ontslagdatum naar de gemeente gestuurd. Het ontslagdocument wordt voor alle gedetineerden opgemaakt. Dit document wordt meestal door een MMD'er opgemaakt op de dag van ontslag van de gedetineerde. In het ontslagdocument wordt vermeld wanneer de gedetineerde is vrijgelaten en hoe de situatie op de leefgebieden is op het moment dat de gedetineerde vrijkomt. Het ontslagdocument wordt naar de gemeente gestuurd die zo op de hoogte wordt gebracht van het feit dat een ex-gedetineerde weer in de gemeente gaat wonen en daar mogelijk gebruik gaat maken van gemeentelijke voorzieningen. In het ontslagdocument staat tevens de informatie die verkregen is bij de screening van de gedetineerde aan het begin van de detentie. Deze informatie kan in de loop van de detentie zijn aangepast naar aanleiding van nieuwe informatie over de situatie van de gedetineerde. Het ontslagdocument geeft daarom actualere informatie over de situatie voor detentie dan de informatie die direct na de screening in het basisdocument is gezet. De informatie uit het ontslagdocument zal dan ook gebruikt worden om de situatie van de gedetineerde zoals die bestond voor zijn detentie in kaart te brengen.

De informatie die verkregen wordt via het basisdocument, het overdrachtsdocument en het ontslagdocument wordt (digitaal) verwerkt en opgeslagen in DPAN. DPAN bestaat uit een aantal tabbladen gevuld met vragen over de situatie op de leefgebieden. Van de MMD'er wordt gevraagd om deze vragen in te vullen op basis van één of meerdere gesprekken met de gedetineerde en door te sturen naar de gemeente. Het systeem vereist echter niet dat alle vragen ook daadwerkelijk ingevuld worden. Dat is anders bij het tabblad dat de managementinfo moet genereren. De managementinformatie wordt gebaseerd op een beperkt aantal vragen over de situatie op de leefgebieden. Deze vragen moeten verplicht ingevuld worden. Als de vragen niet beantwoord worden, kan het document niet verwerkt worden. In de managementinformatie wordt alleen gekeken of er bij een gedetineerde sprake is van een zorgvraag op één van de leefgebieden. Dat wil zeggen, er wordt aangegeven of de gedetineerde een inkomen heeft, huisvesting heeft, een identiteitsbewijs heeft en bekend is bij een zorginstelling. Er wordt niet gevraagd om wat voor inkomen, huisvesting of zorg het dan gaat (zie bijlage 2).

De managementinformatie wordt ook als bron gebruikt om de situatie voor detentie te beschrijven op het gebied van identiteitsbewijs, huisvesting, inkomen en zorgcontact. Over het leefgebied schulden wordt geen managementinfo bijgehouden, omdat bij de ontwikkeling van DPAN vier leefgebieden centraal stonden. Pas later is het leefgebied schulden erbij gekomen. Op het leefgebied zorg kijken we naar het zorgcontact dat een gedetineerde heeft en niet naar de zorgbehoefte. Dit wordt in DPAN niet bijgehouden.

Een beperking aan het gebruik van de DPAN-dossiers is dat niet van alle gedetineerden een volledig ingevuld dossier beschikbaar is. Van niet alle gedetineerden wordt namelijk de informatie op de leefgebieden ingevoerd in DPAN. Een andere beperking is dat het dossier gevuld wordt met informatie die afkomstig is van de gedetineerde

zelf. Dit hoeft niet altijd overeen te komen met de werkelijke situatie waarin de gedetineerde zich bevindt. De informatie die gebruikt wordt, kan verschillen met informatie zoals die bijvoorbeeld bij de gemeente bekend is.

Medio december 2010 is de nieuwe versie van DPAN in gebruik genomen. In deze nieuwe versie is een gemeenteblad toegevoegd. Zodra een gedetineerde de PI binnenkomt, wordt de gemeente gevraagd dit blad met vragen over de situatie op de vijf leefgebieden, zoals die bij de gemeente bekend is, in te vullen. Deze informatie wordt vervolgens met de gedetineerde besproken en kan verder aangevuld worden met de informatie die de gedetineerde levert. In de nieuwe versie van DPAN wordt ook gevraagd naar de schuldenproblematiek van gedetineerden voor detentie.

2.2.2 Einde van detentie

In het ontslagdocument van een gedetineerde kan de MMD'er een aantal vragen beantwoorden over de situatie aan het einde van de detentie. De vragen worden echter slechts beperkt ingevuld door MMD'ers. Dit werd ook geconstateerd door Kuppens en Ferwerda (2008) in eerder onderzoek naar de aard en omvang van problematiek van ex-gedetineerden op het gebied van identiteitsbewijs, inkomen, huisvesting en zorg. Daarnaast is niet voor elk leefgebied de situatie op de dag van ontslag in kaart te brengen. In DPAN worden geen vragen gesteld over schulden en zorgcontact na detentie. In het ontslagdocument dient wel de managementinformatie ingevuld te worden. Drie van de vragen die daar gesteld worden, worden gebruikt voor de meting van het moment bij ontslag uit detentie. Bruikbare vragen worden gesteld op het gebied van inkomen, huisvesting en identiteitsbewijs. Er zijn echter kanttekeningen te plaatsen bij de betrouwbaarheid van deze vragen. Op het moment van ontslag ziet een MMD'er de gedetineerde doorgaans niet meer. De antwoorden zijn dan ook een weergave van de inschatting die een MMD'er maakt naar aanleiding van eerdere contacten met de gedetineerde, de gemeente en andere ketenpartners. De MMD'ers weten vaak niet of een inkomen, onderdak of identiteitsbewijs ook echt direct op de dag van ontslag aanwezig is. De gedetineerde kan afspraken gepland hebben om kort na ontslag deze zaken bij de gemeente te regelen. Uit de eerste meting van de monitor nazorg is duidelijk geworden dat de MMD'er met name op inkomensgebied de situatie op de dag van ontslag negatiever inschat dan achteraf uit gegevens van de gemeente blijkt (Weijters & More, 2010, p. 72).

In de nieuwe versie van DPAN zal de vraag over de ontslagsituatie op het gebied van inkomen betrouwbaarder zijn. Er zal namelijk niet alleen gevraagd worden of betrokkene op de dag van ontslag kan beschikken over inkomen, maar ook of er afspraken zijn gemaakt om dat na ontslag te regelen. De MMD'er heeft op deze manier meer mogelijkheden om de situatie na detentie in de managementinformatie te beschrijven. Tevens wordt in de nieuwe versie van DPAN managementinformatie gevraagd naar schulden en contact met zorginstellingen na detentie.

2.2.3 Zes maanden na detentie

Voor de beschrijving van de situatie van ex-gedetineerden op de leefgebieden zes maanden na detentie wordt gebruik gemaakt van registraties van gemeenten. Een gezamenlijke, uniforme registratie van gemeenten op dit gebied bestaat niet. Om die reden is besloten gericht gemeenten te benaderen. In de eerste rapportage van

de monitor hebben we informatie kunnen gebruiken afkomstig uit Eindhoven, Amsterdam en Rotterdam. Om voor vervolgmetingen van de monitor meer gemeentelijke informatie te kunnen gebruiken is de monitor nazorg ex-gedetineerden door de VNG onder de aandacht gebracht van haar leden.¹⁵ Bovendien is naar alle gemeentelijke coördinatoren een e-mail gestuurd met daarin de vraag of gemeenten een registratie bijhielden over de leefsituatie van hun ex-gedetineerden of dat gemeenten dit bij wilden gaan houden. Dit heeft ertoe geleid dat we in deze tweede meting gebruik kunnen maken van informatie uit de gemeenten Amsterdam, Assen, Eindhoven, Oss (en buurgemeenten),¹⁶ Purmerend en Spijkenisse. De gemeente Rotterdam heeft voor deze tweede meting geen informatie over de situatie zes maanden na detentie kunnen aanleveren. Bij de eerste meting is gebleken dat deze gemeente alleen de uitgezette trajecten voor ex-gedetineerden en de resultaten van deze trajecten kon aangeven. De precieze situatie van Rotterdamse ex-gedetineerden zes maanden na detentie is onduidelijk. Rotterdam is wel voornemens om deze informatie in de toekomst bij te gaan houden.

De locatie Assen van het veiligheidshuis Drenthe en het Regionaal Veiligheidshuis Maas en Leijgraaf hebben informatie aangeleverd over ex-gedetineerden uit Assen en Oss en omliggende gemeenten met behulp van een excelsheet die door het WODC gemaakt is. Deze excelsheet maakt het mogelijk om op een eenvoudige manier de belangrijkste informatie op de leefgebieden bij te houden.¹⁷ Deze gemeenten hebben op alle leefgebieden informatie over de situatie voor detentie, bij ontslag uit detentie en zes maanden na detentie. De informatie is gebaseerd op gegevens van ketenpartners en uit gemeentelijke registratiesystemen.

Het veiligheidshuis Eindhoven heeft een eigen registratiesysteem ontwikkeld. Met dit registratiesysteem kunnen ze, naast de situatie op de leefgebieden voor detentie en op het moment van ontslag, ook informatie op de vijf leefgebieden zes maanden na detentie bijhouden. Deze informatie is gebaseerd op kennis vanuit het veiligheidshuis Eindhoven, Suwinet en het GBA (Gemeentelijke Basisadministratie).

Informatie over Amsterdamse ex-gedetineerden is beschikbaar via twee gemeentelijke diensten, namelijk de GGD (Gemeentelijke Gezondheidsdienst) en DWI (Dienst Werk en Inkomen). De GGD houdt informatie bij over mensen die in het kader van de Openbare Geestelijke Gezondheidszorg (OGGZ)¹⁸ contact hebben met een begeleider van de GGD. De informatie van de GGD heeft dus betrekking op een specifieke groep ex-gedetineerden. De GGD houdt informatie bij over het soort inkomen, het soort huisvesting en het soort zorg. Drie keer per jaar wordt de situatie op deze gebieden door de mentor van een cliënt doorgegeven aan de veldregisseur, die het vervolgens binnen de GGD registreert. De situatie op deze gebieden wordt niet precies zes maanden na detentie bepaald, maar is gebaseerd op het dichtstbijzijnde meetmoment van de GGD.

Via DWI is informatie beschikbaar over personen die in het verleden contact hebben gehad met DWI. Van deze personen weet DWI wat voor soort huisvesting ze voor detentie, op de dag van ontslag en zes maanden na detentie hadden. Deze informatie op het gebied van huisvesting is nauwkeuriger wat betreft het moment van

---

¹⁵ De brief die de VNG over nazorg en de monitor nazorg ex-gedetineerden heeft gestuurd, is hier te vinden: www.vng.nl/eCache/DEF/93/460.html

¹⁶ Het Veiligheidshuis Maas- en Leijgraaf houdt gegevens bij van ex-gedetineerden uit het district Maasland. Dit zijn de gemeenten Oss, Lith, Maasdonk en Bernheze.

¹⁷ Deze excelsheet is te vinden op www.hetccv.nl/dossiers/Nazorg+ex-gedetineerden/landelijk---wodc-monitor-tool

¹⁸ De Openbare Geestelijke Gezondheidszorg (OGGZ) richt zich op mensen die volgens hun omgeving zorg nodig hebben. Ze vragen zelf geen hulp omdat ze de weg niet weten, omdat ze vinden dat ze zelf geen hulp nodig hebben of omdat ze slechte ervaringen hebben met hulpverlening. (Bron: GGZ Amsterdam).

meten dan de informatie van de GGD. Daarom wordt de informatie van DWI als leidend genomen om de situatie op het gebied van huisvesting van Amsterdamse ex-gedetineerden in kaart te brengen.

De gemeenten Spijkenisse en Purmerend houden informatie over nazorg aan ex-gedetineerden bij in een registratiesysteem dat ze zelf in het kader van nazorg hebben opgezet. Beide gemeenten houden niet op alle leefgebieden informatie bij. De gemeente Spijkenisse heeft geen informatie over schulden en zorg zes maanden na detentie.¹⁹ De gemeente Purmerend houdt geen informatie bij over het bezitten van een identiteitsbewijs.²⁰

Purmerend, Eindhoven, Assen, Spijkenisse en Oss e.o. hebben informatie over alle ex-gedetineerden die door de MMD'er bij de gemeenten als gedetineerd zijn gemeld. Bij de gemeente Amsterdam heeft het WODC zowel bij de GGD als bij DWI aangegeven welke personen ex-gedetineerd waren en uit Amsterdam kwamen. De gemeentelijke diensten hebben uiteindelijk uitgezocht of die ex-gedetineerden bij hun bekend waren.

2.2.4 Representativiteit gegevens uit de gemeenten

Van 11% van de gedetineerden uit het cohort is informatie aanwezig over de situatie op de leefgebieden zes maanden na detentie.²¹ De informatie over de ex-gedetineerden komen uit zes grotere gemeenten. In tabel 3 wordt bekeken of deze selectie van ex-gedetineerden representatief is voor het totale cohort. De representativiteit wordt op een aantal sociaal-demografische kenmerken en delictkenmerken getoetst. Uit tabel 3 blijken twee opvallende verschillen (in bijlage 4 staat de representativiteit per gemeente). Ten eerste is er binnen de populatie ex-gedetineerden uit de zes gemeenten sprake van een oververtegenwoordiging van ex-gedetineerden die niet in Nederland geboren zijn. Dit komt vooral door de grote populatie ex-gedetineerden uit Amsterdam. Het tweede verschil in achtergrondkenmerken tussen alle ex-gedetineerden en de ex-gedetineerden van wie we informatie uit de zes gemeenten hebben, betreft de detentiegeschiedenis. Vergeleken met het totale cohort hebben gedetineerden uit de zes gemeenten gemiddeld vaker vastgezet. In het totale cohort heeft 35% geen detentiegeschiedenis. Van de ex-gedetineerden van wie we gemeentelijke informatie hebben, heeft 27,2% geen detentiegeschiedenis. Dit verschil is niet toe te schrijven aan één gemeente.

---

¹⁹ De registratie van Spijkenisse wordt aangepast: ook schulden en het contact met een zorginstelling wordt in de toekomst geregistreerd voor gedetineerden die zich bij de gemeente melden voor een nazorgtraject.

²⁰ In bijlage 3 staat aangegeven welke gemeente over welke leefgebieden informatie bijhoudt.

²¹ Uit de TULP-GW registratie blijkt dat 16% van het cohort uit deze gemeenten komt. Niet van alle ex-gedetineerden is dus informatie over de situatie zes maanden na detentie bekend.

Tabel 3 Representativiteit zes gemeenten

	Zes gemeenten	Totale cohort		Zes gemeenten	Totale cohort
	N totaal	N totaal		N totaal	N totaal
	1.232	10.838		1.232	10.838
Geslacht			Burgerlijke staat		*
Man	90,9	92,4	Geregistreerd partner	7,3	11,7
Vrouw	9,1	7,6	Geen geregistreerd partner	92,7	88,3
N	1.232	10.838	N	937	8.233
Leeftijd			Detentieduur		
18 en 19	4,3	5,6	2 weken tot 1 maand	27,0	29,8
20 t/m 24	18,5	19,4	1 tot 3 maanden	30,3	29,8
25 t/m 29	12,7	16,2	3 tot 6 maanden	18,7	17,5
30 t/m 34	13,5	13,8	6 maanden tot 1 jaar	11,0	11,3
35 t/m 39	14,7	14,0	Meer dan 1 jaar	13,0	11,6
40 t/m 44	12,0	12,6	N	1.232	10.838
45 t/m 49	11,6	8,8	Eerdere detenties vanaf		**
50 t/m 59	10,8	7,6	1996		
60 en ouder	1,9	1,9	Geen eerdere detenties	27,2	35,2
N	1.232	10.838	1 Eerdere detentie	15,3	17,0
Geboorteland			2 Eerdere detenties	9,4	10,2
Nederland	54,7	64,9 *	3-5 Eerdere detenties	17,7	17,0
Turkije	2,4	2,4	6-10 Eerdere detenties	14,3	11,8
Marokko	6,4	4,7 *	11-20 Eerdere detenties	11,8	7,3
Suriname	17,9	6,6 *	Meer dan 20 eerdere	4,4	1,6
Nederlandse Antillen en Aruba	6,9	7,4	detenties		
Overig westers	3,1	6,8 *	N	1.232	10.830
Overig niet-westers	8,6	7,0			
N	1.226	10.800			

* Cijfers verschillen significant van de totale groep (p<0,01)

** Het aantal eerdere detenties van de personen waarvan we informatie hebben over de situatie zes maanden na detentie is gemiddeld hoger dan die van het totale cohort (p<0,01)

2.3 Operationalisering

In deze paragraaf wordt de operationalisering beschreven van de verschillende kenmerken uit het onderzoek. Eerst beschrijven we hoe we de situatie op de leefgebieden, identiteitsbewijs, inkomen, huisvesting, zorg en schulden meten. Daarna beschrijven we de operationalisering van een aantal achtergrondkenmerken die we gebruiken om te kijken welke kenmerken met welke problemen op de leefgebieden samenhangen. De achtergrondkenmerken zijn onder te verdelen in sociaal-demografische kenmerken, zoals geslacht en leeftijd, en kenmerken van de detentie, zoals detentieduur en detentieverleden.

2.3.1 De leefgebieden

Een gedetineerde heeft een *identiteitsbewijs* als deze geldig is en niet kwijt, gestolen, verkocht of op een andere manier niet meer in het bezit is van de gedetineerde. Gedetineerden hebben een *inkomen* als zij een bijstandsuitkering hebben, een uitkering van het UWV (Uitvoeringsinstituut Werknemersverzekeringen) hebben, een salaris ontvangen, inkomsten uit een eigen zaak hebben, AOW (Algemene Ouder-

domswet) en/of pensioen ontvangen, een studiefinanciering hebben of als anderen in hun levensonderhoud voorzien. Gedetineerden zonder inkomen hebben geen regulier inkomen of geven aan inkomen uit zwartwerk of andere illegale activiteiten te hebben.

Gedetineerden met *huisvesting* hebben een huurwoning, een eigen woning, huren een kamer, wonen bij familie of vrienden of verblijven in de maatschappelijke opvang. Ook andere soorten huisvesting zoals het wonen in een caravan, hotel of in een (anti-)kraakpand worden gezien als huisvesting. Deze vormen van onderdak worden samengenomen in de categorie andere vorm van onderdak. Daklozen met of zonder briefadres worden gerekend tot de groep zonder huisvesting.

Een gedetineerde heeft *schulden* wanneer boetes bij het Centraal Justitieel Incasso Bureau (CJIB) openstaan of als er andere schuldeisers zijn. Een eventuele hypotheekschuld wordt in dit onderzoek niet meegenomen bij het bepalen of een gedetineerde schulden heeft. Daarnaast wordt gekeken of een (ex-)gedetineerde in een schuldhulpverleningstraject zit. Er wordt geen onderscheid gemaakt bij welke organisatie het schuldhulpverleningstraject loopt.

Feitelijk wordt in het nazorgbeleid de behoefte aan zorg als probleem beschouwd. Deze informatie is echter niet voor handen, waardoor we het hebben van contact met een zorginstelling als indicatie nemen voor de zorgbehoefte. Het hebben van contact met *zorg* is niet een probleem, maar wel een indicatie dat er op het leefgebied zorg een probleem bestaat. Het niet hebben van contact met een zorginstelling terwijl die behoefte er wel is, is ook een probleem. De zorgbehoefte van de (ex-)gedetineerde kennen we echter niet en daarom kan dit niet in kaart gebracht worden. De aard van de zorgproblematiek wordt bepaald aan de hand van het soort instelling waarmee de gedetineerde contact heeft. Het kan gaan om contact met een psychiatrische, verslavings-, medische of een ander soort zorginstelling. Indien een gedetineerde contact heeft met een medische zorginstelling staat deze persoon meestal onder behandeling van een specialist voor een fysieke klacht of aandoening. Onder de categorie *andere soort zorginstelling* vallen instellingen als de reclassering, maatschappelijk werk, jeugdzorg en het Leger des Heils.

2.3.2 Achtergrondkenmerken

De sociaal-demografische kenmerken die meegenomen worden in dit onderzoek zijn *geslacht*, *leeftijd*, *geboorteland* en *burgerlijke staat*. De *leeftijd* van de gedetineerde wordt bepaald door de geboortedatum te vergelijken met de ontslagdatum. De leeftijd geldt dus voor de dag van ontslag. Met betrekking tot *geboorteland* wordt een onderscheid gemaakt in de volgende categorieën: Nederland, Turkije, Marokko, Suriname, Nederlandse Antillen en Aruba, overige westerse landen en overige niet-westerse landen. In DPAN wordt aan de gedetineerde de vraag gesteld wat zijn *burgerlijke staat* is. De antwoordmogelijkheden zijn: gehuwd, geregistreerd partner, geen geregistreerd partner of anders. Gehuwden en personen die een geregistreerd partner hebben zijn samengevoegd in de categorie *geregistreerd partner*, de anderen vallen in de categorie *geen geregistreerd partner*. (Ex-) gedetineerden die wel een partner hebben, maar waarmee ze niet getrouwd zijn of een geregistreerd partnerschap mee zijn aangegaan, vallen dus ook onder de categorie *geen geregistreerd partner*.

Een aantal variabelen heeft betrekking op de detentie. Het *detentieverleden* wordt weergegeven door het aantal keer dat een gedetineerde in de periode vanaf 1996

een PI uitgestroomd is.²² Deze variabele is gebaseerd op gegevens uit TULP-GW. De *detentieduur* is bepaald door het verschil te berekenen tussen de ontslagdatum en de datum van inverzekeringstelling. Ook deze gegevens zijn afkomstig uit TULP-GW.

---

²² Deze informatie is afkomstig uit TULP-GW en deze informatie is beschikbaar vanaf 1996. Detenties voor die tijd, alsmede detenties in jeugdinrichtingen zijn onbekend.

3 Resultaten

In dit hoofdstuk worden de resultaten beschreven ter beantwoording van de onderzoeksvragen. Als eerste wordt in paragraaf 3.1 aangegeven van welke personen geen informatie beschikbaar is in dit onderzoek. Zoals ook in de inleiding en de methode is vermeld, is het door een verandering in de manier waarop kortgestrafte gedetineerden gescreend worden niet meer mogelijk om te rapporteren over gedetineerden die korter dan twee weken in een PI verbleven. De gepresenteerde resultaten in dit hoofdstuk gaan dus uitsluitend over gedetineerden die langer dan twee weken hebben vastgezeten. In paragraaf 3.2 zal per leefgebied aangegeven worden in welke mate gedetineerden voor detentie en bij ontslag uit detentie een probleem hebben op het leefgebied en in hoeverre er verschillen bestaan tussen de cohorten van de eerste en tweede meting van de monitor. De mate waarin er sprake is van cumulatie van problemen op de verschillende leefgebieden voor detentie en bij ontslag uit detentie wordt besproken in paragraaf 3.3. De verandering in de mate waarin gedetineerden beschikken over een identiteitsbewijs, inkomen en huisvesting tussen de situatie voor detentie en de situatie bij ontslag uit detentie wordt behandeld in paragraaf 3.4. We moeten ons in die paragraaf beperken tot problemen op het gebied van identiteitsbewijs, inkomen en huisvesting, aangezien we alleen op deze gebieden informatie hebben over de situatie voor detentie en bij ontslag uit detentie. Op het gebied van zorg en schulden is geen informatie beschikbaar over de situatie bij ontslag uit detentie. In deze paragraaf wordt ook bekeken of de mate van verandering op de leefgebieden tussen de twee cohorten verschilt. In paragraaf 3.5 zal de samenhang tussen problematiek op de leefgebieden en achtergrondkenmerken voor de situatie voor detentie en bij ontslag uit detentie beschreven worden. Ook wordt de samenhang beschreven tussen verandering in de problematiek op de leefgebieden en enkele achtergrondkenmerken. In de laatste paragraaf (3.6) van het resultatenhoofdstuk worden de resultaten met betrekking tot de situatie op de leefgebieden zes maanden na detentie beschreven. Tevens wordt de cumulatie van problematiek, de mate van verandering ten opzichte van de situatie bij ontslag uit detentie en de samenhang met achtergrondfactoren beschreven. Dit gebeurt aan de hand van informatie afkomstig van verschillende gemeenten.

3.1 Van welke gedetineerden hebben we geen informatie op de leefgebieden?

De doelgroep van het PSAN bestaat uit alle volwassen (ex-)gedetineerde burgers (achttien jaar en ouder) met een geldige verblijfstatus die na verblijf in een Nederlandse PI terugkeren naar een Nederlandse gemeente. Van deze personen zou een DPAN-document opgemaakt moeten zijn. Niet elke gedetineerde die tot de doelgroep van het PSAN behoort, is echter daadwerkelijk door een MMD'er gescreend. In deze paragraaf geven we aan om hoeveel gedetineerden het gaat. Verder geven we een aantal opvallende achtergrondkenmerken van de gedetineerden van wie we geen informatie hebben en laten we zien op welke kenmerken deze groep significant afwijkt van de gedetineerden die wel gescreend zijn.

Van 1.099 personen (=10,1% van alle gedetineerden die langer vast zitten dan twee weken) is geen informatie beschikbaar over de situatie op de leefgebieden. In 2008 was dit nog 18,9%. In 2009 is het dus beter gelukt dan in 2008 om gedetineerden die langer dan twee vastzitten te screenen. Opvallend is dat onder de personen van wie geen informatie beschikbaar is over de situatie op de leefgebieden

relatief veel vrouwen zitten (zie tabel 4). Als we ook kijken uit welke inrichtingen de meeste (ex-)gedetineerden komen van wie we geen informatie hebben, dan valt op dat de vrouweninrichting Nieuwersluis verantwoordelijk is voor 10,6% van het totaal aan (ex-)gedetineerden van wie geen informatie beschikbaar is (zie tabel 5). Bovendien wordt in deze inrichting maar ongeveer de helft van de dossiers van gedetineerden gevuld met informatie. Een mogelijke verklaring hiervoor is dat PI Nieuwersluis in de onderzochte periode te maken had met personeelsproblemen, waardoor er niet voldoende MMD'ers werkzaam waren om alle gedetineerden te kunnen screenen.

Ook het geboorteland van gedetineerden van wie we geen informatie hebben, verschilt van de gedetineerden van wie we wel informatie hebben. Het meest opvallend is dat het percentage gedetineerden dat geboren is in *overig Westerse landen*, wat meestal Oost-Europese landen²³ zijn, een stuk groter is in de groep waarvan we geen informatie hebben dan in de groep van wie wel informatie hebben. Om duidelijk te krijgen waarom juist over deze groep geen informatie beschikbaar is, zijn vier MMD'ers benaderd en gevraagd naar mogelijke verklaringen. Zij gaven allen aan dat ze op het gebied van nazorg niets voor de MOE-landers (personen uit Midden- en Oost Europa) kunnen betekenen. Deze personen mogen hier legaal verblijven, maar verblijven vaak niet in één gemeente en kunnen geen gebruik maken van de gemeentelijke voorzieningen. De gemeente wordt niet op de hoogte gebracht van het verblijf van de gedetineerde, omdat de gedetineerde vaak niet ingeschreven is in het GBA en de gedetineerde door de taalbarrière ook niet duidelijk kan maken aan een MMD'er naar welke gemeente hij terugkeert. Van de zogenaamde MOE-landers is van ongeveer de helft (53,3%, N=306) geen informatie beschikbaar.

Verder blijkt nog dat niet gescreende gedetineerden vaker geen geregistreerde partner hebben en ten slotte blijkt de detentieduur van de gedetineerden van wie we geen informatie hebben korter te zijn dan van de gedetineerden van wie we wel informatie hebben.

---

²³ Gedetineerden geboren in MOE-landen (Polen, Roemenië, Bulgarije, Hongarije, Slovenië, Tsjechië, Slowakije, Estland, Letland of Litouwen) vormen samen 65,7% van deze groep

Tabel 4 Vergelijking kenmerken van gedetineerden van wie wel en van wie geen informatie over de leefgebieden beschikbaar is (%)

	Wel		Geen		Wel		Geen	
	informatie		informatie		informatie		informatie	
	N totaal	N totaal	N totaal	N totaal	N totaal	N totaal	N totaal	N totaal
	9.739	1.099			9.739	1.099		
Geslacht								
Man	93,4	83,6	*		Geregistreerd partner	11,7	8,3	*
Vrouw	6,6	16,4	*		Geen geregistreerd partner	88,3	91,7	*
N	9.739	1.099			N	8.139	1.015	
Leeftijd					Detentieduur			**
18 en 19	5,7	5,4			2 weken tot 1 maand	26,8	56,2	
20 t/m 24	19,4	19,5			1 tot 3 maanden	30,3	26,2	
25 t/m 29	16,1	16,8			3 tot 6 maanden	18,5	8,6	
30 t/m 34	13,8	13,7			6 maanden tot 1 jaar	12,0	4,6	
35 t/m 39	14,0	13,9			Meer dan 1 jaar	12,4	4,3	
40 t/m 44	12,7	12,0			N	9.739	1.099	
45 t/m 49	8,9	8,6			Eerdere detenties vanaf 1996			
50 t/m 59	7,6	8,1			Geen eerdere detenties	34,2	43,9	
60 en ouder	1,9	2,0			1 Eerdere detentie	17,2	14,8	
N	9.739	1.099			2 Eerdere detenties	10,4	8,2	
Geboorteland					3-5 Eerdere detenties	17,3	14,7	
Nederland	66,6	50,5	*		6-10 Eerdere detenties	12,0	10,0	
Turkije	2,5	1,6			11-20 Eerdere detenties	7,3	6,6	
Marokko	4,8	4,5			Meer dan 20 eerdere detenties	1,6	1,8	
Suriname	6,7	5,9			N	9.732	1.098	
Nederlandse Antillen en Aruba	7,5	7,2						
Overig westers	5,0	22,8	*					
Overig niet-westers	7,0	7,8						
N	9.712	1.088						

* Kenmerken verschillen significant tussen gescreende en niet gescreende gedetineerden ($p < 0,01$).

** De detentieduur van gescreenden is gemiddeld langer dan die van de niet-gescreenden ($p < 0,01$).

Tabel 5 Top 5 PI's wat betreft het aandeel niet gescreende gedetineerden (%)

Inrichting van uitstroom	% van totaal niet-gescreenden	% niet gescreend in inrichting
Nieuwersluis	10,6	50,9
Tilburg gevangenis	6,6	16,0
Lelystad DCL	5,9	15,0
Zwaag	4,4	26,7
De Marwei	4,2	12,3

Box 1 Belangrijkste bevindingen over de gedetineerden van wie we geen informatie op de leefgebieden hebben

- Omdat MMD'ers van gedetineerden die korter dan twee weken vastzitten alleen de detentie hoeven te melden aan de gemeente, kunnen geen uitspraken gedaan worden over de situatie op de leefgebieden van deze groep.
- In 2009 is van 10,1% van de gedetineerden die langer vastzaten dan twee weken geen informatie aanwezig over de leefgebieden. In 2008 was dit nog van 18,9% van de gedetineerden het geval.
- Niet gescreende gedetineerden zitten gemiddeld korter vast dan gedetineerden die wel gescreend zijn.
- We hebben relatief vaak geen informatie op de leefgebieden van vrouwen, zij komen met name uit PI Nieuwersluis.
- We hebben relatief vaak geen informatie op de leefgebieden van gedetineerden die geboren zijn in een van de MOE-landen. Dit komt omdat vaak niet duidelijk is naar welke gemeente zij terugkeren.

3.2 Situatie op de vijf leefgebieden direct voor detentie en bij ontslag uit detentie

Uit de gegevens die bijgehouden worden in DPAN blijkt dat in 2009 86,0% van de gedetineerden²⁴ voor men in detentie kwam een identiteitsbewijs had (zie tabel 6). Bij ontslag uit detentie heeft een gelijk percentage een identiteitsbewijs. In 2008 hadden minder gedetineerden een identiteitsbewijs voor detentie (84,7%).

Tabel 6 In welke mate hebben (ex-)gedetineerden een identiteitsbewijs, inkomen, huisvesting, schulden en contact met een zorginstelling voor detentie en bij ontslag

	2008				2009				
	Voor detentie		Bij ontslag		Voor detentie		Bij ontslag		
	%	N	%	N	%	N	%	N	
Identiteitsbewijs	84,7	8.844	85,3	6.677	86,0	9.586	86,0	7.298	*
Inkomen	77,3	8.688	58,1	6.677	72,4	9.415	61,6	7.246	* **
Huisvesting	84,5	8.705	84,3	6.974	84,6	9.402	86,1	7.568	**
Schulden	71,0	7.403	-	-	73,2	8.104	-	-	*
Zorgcontact	29,5	8.495	-	-	27,8	9.373	-	-	*

- Niet beschikbaar.

* Situatie voor detentie verschilt significant tussen 2008 en 2009 ($p < 0,05$).

** Situatie bij ontslag verschilt significant tussen 2008 en 2009 ($p < 0,05$).

Als we kijken naar de situatie op het gebied van inkomen, dan blijkt uit tabel 6 dat 72,4% van de gedetineerden in 2009 een inkomen had voor aanvang van de detentie. Bij ontslag uit detentie beschikt nog maar 61,6% van de ex-gedetineerden over een inkomen. Gedurende de detentie raakt een behoorlijk gedeelte van de gedetineerden zijn inkomen kwijt en kan op de dag van ontslag niet voorzien in een inkomen. In 2008 hadden meer gedetineerden voor detentie een inkomen, namelijk

²⁴ De resultaten hebben betrekking op gedetineerden die langer dan twee weken vastzitten. Voor het gemak wordt bij het bespreken van de resultaten echter gesproken over *de gedetineerden*.

77,3%. Het verschil tussen het moment voor en het moment na detentie was in 2008 echter groter dan in 2009.

De situatie op de dag van ontslag is gebaseerd op informatie uit DPAN die door de MMD'er in de PI is ingevuld zonder de betreffende gedetineerde te spreken. Uit de resultaten van de vorige meting is bekend dat MMD'ers de situatie op de dag van ontslag vooraf negatiever inschatten dan achteraf blijkt uit gemeentelijke informatie (Weijters & More, 2010, p. 72). In het huidige DPAN kan een MMD'er alleen aangeven of er op de dag van ontslag een inkomen is. Dat is echter nog niet altijd bekend. Er zijn gevallen waarin tussen de MMD'er en de gemeente waarnaar een gedetineerde na detentie terugkeert, afspraken zijn gemaakt over het verstrekken van een uitkering. Deze uitkering wordt echter pas verstrekt nadat een gedetineerde vrij is gekomen en zich bij de gemeente heeft gemeld. Direct aansluitend op detentie is in deze gevallen dus geen sprake van een inkomen, enkele dagen later wel.

Op het gebied van huisvesting zien we geen grote verschillen tussen de situatie voor detentie en bij ontslag uit detentie: 84,6% van de ex-gedetineerden die in het laatste halfjaar van 2009 een PI verlieten, had voor detentie huisvesting. Na detentie is dat hoger, namelijk 86,1%. In paragraaf 3.4 gaan we in op de verandering tijdens detentie. Dan laten we zien hoeveel procent van de gedetineerden huisvesting kan behouden en hoeveel procent van de gedetineerden tijdens detentie huisvesting heeft kunnen regelen. Ten opzichte van 2008 is te zien dat in 2009 meer ex-gedetineerden bij ontslag uit detentie over huisvesting kunnen beschikken.

Het hebben van schulden is het meest voorkomende probleem voor gedetineerden wat betreft de vijf leefgebieden die centraal staan in het PSAN. Van de gedetineerden geeft 73,2% aan voor detentie schulden te hebben. Dit percentage is ten opzichte van 2008 iets hoger. Over de situatie bij ontslag uit detentie is op het gebied van schulden geen informatie beschikbaar.

Van de gedetineerden had 27,8% voor detentie contact met een zorginstelling. Het gaat hierbij niet om de zorgbehoefte van gedetineerden. Daarover hebben we geen informatie. Zorgcontact zien we als een indicatie van de zorgbehoefte. In 2008 gaf 29,5% van de gedetineerden aan voor detentie contact met een zorginstelling te hebben.

3.2.1 Inkomen

Naast het percentage gedetineerden dat voor detentie of bij ontslag uit detentie een inkomen heeft, weten we ook het soort inkomen van de gedetineerden die voor detentie inkomen hadden. Deze gegevens staan weergegeven in tabel 7. Hieruit blijkt dat de meeste gedetineerden voor detentie een inkomen uit arbeid ontvingen (43,2%), een bijstandsuitkering hadden (32,6%) of een arbeidsongeschiktheidsuitkering (WIA/Wajong) ontvingen (15,1%). Ten opzichte van 2008 is er maar één verschil te zien, namelijk dat in 2009 minder gedetineerden een inkomen uit arbeid hadden.

Tabel 7 Soort inkomen voor detentie (%)

	2008	2009	
Inkomen uit arbeid	46,0	43,2	*
Bijstandsuitkering	31,6	32,6	
WIA/Wajong	13,6	15,1	
AOW en/of pensioen	1,1	0,9	
Eigen bedrijf	1,9	2,3	
Studiefinanciering	3,7	3,7	
Anders	2,2	2,3	
Totaal (N)	6.161	6.455	

Verdeling verschilt: $\chi^2(6)=15,057$; $p=0,020$.

* Soort inkomen verschilt significant tussen 2008 en 2009 ($p<0,01$).

3.2.2 Huisvesting

Op huisvestingsgebied hebben we informatie over het soort huisvesting voor detentie en bij ontslag uit detentie. Deze informatie staat in tabel 8. De grootste groep gedetineerden die voor detentie huisvesting had, woonde in een huurwoning. Daarnaast woonde ruim 30% van de gedetineerden bij familie. Uit nadere analyse blijkt dat dit vooral (54,5%) gedetineerden jonger dan 25 jaar waren. Slechts een klein deel (6,2%) van de gedetineerden was voor detentie in het bezit van een eigen woning. Van de overige gedetineerden die voor detentie over huisvesting beschikten, woonde 6,8% op kamers, 10,2% bij vrienden of kennissen, 6,5% binnen de maatschappelijke opvang en de overige 3,3% beschikte over een andere soort van huisvesting.

Tabel 8 Soort huisvesting voor detentie en bij ontslag (%)

	2008		2009		
	Voor detentie	Bij ontslag	Voor detentie	Bij ontslag	
Eigen woning	5,9	3,8	6,2	4,0	*
Huurwoning	38,3	29,3	36,1	29,4	*
Kamer bij particulier	6,1	4,4	6,8	5,1	*
Inwonend bij familie	30,9	34,0	30,8	33,6	*
Inwonend bij vrienden of kennissen	9,0	9,6	10,2	11,0	
Maatschappelijke opvang	6,6	12,8	6,5	11,8	*
Anders	3,3	6,2	3,3	5,1	*
Totaal (N)	6.754	1.504	7.345	1.496	

Verdeling in 2008: $\chi^2(6)=135,974$; $p=0,000$.

Verdeling in 2009: $\chi^2(6)=92,317$; $p=0,000$.

* Soort huisvesting verschilt in 2008 en 2009 significant tussen de situatie voor en na detentie ($p<0,05$).

De verdeling naar het soort huisvesting bij ontslag uit detentie verschilt van de verdeling van het soort huisvesting voor detentie. Wat opvalt, is dat het aandeel gedetineerden dat bij ontslag uit detentie over een huurwoning beschikt lager ligt dan het aandeel gedetineerden dat voor detentie over een huurwoning beschikte (respectievelijk 29,4% en 36,1%). Aan de andere kant ligt het percentage gedetineerden dat via maatschappelijke opvang, familie of vrienden een dak boven zijn hoofd krijgt bij ontslag uit detentie hoger dan voor detentie. In paragraaf 3.4 beschrijven we (in tabel 20) de veranderingen in de huisvestingssituatie en wordt duidelijk waar de gedetineerden die eerst een huurwoning hadden na detentie wonen

en waar de ex-gedetineerden die na detentie in de maatschappelijke opvang zitten, voor detentie verbleven.

3.2.3 Schulden

Uit tabel 6 blijkt dat het hebben van schulden het meest voorkomende probleem is voor (ex-)gedetineerden. Van de gedetineerden geeft 73,2% aan voor detentie schulden te hebben. Van 66,5% van de gedetineerden met schulden hebben we ook een indicatie van de hoogte van de schulden (zie tabel 9). Uit deze gegevens blijkt dat ongeveer een kwart (24,9%) van de gedetineerden met schulden een schuld heeft van minder dan € 1.000. Nog eens 29,2% van de gedetineerden met schulden geeft aan een schuld te hebben van meer dan € 10.000, 5,3% van de gedetineerden heeft zelfs een schuld van meer dan € 50.000. De gemiddelde schuld is in 2009 niet significant ($p < 0,01$) hoger of lager dan de gemiddelde schuld in 2008.

Tabel 9 Hoogte van de schulden (inclusief CJIB vorderingen) voor detentie (%)

	2008	2009
Minder dan € 1.000	23,4	24,9
€ 1.000 < € 5.000	30,6	32,2
€ 5.000 < € 10.000	15,2	13,7
€ 10.000 < € 50.000	25,4	23,9
Meer dan € 50.000	5,4	5,3
Totaal (N)	3.307	3.942

Van de personen van wie bekend is dat ze schulden hebben, weten we dat 31,3% (N=4.328) alleen schulden heeft bij het CJIB, 26,7% heeft alleen schulden bij andere schuldeisers, zoals woningbouwcorporaties, energiebedrijven en postorderbedrijven, en 42,0% heeft zowel schulden bij het CJIB als bij andere schuldeisers. Ten opzichte van 2008 hebben minder gedetineerden alleen een schuld bij het CJIB. De hoogte van de vorderingen bij het CJIB staan vermeld in tabel 10.

Tabel 10 Hoogte van de CJIB vorderingen voor detentie (%)

	2008	2009
Minder dan € 1.000	53,3	55,6
€ 1.000 < € 5.000	33,1	32,5
€ 5.000 < € 10.000	6,2	5,5
€ 10.000 < € 50.000	5,6	4,8
Meer dan € 50.000	1,8	1,6
Totaal (N)	1.797	1.965

Van de gedetineerden die aangaven voor detentie schulden te hebben, zit 17,7% (N=5.449) in een schuldhelpverleningstraject. In 2008 was dit 16,2%. Uitgesplitst naar de hoogte van de schulden blijken dit in ongeveer de helft van de gevallen gedetineerden te zijn met een schuld van meer dan € 10.000. Slechts een klein percentage (7,2%) van de gedetineerden dat aangeeft in een schuldhelpverleningstraject te zitten, zegt een schuld van minder dan € 1.000 te hebben.

3.2.4 Zorg

Van de gedetineerden rapporteerde 27,8% dat zij voor hun detentie contact hadden met een zorginstelling (zie tabel 6). Van de groep die voor detentie contact had met een zorginstelling, had 53,1% contact met verslavingszorg (zie tabel 11). Ongeveer een derde (33,0%) had contact met een psychiatrische zorginstelling, 6,2% met een medische zorginstelling en 15,3% met een andersoortige zorginstelling. Ten opzichte van 2008 hebben gedetineerden uit het tweede cohort minder vaak contact met de verslavingszorg.

Aan het einde van de detentieperiode rapporteerden MMD'ers of er afspraken zijn gemaakt met zorginstellingen over zorgcontact na detentie. Uit DPAN blijkt dat voor 28,7% (N=2.083) van de personen die voor detentie contact hadden met een zorginstelling dergelijke afspraken zijn gemaakt. In 2008 was dat nog 32,3%. Voor de hele groep is dit 9,8% (N=7.301) (in 2008 is dit 11,6%) en voor de personen die vooraf geen contact met een zorginstelling hadden is dit 2,2% (N=5.214) (in 2008 is dit 2,8%).

Tabel 11 Soort zorgcontact voor detentie (%)

	2008	2009	
Verslavingszorg	56,1	53,1	*
Psychiatrische zorg	32,8	33,0	
Medische zorg	7,5	6,2	
Andere zorginstelling	15,3	15,3	
Totaal (N)	2.405	2.534	

Een gedetineerde kan met meer dan één zorginstelling contact hebben. Daarom tellen de percentages niet op tot 100%.

* Soort zorgcontact verschilt significant tussen 2008 en 2009 ($p < 0,05$).

Box 2 Belangrijkste bevindingen situatie voor detentie en bij ontslag

- Voor en na detentie heeft 86,0% van de gedetineerden een identiteitsbewijs.
- Voor detentie heeft 72,4% van de gedetineerden inkomen, bij ontslag uit detentie 61,6%. Dit verschil is kleiner dan in 2008.
- Voor detentie had 43,2% inkomen uit arbeid, 32,6% had een bijstandsuitkering en 15,1% ontving een arbeidsongeschiktheidsuitkering.
- Voor detentie heeft 84,6% van de gedetineerden huisvesting, na detentie 86,1%. Voor detentie wonen de meeste ex-gedetineerden in een huurwoning of bij familie. Bij ontslag uit detentie wonen meer mensen bij familie en in de maatschappelijke opvang dan voor detentie.
- Veel ex-gedetineerden hebben voor detentie schulden: 73,2%. Ongeveer 29% van de gedetineerden met schulden heeft meer dan € 10.000 schuld.
- Ongeveer een kwart (27,8%) van de gedetineerden had voor detentie contact met een zorginstelling. In de meeste gevallen gaat het om contact met verslavingszorg (53,1%) of om psychiatrische zorg (33,0%).

3.3 Cumulatie van problemen op de vijf leefgebieden

Naast het bekijken van de problematiek per leefgebied is het ook interessant om de cumulatie van problemen op de vijf leefgebieden te bezien. Hoe vaak komen welke

combinaties van problemen op de leefgebieden voor? Om deze vraag te beantwoorden wordt eerst in tabel 12 de verdeling getoond voor het aantal problemen²⁵ op de leefgebieden wat betreft de situatie voor detentie. Voor deze tabel zijn alleen de gegevens van (ex-)gedetineerden meegenomen van wie op elk leefgebied informatie over de situatie beschikbaar was.

Van de gedetineerden had 16,0% voor detentie op geen enkel leefgebied een probleem. Van de gedetineerden met problemen hadden de meeste (38,6%) op één leefgebied een probleem. Verder had 31,5% een probleem op twee leefgebieden, één op de tien (10,8%) had een probleem op drie leefgebieden, 2,8% van de gedetineerden had voor detentie een probleem op vier leefgebieden en slechts een zeer klein deel van de groep (0,4%) had een probleem op alle leefgebieden. Ten opzichte van 2008 verschilt de cumulatie van problemen op de leefgebieden nauwelijks.

Tabel 12 Cumulatie van problematiek op de vijf leefgebieden voor detentie (%)

Aantal problemen	2008	2009
0	16,6	16,0
1	39,2	38,6
2	30,2	31,5
3	10,7	10,8
4	2,8	2,8
5	0,5	0,4
Totaal (N)	7.150	7.987

In tabel 13 is de cumulatie van de problematiek op drie leefgebieden (identiteitsbewijs, inkomen en huisvesting) beschreven voor de situatie voor detentie en bij ontslag uit detentie. De percentages voor de situatie voor detentie wijken af van de percentages zoals beschreven in tabel 12, omdat over minder leefgebieden wordt gerapporteerd. Informatie over schulden en contact met een zorginstelling is namelijk niet beschikbaar over de situatie bij ontslag uit detentie. Met name de veel voorkomende problematiek op het gebied van schulden zorgt ervoor dat bij de beschrijving van de cumulatie van problemen op drie leefgebieden de prevalentie van gedetineerden zonder problemen hoger is dan in de beschrijving van de cumulatie van problemen op vijf leefgebieden.

In tabel 13 vallen drie zaken op. Ten eerste is te zien dat zowel in 2008 als in 2009 gedetineerden voor detentie minder vaak één of meer problemen hebben dan bij ontslag uit detentie. Ten tweede is te zien dat de cumulatie van problemen voor detentie tussen 2008 en 2009 verschilt. In 2009 hadden gedetineerden vaker dan in 2008 één of meer problemen voor detentie. Dit komt vooral door het gestegen percentage gedetineerden zonder inkomen voor detentie (zie tabel 6). Ten derde valt op dat het aantal problemen bij ontslag uit detentie in 2009 lager is dan in 2008. In 2008 had 51,4% geen problemen bij ontslag uit detentie, terwijl in 2009 54,2% van de gedetineerden geen problemen heeft op het gebied van identiteitsbewijs, inkomen en huisvesting bij ontslag uit detentie.

²⁵ Onder problemen verstaan we het niet beschikken over een inkomen, huisvesting of een identiteitsbewijs of het hebben van schulden of contact hebben met een zorginstelling.

Tabel 13 Cumulatie van problematiek op gebied van identiteitsbewijs, inkomen en huisvesting voor detentie en bij ontslag uit detentie (%)

Aantal problemen	2008		2009		
	Voor detentie	Bij ontslag	Voor detentie	Bij ontslag	
0	64,0	51,4	61,0	54,2	*
1	23,4	31,1	25,8	30,1	*
2	7,4	10,9	8,3	10,1	*
3	5,2	6,6	4,9	5,6	*
Totaal (N)	8.625	6.677	9.358	7.126	

* Cijfers verschillen zowel voor 2008 als 2009 significant voor het aantal problemen voor detentie en bij ontslag uit detentie ($p < 0,05$).

In aanvulling op het aantal problemen dat gedetineerden direct voor detentie en bij ontslag uit detentie ervaren, hebben we ook gekeken naar welke combinaties van problemen zich voordoen. Tabel 12 heeft laten zien dat 16,0% van de gedetineerden aangaf geen problemen te hebben voor detentie, 0,4% van de gedetineerden gaf aan op alle vijf de leefgebieden problemen te hebben. In tabel 14 wordt duidelijk waaruit de problematiek bestaat als op één, twee, drie of vier leefgebieden problemen zijn. Van de gedetineerden die één probleem hebben voor detentie, komt schuldenproblematiek het meeste voor. Van de gedetineerden heeft namelijk 29,7% alleen schulden en geen andere problemen. Onder gedetineerden die op twee leefgebieden problemen hebben, komt de combinatie van schulden en zorgcontact het meest voor (16,2%). Daarnaast komt ook de combinatie van problemen met inkomen en schulden relatief vaak voor (8,7%). De meest voorkomende combinatie van drie problemen is de combinatie van problemen met huisvesting, zorg en schulden: 2,7% van de gedetineerden vertoont deze combinatie van problemen. Problemen op vier van de vijf leefgebieden komen relatief weinig voor. De combinatie van problematiek voor detentie blijkt in 2009 ongeveer hetzelfde te zijn als in 2008.

Tabel 14 Overzicht van combinaties van problemen aan het begin van detentie (%)

	1 probleem					2 problemen									
	Inkomen	X					X	X	X	X					
Huisvesting		X				X				X	X	X			
Zorg			X				X			X			X	X	
Schulden				X				X		X		X			X
Identiteitsbewijs					X				X		X		X	X	X
2008 (%)	3,2	0,4	4,6	29,7	1,1	0,5	0,5	6,4	0,4	0,4	2,4	0,1	16,0	0,5	3,0
2009 (%)	3,9	0,3	3,8	29,7	0,9	0,4	0,5	8,7	0,4	0,3	2,1	0,0	16,2	0,3	2,6

	3 problemen						4 problemen				
	Inkomen	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Huisvesting	X	X	X				X	X	X		X
Zorg	X			X	X		X	X		X	X
Schulden		X		X		X	X		X	X	X
Identiteitsbewijs			X		X	X		X	X	X	X
2008 (%)	0,1	1,5	0,1	2,0	0,1	1,4	2,5	0,1	0,7	2,2	0,8
2009 (%)	0,1	2,0	0,1	2,1	0,1	1,2	2,7	0,1	0,5	2,1	0,9

De combinaties van problemen bij ontslag uit detentie zijn wat eenvoudiger te beschrijven, aangezien we voor de situatie na detentie maar op drie leefgebieden (inkomen, huisvesting en identiteitsbewijs) over informatie beschikken. Tabel 13 heeft laten zien dat 54,2% van de gedetineerden geen problemen had bij ontslag uit detentie, 5,6% van de gedetineerden had bij ontslag uit detentie problemen op alle drie de leefgebieden. In tabel 15 wordt duidelijk gemaakt waaruit de problematiek bestaat als op één of twee leefgebieden problemen zijn bij ontslag uit detentie.

Onder de combinaties van problemen komt het niet beschikken over een inkomen bij ontslag het meest voor: 23,4% van de gedetineerden had bij ontslag alleen een probleem op inkomensgebied. Bij problemen op twee van de drie leefgebieden na detentie gaat het het meest om problemen met inkomen en huisvesting (6,0%), in 3,8% van de gevallen gaat het om problemen op het gebied van inkomen en identiteitsbewijs en in 0,4% van de gevallen gaat het om problemen wat betreft huisvesting en identiteitsbewijs.

Tabel 15 Overzicht van combinaties van problemen bij ontslag uit detentie (%)

	1			2		
Inkomen	X			X	X	
Huisvesting		X		X		X
Identiteitsbewijs			X		X	X
2008 (%)	24,9	2,1	4,2	6,9	3,5	0,5
2009 (%)	23,4	2,4	4,3	6,0	3,8	0,4

Box 3 Belangrijkste bevindingen cumulatie problematiek direct voor en bij ontslag uit detentie

- Voor detentie heeft 84% van de gedetineerden op één van de vijf leefgebieden een probleem; 14% heeft problemen op drie of meer leefgebieden.
- Bijna 30% van de gedetineerden heeft voor detentie alleen een probleem op het gebied van schulden. Van de gedetineerden heeft 16,2% voor detentie schulden en contact met een zorginstelling.
- Bij ontslag uit detentie heeft bijna de helft van de ex-gedetineerden ten minste één probleem op het gebied van identiteitsbewijs, inkomen of huisvesting. Direct voor detentie had zo'n 39% van de gedetineerden op ten minste één van deze drie leefgebieden een probleem.
- In vergelijking met 2008 hebben gedetineerden voor detentie vaker een probleem op één of meer leefgebieden. Na detentie hebben de ex-gedetineerden minder vaak dan in 2008 een probleem op één of meer leefgebieden.

3.4 Verandering in problematiek op de leefgebieden

In paragraaf 3.2 hebben we laten zien hoeveel procent van de gedetineerden voor detentie en bij ontslag uit detentie kan beschikken over inkomen, huisvesting en/of een identiteitsbewijs. Deze cijfers maken echter niet inzichtelijk of een gedetineerde zowel voor detentie als bij ontslag uit detentie over inkomen, huisvesting of een geldig identiteitsbewijs kon beschikken of dat er verandering in de situatie op deze leefgebieden optrad. In deze paragraaf onderzoeken we de mate waarin dergelijke veranderingen zich voordoen.

3.4.1 Identiteitsbewijs

In tabellen 16 en 17 staan de veranderingen in het bezit van een identiteitsbewijs weergegeven. Het percentage gedetineerden dat in 2009 het identiteitsbewijs behield is 98,9%. Het lijkt er op dat 1,1% zijn identiteitsbewijs tijdens detentie verloor. In de praktijk zal het identiteitsbewijs echter niet snel tijdens detentie verloren gaan. Het gaat hierbij waarschijnlijk om situaties waarvan achteraf bleek dat een identiteitsbewijs bij binnenkomst in een PI toch niet aanwezig was. Van de 1.022 gedetineerden die voor detentie niet over een identiteitsbewijs beschikte, heeft 9,2% tijdens detentie een identiteitsbewijs verkregen (zie tabel 17). Dit is minder dan in 2008, toen 14,9% van de gedetineerden tijdens detentie een identiteitsbewijs verkreeg.

Tabel 16 Hoeveel procent behoudt identiteitsbewijs, inkomen en huisvesting tijdens detentie

	2008		2009		
	%	N	%	N	
Identiteitsbewijs	99,2	5.456	98,9	6.233	
Inkomen	68,5	4.976	77,1	5.211	*
Huisvesting	94,1	5.649	95,3	6.409	*

* Cijfers verschillen significant van elkaar ($p < 0,05$).

Tabel 17 Hoeveel procent verkrijgt identiteitsbewijs, inkomen en huisvesting tijdens detentie

	2008		2009		
	%	N	%	N	
Identiteitsbewijs	14,9	951	9,2	1.022	
Inkomen	25,5	1.426	22,0	1.979	*
Huisvesting	40,8	1.042	35,2	1.118	*

* Cijfers verschillen significant van elkaar ($p < 0,05$).

3.4.2 Inkomen

De veranderingen op het gebied van inkomen tussen de situatie voor detentie en bij ontslag uit detentie staan ook beschreven in de tabellen 16 en 17. Ruim drie kwart van de gedetineerden (77,1%) heeft zowel voor detentie als bij ontslag uit detentie een inkomen. Ten opzichte van 2008 is dit een duidelijke verbetering. In 2008 had 68,5% van de gedetineerden zowel voor detentie als bij ontslag uit detentie een inkomen. Het behouden van een inkomen tijdens detentie gaat dus beter. Aan de andere kant zien we dat het verkrijgen van inkomen minder goed gaat. In 2008 verkreeg 25,5% van de gedetineerden die voor detentie geen inkomen hadden tijdens detentie een inkomen, terwijl dit in 2009 22,0% is. Een mogelijke verklaring voor deze daling is de toegenomen problematiek van gedetineerden op het gebied van inkomen voor detentie. In vergelijking met 2008 hebben in 2009 in absolute zin meer gedetineerden voor detentie geen inkomen (zie tabel 6). Daardoor is het, met

een te verwachten gelijkblijvende inzet van MMD'ers, relatief moeilijker om hetzelfde percentage te bereiken dat een inkomen verkrijgt tijdens detentie.²⁶

In tabel 18 staat voor de gedetineerden van wie het soort inkomen voor detentie bekend is, aangegeven of ze bij ontslag uit detentie een inkomen hebben. Het soort inkomen bij ontslag uit detentie is niet bekend. Uit tabel 16 is al duidelijk geworden dat het in 2009 beter is gelukt om gedetineerden die voor detentie een inkomen hadden, ook bij ontslag uit detentie in een inkomen te voorzien. Deze resultaten zien we terug in tabel 18 en dan vooral bij de gedetineerden die voor detentie een bijstandsuitkering of een studiefinanciering hadden.

Tabel 18 Inkomen bij ontslag naar soort inkomen voor detentie (%)

Soort inkomen voor detentie	2008		2009	
	% Gedetineerden dat na detentie over een inkomen beschikte	N	% Gedetineerden dat na detentie over een inkomen beschikte	N
AOW en/of pensioen	85,1	47	93,6	47
Eigen bedrijf	81,7	71	83,9	112
WIA/Wajong	72,1	645	78,3	771
Inkomen uit arbeid	70,2	2.116	77,2	2.109
Bijstandsuitkering	62,1	1.429	75,0	1.637
Studiefinanciering	57,6	177	79,3	184
Anders	56,0	100	67,0	109

3.4.3 Huisvesting

De veranderingen in de huisvestingssituatie van (ex-)gedetineerden staan ook beschreven in tabel 16 en 17. Van diegenen die in 2009 voor detentie over huisvesting beschikten, beschikte bij ontslag 95,3% over een vorm van huisvesting. Dit is een lichte verbetering ten opzichte van 2008. Aan de andere kant zien we wel dat het verkrijgen van huisvesting van gedetineerden die voor detentie geen huisvesting hadden in 2009 relatief (en in absolute aantallen) minder gaat dan in 2008. In 2008 verkreeg 40,8% van de gedetineerden tijdens detentie huisvesting, in 2009 is dat 35,2%.

In tabel 19 staat voor de gedetineerden van wie het soort huisvesting voor detentie bekend was, aangegeven of ze bij ontslag uit detentie ook over een vorm van huisvesting beschikten. Ook in deze tabel valt op dat het beter dan in 2008 lukt om huisvesting te behouden. In tabel 19 is alleen gekeken of men bij ontslag uit detentie nog huisvesting heeft. Onduidelijk is om wat voor soort huisvesting het na detentie gaat. Dit wordt in tabel 20 beschreven.

²⁶ In absolute aantallen zijn in 2009 meer gedetineerden aan een inkomen geholpen dan in 2008 (in 2008, p. 357; in 2009: 436).

Tabel 19 Huisvesting bij ontslag naar soort huisvesting voor detentie (%)

Soort huisvesting voor detentie	2008		2009	
	% gedetineerden dat na detentie over		% gedetineerden dat na detentie over	
	huisvesting beschikte	N	huisvesting beschikte	N
Eigen woning	96,6	292	98,6	360
Inwonend bij familie	96,4	1.654	96,2	1.853
Huurwoning	95,0	1.984	96,6	2.118
Kamer bij particulier	91,6	320	94,8	424
Inwonend bij vrienden of kennissen	88,9	478	93,1	639
Maatschappelijke opvang	88,8	357	91,4	383
Anders	86,7	165	88,1	202

Ongeveer een kwart van de gedetineerden heeft bij ontslag uit detentie een ander soort onderdak dan voor detentie. Uit tabel 20 blijkt dat veel gedetineerden die voor detentie over een kamer bij een particulier beschikten of bij vrienden of kennissen woonden, bij ontslag uit detentie over een andere vorm van huisvesting beschikt. Deze groep verhuist na detentie het meest naar familie of naar de maatschappelijke opvang. Huisvesting bij familie bij ontslag uit detentie lijkt een populair alternatief voor gedetineerden die voor detentie over een andere vorm van huisvesting beschikten. Zo gaat 10,8% van de gedetineerden die voor detentie een huurwoning hadden na detentie bij familie wonen. Datzelfde geldt voor 16,1% van de gedetineerden die voor detentie bij vrienden of kennissen woonden. Ten opzichte van 2008 zien we dat opvallend minder mensen na detentie naar de maatschappelijke opvang verhuizen, met uitzondering van de categorie *anders*.

Verder is nog gekeken waar gedetineerden terechtkomen die voor detentie geen huisvesting hadden, maar bij ontslag uit detentie wel. Het grootste deel van deze groep (49,4%) komt terecht in de maatschappelijke opvang. Daarnaast vindt 21,2% onderdak bij familie en 9,4% bij vrienden of kennissen. Ten opzichte van 2008 zorgen familie en de maatschappelijke opvang vaker voor een dak boven het hoofd van gedetineerden die voor detentie geen onderdak hadden.

In tabel 8 zagen we dat het percentage gedetineerden met een huurwoning voor detentie hoger was dan bij ontslag uit detentie. De personen die niet meer terug kunnen naar hun huurwoning, verhuizen met name naar familie. Van de ex-gedetineerden die bij ontslag uit detentie terecht kunnen in de maatschappelijke opvang, verbleef 41,1% voor detentie al in de maatschappelijke opvang, 24% was dakloos en 12% huurde een woning²⁷.

²⁷ Dit is niet terug te vinden in tabel 20. Voor de overzichtelijkheid van tabel 20 zijn geen kolompercentages weergegeven.

Tabel 20 Soort huisvesting voor detentie naar het soort huisvesting bij ontslag uit detentie (%)

Soort huisvesting voor detentie		Soort huisvesting bij ontslag uit detentie							N
		Eigen woning	Huurwoning	Inwonend bij familie	Inwonend bij vrienden of kennissen	Kamer bij particulier	Maatschappelijke opvang	Anders	
Eigen woning	2008	84,4	1,6	3,1	0,0	3,1	0,0	7,8	64
	2009	83,3	1,5	4,5	6,1	0,0	1,5	3,0	66
Huurwoning	2008	0,6	77,6	9,7	4,7	1,1	4,3	2,1	536
	2009	0,2	79,1	10,8	2,7	0,6	4,1	2,5	517
Inwonend bij familie	2008	0,0	1,3	87,1	4,0	0,4	4,0	3,1	450
	2009	0,2	1,4	90,2	3,8	0,0	2,2	2,2	418
Inwonend bij vrienden of kennissen	2008	0,0	5,2	13,8	62,1	1,7	12,9	4,3	116
	2009	0,0	5,6	16,1	66,5	1,9	6,2	3,7	161
Kamer bij particulier	2008	0,0	4,3	15,1	10,8	49,5	16,1	4,3	93
	2009	0,0	5,7	12,3	4,7	63,2	10,4	3,8	106
Maatschappelijke opvang	2008	0,0	0,0	6,9	0,0	1,1	88,5	3,4	87
	2009	1,1	2,1	4,2	6,3	2,1	75,8	8,4	95
Anders	2008	0,0	0,0	19,4	5,6	2,8	5,6	66,7	36
	2009	0,0	9,3	11,6	7,0	0,0	18,6	53,5	43
Geen huisvesting	2008	0,0	4,7	16,0	14,2	5,7	37,7	21,7	106
	2009	2,4	2,4	21,2	9,4	2,4	49,4	12,9	85

Box 4 Belangrijkste bevindingen verandering in problematiek op de leefgebieden

- Identiteitsbewijs: Ten opzichte van 2008 wordt het identiteitsbewijs ongeveer even vaak behouden, maar wordt het minder vaak verkregen.
- Inkomen: Het behouden van een inkomen is in 2009 verbeterd ten opzichte van 2008. Van de gedetineerden behoudt 77,1% het inkomen. Het verkrijgen van inkomen gaat in 2009 minder goed dan in 2008. 22,0% Verkrijgt een inkomen in 2009. In absolute aantallen zijn in 2009 echter meer gedetineerden aan een inkomen geholpen dan in 2008.
- Huisvesting: In 2009 is een lichte stijging te zien in het percentage gedetineerden dat zowel voor als na detentie huisvesting heeft. Een daling is echter te zien in het aantal personen dat huisvesting verkrijgt tijdens detentie. Zo'n 65% van de gedetineerden zonder huisvesting voor detentie heeft na detentie ook geen huisvesting.

3.5 Samenhang achtergrondkenmerken met problematiek en verandering op de leefgebieden

Naast het in kaart brengen van de situatie van ex-gedetineerden op de verschillende leefgebieden en de verandering die zich in deze situaties voordoet, kijken we in dit onderzoek naar de achtergrondkenmerken die hiermee samenhangen. Wat betreft achtergrondkenmerken maken we een onderscheid tussen sociaal-demografische kenmerken en kenmerken van de detentie. De operationalisering van deze kenmerken staat beschreven in paragraaf 2.3.2. In bijlage 5 staat vermeld hoe de samen-

hang tussen achtergrondkenmerken met problematiek en verandering op de leefgebieden onderzocht is. In die bijlage zijn ook de tabellen te vinden waarop onderstaande beschrijvingen gebaseerd zijn. Verder is aangegeven welke verbanden in 2008 bestonden. In deze paragraaf wordt alleen de samenhang beschreven voor de gedetineerden vrijgekomen uit een PI in de tweede helft van 2009.

3.5.1 Samenhang met problematiek voor en na detentie

Slechts één achtergrondkenmerk hangt samen met het ondervinden van een probleem op alle vijf de leefgebieden. Het gaat om het hebben van een geregistreeerde partner, dit zijn de personen die getrouwd zijn of een geregistreerd partnerschap zijn aangegaan. Voor gedetineerden zonder geregistreeerde partner blijkt de kans dat ze voor detentie geen identiteitsbewijs, inkomen of onderdak hebben en dat ze schulden en contact met een zorginstelling hebben groter dan voor gedetineerden die wel een geregistreeerd partner hebben.

Verder valt op dat naarmate gedetineerden vaker in detentie hebben gezeten, de kans groter is dat ze voor detentie geen identiteitsbewijs, geen huisvesting, schulden en contact met een zorginstelling hebben. Er is geen relatie tussen het detentieverleden en het niet kunnen beschikken over een inkomen.

Problemen op het gebied van huisvesting en zorg blijken samen te hangen met geslacht: vrouwen hebben voor detentie vaker contact met een zorginstelling dan mannen en mannen hebben vaker geen huisvesting voor detentie dan vrouwen. Verder blijkt nog dat naarmate gedetineerden ouder zijn, de kans groter is dat ze een inkomen hebben voor detentie, maar ook dat de kans groter is dat ze schulden en contact met een zorginstelling hebben. Ook is het nog opvallend dat gedetineerden die niet geboren zijn in Nederland minder vaak contact hebben met een zorginstelling dan gedetineerden geboren in Nederland.

Naarmate men vaker in detentie heeft gezeten, is de kans groter dat men bij ontslag uit detentie niet beschikt over een identiteitsbewijs en huisvesting. Het hebben van een geregistreeerd partner maakt de kans groter dat de gedetineerde bij ontslag uit detentie in het bezit is van een identiteitsbewijs, inkomen heeft en een dak boven z'n hoofd heeft. Mannen hebben vaker geen huisvesting bij ontslag uit detentie dan vrouwen. Vrouwen hebben weer minder vaak inkomen bij ontslag uit detentie. Leeftijd speelt een rol bij het hebben van een inkomen. Hoe ouder men is, hoe groter de kans dat men bij ontslag uit detentie inkomen heeft. Gedetineerden die geboren zijn in Marokko of de Nederlandse Antillen hebben vaker dan gedetineerden die geboren zijn in Nederland bij ontslag uit detentie geen inkomen.

3.5.2 Samenhang met verandering in de situatie op het gebied van identiteitsbewijs, inkomen en huisvesting

Bij het beschrijven van de samenhang van achtergrondkenmerken met een verandering in de situatie op het gebied van identiteitsbewijs, inkomen en huisvesting, maken we een onderscheid tussen het verliezen en het verkrijgen van een identiteitsbewijs, inkomen of huisvesting.

Met het verliezen van het inkomen tijdens detentie hangen meerdere kenmerken samen. Zo neemt de kans dat iemand zijn inkomen verliest af, naarmate men ouder is. Deze kans neemt juist toe naarmate iemand langer vastzit. De kans dat men het inkomen tijdens detentie verliest, is groter voor vrouwen dan voor mannen. Gedetineerden die geboren zijn in Marokko of de Nederlandse Antillen verliezen vaker hun inkomen tijdens detentie dan gedetineerden die geboren zijn in Nederland.

De kans op het verliezen van onderdak is groter als gedetineerden langer vastzitten of al vaker gedetineerd zijn geweest. Gedetineerden zonder geregistreeerd partner

verliezen hun huisvesting vaker dan gedetineerden met een geregistreerd partner. Gedetineerden die geboren zijn in overig Westerse landen of overig niet-Westerse landen verliezen hun huisvesting vaker tijdens detentie dan gedetineerden die geboren zijn in Nederland.

Het verkrijgen van een identiteitsbewijs, inkomen of huisvesting hangt samen met detentieduur. Naarmate gedetineerden langer vastzitten, is de kans groter dat ze tijdens detentie een identiteitsbewijs, inkomen en huisvesting verkrijgen. Opvallend is ook dat de kans groter is dat gedetineerden hun inkomen of huisvesting verliezen als zij langer vastzitten. Een langere detentie geeft de gedetineerde dus de tijd om inkomen en onderdak te verkrijgen, maar zorgt er ook voor dat het moeilijker is om inkomen en onderdak te behouden. Ten slotte blijkt voor vrouwen de kans dat zij tijdens detentie huisvesting verkrijgen groter dan voor mannen.

Box 5   Belangrijkste bevindingen samenhang achtergrondkenmerken met problematiek en verandering op de leefgebieden

- De kans op het hebben van problemen op de leefgebieden is groter als men geen geregistreerd partner heeft.
- Hoe langer de detentie duurt, hoe groter de kans dat tijdens detentie de gedetineerde een identiteitsbewijs verkrijgt.
- Hoe ouder men is, hoe groter de kans dat men een inkomen heeft voor én na detentie. Gedetineerden geboren in Marokko of de Nederlandse Antillen verliezen hun inkomen vaker tijdens detentie dan gedetineerden geboren in Nederland.
- Hoe langer de detentieduur, hoe groter de kans dat men tijdens de detentie inkomen verliest én verkrijgt.
- Mannen hebben minder vaak onderdak voor detentie én bij ontslag uit detentie dan vrouwen. Hoe langer de detentieduur, hoe groter de kans dat men tijdens detentie huisvesting verliest én verkrijgt.
- Vrouwen hebben vaker contact met een zorginstelling voor detentie dan mannen. Ouderen hebben vaker dan jongeren contact met een zorginstelling voor detentie.

3.6   Situatie op de vijf leefgebieden zes maanden na detentie

3.6.1   Vergelijking gemeentelijke informatie met informatie uit DPAN

Van zes gemeenten hebben we informatie over de situatie van ex-gedetineerden op de vijf leefgebieden zes maanden na detentie. Uit sommige gemeenten is niet alleen informatie beschikbaar over de situatie zes maanden na detentie, maar ook over de situatie op het moment dat de detentie aanving en op het moment van ontslag uit detentie. Deze informatie is gebaseerd op gegevens zoals die bij de gemeente bekend zijn. Uit tabel 21 wordt duidelijk dat het uitmaakt welke bron gebruikt wordt voor het schetsen van de situatie van gedetineerden op de leefgebieden voor detentie en bij ontslag uit detentie. Er bestaan behoorlijke verschillen tussen informatie uit DPAN en informatie uit de gemeenten, met name op inkomensgebied en op het gebied van zorg. De totaalpercentages zoals getoond in tabel 21 laten echter niet zien hoe vaak de situatie van gedetineerden tussen de twee databronnen verschilt.

In bijlage 6 wordt getoond in welke mate er overeenstemming is tussen informatie uit DPAN en de gemeentelijke informatie over de situatie op de leefgebieden. De grootste discrepanties bestaan op het gebied van inkomen. Met betrekking tot inkomen is vooral de overeenstemming tussen gemeentelijke informatie en DPAN

op het moment van ontslag laag. In bijna één op de drie gevallen (29,9%) geven DPAN en de gemeente verschillende informatie over of de gedetineerde bij ontslag uit detentie kan beschikken over een inkomen. In de meeste gevallen dat de informatie verschilt, blijkt uit informatie van de gemeente dat de gedetineerde bij ontslag uit detentie over inkomen beschikt, terwijl in DPAN is aangegeven dat inkomen bij ontslag uit detentie nog niet geregeld is. Dit komt overeen met wat bij de eerste meting van de monitor nazorg is geconstateerd, namelijk dat voor een MMD'er bij ontslag uit detentie nog niet altijd duidelijk is of een gedetineerde daadwerkelijk inkomen heeft. Vaak zijn door de MMD'er al wel afspraken gemaakt met de gemeente over een uitkering, maar moet de gedetineerde zelf na zijn ontslag uit detentie nog langs bij de gemeente om zijn inkomen officieel te regelen. Ook op de leefgebieden huisvesting en identiteitsbewijs is het voor de MMD'er moeilijk om in te schatten of bij ontslag uit detentie de ex-gedetineerde hierover kan beschikken. In ongeveer twee derde van de gevallen dat de MMD'er meldt dat de gedetineerde niet kan beschikken over identiteitsbewijs of huisvesting, kan de gedetineerde dat volgens de informatie uit de gemeente wel.

Er zijn ook verschillen tussen DPAN en de gemeentelijke informatie over de situatie voor detentie. In tegenstelling tot wat uit de gemeentelijke informatie blijkt, wordt in DPAN vaak aangegeven dat er voor detentie geen identiteitsbewijs, inkomen of huisvesting is. In ongeveer de helft van de gevallen dat een gedetineerde volgens DPAN voor detentie geen identiteitsbewijs, inkomen of huisvesting heeft, blijkt dat volgens gemeentelijke informatie wel het geval te zijn. Dit komt niet overeen met de gedachte uit de eerste monitor dat in DPAN de problematiek van gedetineerden voor detentie wordt onderschat.

Tabel 21 In welke mate hebben (ex-)gedetineerden volgens DPAN en volgens gemeentelijke informatie een identiteitsbewijs, inkomen, huisvesting, schulden en contact met een zorginstelling voor detentie en bij ontslag uit detentie

	Voor detentie (DPAN)		Voor detentie (gemeenten)		Bij ontslag (DPAN)		Bij ontslag (gemeente)		N	N (gemeenten)
	%	N	%	N	%	N	%	N		
Identiteitsbewijs	88,7	247	86,2	247	88,0	191	91,7	240	259	3
Inkomen	72,0	243	82,6	247	65,8	187	84,6	246	259	3
Huisvesting	79,7	1.038	79,4	1.067	83,2	820	81,2	1.113	1.200	4
Schulden*	-	-	37,8	1.135	-	-	40,2	1.144	1.196	4
Zorg	41,3	242	57,1	224	-	-	62,9	232	259	3

* Schulden voor detentie volgens gemeenten zijn in Amsterdam en Eindhoven (de twee grootste gemeenten waarvan in dit onderzoek gegevens gebruikt worden) gebaseerd op de informatie over schulden van (ex-)gedetineerden bij de gemeente.

In paragraaf 3.6.2 wordt de problematiek van de ex-gedetineerden op de vijf leefgebieden zes maanden na detentie beschreven. Dat gebeurt aan de hand van de beschikbare informatie uit de gemeenten. Alleen op het leefgebied inkomen en huisvesting kan gebruik gemaakt worden van informatie uit alle zes gemeenten (zie ook bijlage 3). Op de andere leefgebieden hebben we beschikking over informatie uit minder gemeenten. Ter indicatie wordt de situatie zes maanden na detentie vergeleken met de situatie voor detentie en bij ontslag uit detentie. Daarbij is gekozen om die situaties te beschrijven aan de hand van de informatie uit DPAN, omdat we niet van alle gemeenten ook informatie over de situatie op de leefgebieden voor detentie en bij ontslag uit detentie op basis van gemeentelijke informatie hebben. Als we de situatie zes maanden na detentie zouden willen vergelijken met gemeentelijke informatie over de situatie voor detentie en bij ontslag uit detentie, zouden we moeten inboeten op het aantal gemeenten waarover we uitspraken doen. Zo

heeft de gemeente Spijkenisse alleen gemeentelijke informatie over de situatie zes maanden na detentie (zie ook bijlage 3) en deze informatie zou dan niet meegenomen kunnen worden. Aangezien het doel is om een zo'n compleet mogelijk beeld van de situatie zes maanden na detentie te geven, hebben we ervoor gekozen om alle beschikbare informatie uit de zes gemeenten te gebruiken. Dat ligt anders in paragraaf 3.6.3. In die paragraaf worden de individuele veranderingen in de eerste zes maanden na detentie getoond. Hierbij wordt wel een vergelijking gemaakt met de gemeentelijke informatie over de situatie bij ontslag uit detentie. Daarbij is de inbreng van zoveel mogelijk informatie uit de gemeenten minder van belang. In paragraaf 3.6.4 wordt ingegaan op de cumulatie van de problematiek zes maanden na detentie en in paragraaf 3.6.5 wordt de samenhang tussen het hebben van een probleem zes maanden na detentie en het verkrijgen of behouden van een leefgebied enerzijds en een aantal achtergrondkenmerken anderzijds beschreven.

3.6.2 Problematiek op de vijf leefgebieden zes maanden na ontslag

Identiteitsbewijs

Zes maanden na detentie beschikt 93,6% van de ex-gedetineerden over een geldig legitimatiebewijs.²⁸ Vergeleken met de situatie bij ontslag uit detentie is er sprake van een verbetering van het percentage ex-gedetineerden dat over een identiteitsbewijs beschikt. Aan het eind van detentie was 88,3% van de gedetineerden volgens de MMD'ers in het bezit van een identiteitsbewijs.

Tabel 22 Mate van problematiek op de vijf leefgebieden zes maanden na detentie

	Voor detentie		Bij ontslag		Zes maanden na ontslag		N	N (gemeenten)
	(DPAN)		(DPAN)		(gemeente)			
	%	N	%	N	%	N		
Identiteitsbewijs	89,0	272	88,3	214	93,6	267	284	4
Inkomen	73,8	485	61,2	376	90,3	507	548	6
Huisvesting	80,2	1.093	83,8	869	81,6	1.187	1.256	6
Schulden*	-	-	-	-	43,6	1.198	1.227	5
Zorg	45,7	460	-	-	78,4	445	523	5

* Gaat vooral om de schulden van ex-gedetineerde bij de gemeente, daarom geen vergelijking met DPAN-informatie.

Inkomen

Ten opzichte van de situatie bij ontslag uit detentie hebben veel ex-gedetineerden in de eerste zes maanden na detentie een inkomen verkregen. Zes maanden na detentie heeft ruim 90% een inkomen vergeleken met ruim 60% bij ontslag uit detentie volgens MMD'ers. Uit de vorige paragraaf weten we dat DPAN de situatie op het leefgebied inkomen na detentie onderschat. Er is vaker op de dag van ontslag inkomen geregeld dan uit de informatie uit DPAN blijkt. De werkelijke stijging zal dus minder groot zijn.

²⁸ De situatie zes maanden na detentie wordt door de gemeente bepaald aan de hand van het GBA. Als een identiteitsbewijs is gestolen of kwijt is geraakt en daarvan is geen aangifte gedaan, dan staat in het GBA dat de ex-gedetineerde een identiteitsbewijs heeft.

In tabel 23 staat beschreven wat voor soort inkomen de ex-gedetineerden zes maanden na detentie hebben. Van de ex-gedetineerden met een inkomen na detentie (90,3%) heeft ruim de helft van de gedetineerden heeft inkomen uit een bijstandsuitkering. Ongeveer een vijfde van de ex-gedetineerden (20,3%) heeft inkomen uit arbeid. Deze informatie is afkomstig uit zes gemeenten waaronder ook van de GGD Amsterdam. De GGD Amsterdam heeft gegevens over ex-gedetineerden die behoren tot de OGGz-populatie en die contact hebben met een begeleider van de GGD. Dit vertekent de resultaten iets. Zonder de ex-gedetineerden die bekend zijn bij de GGD Amsterdam is het beeld iets rooskleuriger: 27,8% heeft een inkomen uit arbeid, 46,9% heeft een bijstandsuitkering en 23,7% heeft een ander soort uitkering (zoals WIA/Wajong of AOW).

Tabel 23 Soort inkomen zes maanden na detentie

	%
Arbeid	20,3
Bijstandsuitkering	53,9
Andere uitkering	24,9
Ander soort inkomen	0,9
Totaal (N)	458

Huisvesting

Op huisvestingsgebied gaat het zes maanden na detentie minder goed met ex-gedetineerden dan bij ontslag uit detentie. We zien dat zes maanden na detentie 81,6% van de ex-gedetineerden huisvesting hebben, terwijl dat bij ontslag nog 83,8% was. Uit de vorige paragraaf is bekend dat in DPAN de situatie bij ontslag positiever ingeschat wordt dan wat blijkt uit gemeentelijke informatie. Als de gemeentelijke informatie over het moment bij ontslag aangehouden wordt, dan is de situatie in de eerste zes maanden na detentie stabiel. Het verschil tussen DPAN en de gemeentelijke informatie kan deels komen doordat binnen gemeentelijke administraties bepaalde niet-stabiele woonvormen, zoals de maatschappelijke opvang, niet gezien worden als huisvesting, terwijl dit wel als een onderdak situatie gezien wordt in DPAN. Personen die een langere periode achter elkaar in verschillende instellingen voor maatschappelijke opvang verblijven, staan bij de gemeente vaak bekend als thuisloos. In gemeentelijke administraties vallen dak- en thuislozen vaak onder één noemer. Uit een nadere analyse van de huisvestingssituatie van Amsterdamse gedetineerden, waarvan we zowel via de GGD als via DWI de situatie kennen, wordt duidelijk dat ex-gedetineerden die volgens de DWI dak- of thuisloos zijn, en daardoor buiten tabel 24 vallen, volgens de GGD in de maatschappelijke opvang zitten. Het percentage gedetineerden zonder huisvesting wordt zodoende waarschijnlijk overschat.

In tabel 24 wordt het soort huisvesting beschreven van de ex-gedetineerden die zes maanden na detentie kunnen beschikken over huisvesting. Ongeveer de helft van de ex-gedetineerden woonde zes maanden na detentie zelfstandig, 17,9% huurde een kamer of had een kamer in een instelling voor begeleid wonen. Ruim een kwart van de ex-gedetineerden woonde bij familie in. Van de ex-gedetineerden die bij familie wonen, is 56,3% jonger dan 25 jaar.

Tabel 24 Soort huisvesting zes maanden na detentie

	%
Zelfstandig	48,3
Kamer / begeleid wonen	17,9
Bij familie	26,9
Maatschappelijke opvang	1,4
Anders	5,6
Totaal (N)	945

Schulden

Ten minste 43,6% van de ex-gedetineerden heeft zes maanden na detentie schulden. Veel schulden van ex-gedetineerden zijn niet bekend bij de gemeente. De gemeenten Eindhoven en Amsterdam houden alleen informatie bij over schulden van ex-gedetineerden die zij bij de gemeente hebben. Andere schulden zijn niet bij de gemeente bekend. Om die reden kan geen vergelijking gemaakt worden met de informatie over schulden uit DPAN waarin wel andere schulden, zoals CJIB-boetes, worden meegenomen. Het genoemde percentage is dan ook een onderschatting van de mate waarin ex-gedetineerden zes maanden na detentie schulden hebben.

Zorg

Zes maanden na detentie heeft 78,4% van de gedetineerden waarover de gemeenten informatie leveren, contact met een zorginstelling. Eén van de gebruikte informatiebronnen is afkomstig van de GGD Amsterdam. Al haar cliënten hebben contact met een zorginstelling, waardoor het gemiddelde percentage ex-gedetineerden dat contact heeft met een zorginstelling omhoog wordt gehaald (van 60,8% naar 78,4%). Zonder de informatie van de GGD is overigens ook een stijging te zien in het aandeel ex-gedetineerden dat contact heeft met een zorginstelling ten opzichte van het percentage gedetineerden dat voor detentie contact had met een zorginstelling. In DPAN wordt geen informatie bijgehouden over contact met een zorginstelling bij ontslag uit detentie. Daarom kan geen vergelijking gemaakt worden met de situatie bij ontslag uit detentie.

3.6.3 Cumulatie van problematiek op de leefgebieden zes maanden na detentie

De cumulatie van de problematiek zes maanden na detentie wordt alleen voor ex-gedetineerden getoond waarvan de situatie op alle vijf de leefgebieden bekend is. Dit betekent dat cumulatie van de problematiek zes maanden na detentie betrekking heeft op informatie over gedetineerden uit Assen, Eindhoven en Oss en omgeving. Zes maanden na detentie heeft een derde van de ex-gedetineerden geen problemen op de leefgebieden, een derde kent nog op één leefgebied een probleem (in de helft van de gevallen is dit het hebben van zorgcontact, wat ook gezien kan worden als de oplossing voor een probleem) en een derde kent twee of meer problemen op de leefgebieden (zie tabel 25).

Tabel 25 Cumulatie van problematiek op de vijf leefgebieden zes maanden na detentie (%)

Aantal problemen	%
0	34,8
1	33,3
2	23,7
3	7,7
4	0,5
5	0,0
Totaal (N)	207

3.6.4 Veranderingen in de eerste zes maanden na detentie

Door de situatie van de gedetineerde op het moment van ontslag te vergelijken met de situatie van de gedetineerde zes maanden na detentie kan de verandering in die periode in kaart gebracht worden. De informatie die hiervoor gebruikt is, is de informatie die gemeenten geleverd hebben. Van de ex-gedetineerden, die op de dag van ontslag volgens de gemeente een identiteitsbewijs hadden, heeft 98,6% dat zes maanden na detentie nog steeds. Van de achttien ex-gedetineerden die na detentie nog geen identiteitsbewijs hadden, hebben er tien (55,6%) dat in de eerste zes maanden na detentie verkregen (zie tabel 26).

Tabel 26 Hoeveel procent behoudt en verkrijgt identiteitsbewijs, inkomen, huisvesting, zorgcontact en schulden in de eerste zes maanden na detentie

	Verkregen		Behouden	
	%	N	%	N
Identiteitsbewijs	55,6	18	98,6	219
Inkomen	36,1	36	94,7	190
Huisvesting	20,9	211	95,6	900
Schulden*	8,5	682	97,8	455
Zorgcontact	10,8	83	95,5	133

* Alleen de schulden bij de gemeente.

Op het leefgebied inkomen had 36,1% van de gedetineerden op de dag van ontslag geen inkomen, maar zes maanden na detentie wel. Op huisvestingsgebied is te zien dat bijna alle ex-gedetineerden die bij ontslag uit detentie huisvesting hadden dat in de eerste zes maanden na ontslag kunnen behouden. Van de ex-gedetineerden zonder huisvesting op het moment van ontslag, heeft 20,9% huisvesting kunnen verkrijgen. Bij schulden moeten de percentages anders begrepen worden. Waar het behouden en verkrijgen van huisvesting wel als positief beschouwd kan worden, is het behouden en verkrijgen van schulden niet positief. Uit tabel 26 blijkt dat maar een klein gedeelte van de ex-gedetineerden in de eerste zes maanden na detentie van zijn schulden afkomt, 97,8% van de ex-gedetineerden behoudt zijn schulden. Op het gebied van zorg moet een kanttekening geplaatst worden. Het gaat hierbij om *zorgcontact*. Niet elke ex-gedetineerde heeft behoefte aan zorgcontact, alleen de gedetineerden met een zorgbehoefte moeten in contact gekomen zijn met een zorginstelling. De *zorgbehoefte* van een gedetineerde kennen we echter niet (zie ook paragraaf 2.3).

3.6.5 Samenhang achtergrondkenmerken met problematiek en verandering op de leefgebieden zes maanden na detentie

Op dezelfde manier als in paragraaf 3.5 bekijken we in deze paragraaf de samenhang tussen het hebben van een probleem op een leefgebied zes maanden na detentie en enkele sociaal-demografische kenmerken en kenmerken van de detentie. Ook wordt de samenhang tussen deze kenmerken en het verliezen of verkrijgen van het identiteitsbewijs, inkomen, huisvesting, schulden en zorgcontact beschreven. Anders dan de problematiek voor detentie en bij ontslag uit detentie en de verandering daarin hangen weinig kenmerken samen met de problematiek op de leefgebieden zes maanden na detentie (zie ook bijlage 5, tabel B3).

De leeftijd van een ex-gedetineerde hangt samen met het hebben van een probleem op het gebied van inkomen, huisvesting, schulden en zorg zes maanden na detentie.²⁹ Hoe ouder de ex-gedetineerde, hoe vaker hij een probleem heeft op het gebied van huisvesting, schulden en zorg. Aan de andere kant hebben oudere ex-gedetineerden minder vaak dan jongere ex-gedetineerden een probleem op het gebied van inkomen. Een probleem betekent, net als in paragraaf 3.5, het niet kunnen beschikken over identiteitsbewijs, inkomen of huisvesting en het hebben van schulden of zorgcontact. Daarnaast bestaat er samenhang tussen de detentiegeschiedenis van ex-gedetineerden en problematiek op het gebied van huisvesting, schulden of zorg. Hoe vaker een ex-gedetineerde heeft vastgezeten, hoe groter de kans dat de ex-gedetineerde zes maanden na detentie geen huisvesting, schulden of contact met een zorginstelling heeft. De detentiegeschiedenis hangt ook samen met het verliezen van huisvesting in de eerste zes maanden na detentie. Hoe uitgebreider de detentiegeschiedenis, hoe groter de kans dat huisvesting verloren gaat. Het verkrijgen van schulden na detentie, ten slotte, hangt samen met leeftijd: hoe ouder de gedetineerden, hoe groter de kans dat hij in de schulden komt de eerste zes maanden na detentie.

---

²⁹ In de tabellen staat aangegeven welke kenmerken significant samenhangen met de problematiek.

Box 6   **Belangrijkste bevindingen over de situatie zes maanden na detentie**

Situatie zes maanden na detentie

- Zes maanden na detentie beschikt 93,6% van de ex-gedetineerden over een geldig legitimatiebewijs.
- Ruim 90% van de ex-gedetineerden heeft zes maanden na detentie een inkomen. In ongeveer drie kwart van de gevallen gaat het om een uitkering.
- 81,6% Van de ex-gedetineerden heeft huisvesting zes maanden na detentie. De ex-gedetineerden zonder huisvesting hebben waarschijnlijk grotendeels tijdelijke en wisselende onderkomens.
- Van de ex-gedetineerden heeft 43,6% zes maanden na detentie schulden bij de gemeente.
- Van de ex-gedetineerden heeft 78,4% zes maanden na detentie contact met een zorginstelling. Door een groot percentage ex-gedetineerden dat tot de OGGz populatie behoort en contact heeft met een begeleider, is dit percentage enigszins vertekend.

Cumulatie nazorgproblematiek zes maanden na detentie

- Zes maanden na detentie heeft een derde van de ex-gedetineerden geen problemen op de leefgebieden, een derde kent nog op één leefgebied een probleem en een derde kent twee of meer problemen op de leefgebieden.

Verandering nazorgproblematiek de eerste zes maanden na detentie

- Bijna elke ex-gedetineerde behoudt in de eerste zes maanden na detentie zijn identiteitsbewijs, inkomen en/of huisvesting, maar behoudt ook zijn schulden en contact met een zorginstelling.
- Van de ex-gedetineerden zonder huisvesting bij ontslag uit detentie verkrijgt 20,9% de eerste zes maanden na detentie huisvesting, 36,1% verkrijgt een inkomen, 55,6% (dit zijn 10 mensen) een identiteitsbewijs en 10,8% komt in contact met een zorginstelling.

4 Conclusie en slotbeschouwing

4.1 Doelstellingen van de monitor nazorg ex-gedetineerden

Om de recidive van ex-gedetineerden aan te pakken is het ministerie van Veiligheid en Justitie in samenwerking met gemeenten in 2007 met het Programma Sluitende Aanpak Nazorg (PSAN) gestart. Het doel van het PSAN is ervoor te zorgen dat ex-gedetineerden bij ontslag uit detentie kunnen beschikken over *onderdak, inkomen* en een geldig *identiteitsbewijs*. Daarnaast is het programma er op gericht dat op het moment dat gedetineerden vrijkomen inzicht bestaat in eventuele *schulden* en dat, indien nodig, een plan voor schuldhulpverlening is opgesteld. Ten slotte dient de *zorgbehoefte* van de gedetineerde vastgesteld te worden en indien de gedetineerde zorg nodig heeft, dient deze zorg gerealiseerd te worden. Om in kaart te brengen of deze doelen bereikt worden, is het Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum (WODC) gevraagd om een monitor te ontwikkelen. In april 2010 is verslag gedaan van de eerste meting van de monitor nazorg ex-gedetineerden (Weijters & More, 2010). Daarnaast is een verdiepende rapportage verschenen over de nazorg-problematiek en recidive van gedetineerden die korter dan twee weken vastzitten (Weijters et al., 2010).

Het doel van de monitor nazorg ex-gedetineerden is ten eerste om in kaart te brengen in welke mate (ex-)gedetineerden een identiteitsbewijs, inkomen, huisvesting, schulden en contact met een zorginstelling hebben op het moment dat zij een PI binnenkomen, bij ontslag uit detentie en op het moment dat zij zich zes maanden in de vrije maatschappij bevinden. Daarnaast is het doel van de monitor om te beschrijven hoe de situatie op deze leefgebieden zich in de loop van de detentie en na detentie ontwikkelt. Ook wordt in de monitor bekeken welke sociaal-demografische kenmerken en kenmerken van detentie samenhangen met problemen op de verschillende leefgebieden en welke sociaal-demografische kenmerken, kenmerken van detentie samenhangen met een verandering in de situatie op de leefgebieden. Ten slotte wordt een vergelijking gemaakt met de resultaten uit de eerste meting van de monitor.

Om de situatie op de leefgebieden direct voor detentie en bij ontslag uit detentie in kaart te brengen, maken we gebruik van gegevens die verzameld worden binnen het gevangeniswezen. Zodra gedetineerden een PI binnenkomen wordt hen gevraagd naar hun situatie op de leefgebieden, zoals die was vlak voor detentie. Tevens wordt aan het eind van detentie bijgehouden wat de situatie van de gedetineerde zal zijn zodra hij is vrijgekomen. Deze informatie wordt geregistreerd in een database, genaamd DPAN. Om de situatie zes maanden na detentie te schetsen maken we in deze tweede rapportage van de monitor nazorg ex-gedetineerden gebruik van gegevens uit zes gemeenten, namelijk Amsterdam, Assen, Eindhoven, Oss (en omgeving), Purmerend en Spijkenisse. In dit hoofdstuk worden de resultaten van het onderzoek gerecapituleerd aan de hand van de gestelde onderzoeksvragen. Eerst worden echter de belangrijkste beperkingen van dit onderzoek besproken. Het is belangrijk om bij de interpretatie van de resultaten deze beperkingen in het oog te houden.

4.2 Beperkingen van het onderzoek

De beperkingen die dit onderzoek kent, zijn vooral toe te schrijven aan de gebruikte gegevens. Deze beperkingen worden puntsgewijs behandeld en tevens wordt aan-

gegeven hoe in toekomstige metingen van de monitor de beperkingen voorkomen of opgelost kunnen worden. Eerst zullen de beperkingen met betrekking tot het gebruik van DPAN worden genoemd. Daarna worden de beperkingen beschreven van de beschikbare gegevens om de situatie op de vijf leefgebieden zes maanden na detentie te beschrijven.

4.2.1 Ontbrekende informatie

Sinds mei 2009 hebben MMD'ers de optie om voor gedetineerden die korter dan tien werkdagen vastzitten (inclusief weekenden komt dit neer op ongeveer twee weken) alleen de detentie bij de gemeente te melden. De gemeente wordt dan op de hoogte gebracht van het verblijf van één van haar inwoners in een PI, maar er wordt geen informatie gegeven over de situatie van de gedetineerde op de vijf leefgebieden.

Vanuit DJI is ervoor gekozen om MMD'ers in deze gevallen in de managementinformatie aan te laten geven dat de gedetineerde een probleem op het leefgebied heeft, ondanks dat de problematiek onbekend is. Deze wijze van screenen leidt ertoe dat de problematiek van gedetineerden die korter dan twee weken vastzitten op de leefgebieden overschat wordt. In de data kan namelijk niet nagegaan worden van welke kortgestrafte gedetineerden alleen de detentie gemeld is aan de gemeente en welke kortgestrafte gedetineerden wel zijn gesproken door de MMD'ers en van wie we dus kunnen aannemen dat de managementinformatie klopt. Daarom is ervoor gekozen om alleen te rapporteren over gedetineerden die langer dan twee weken vastzitten. De gevonden resultaten hebben dus alleen betrekking op gedetineerden die langer dan twee weken vastzitten. Er kunnen dus geen uitspraken gedaan worden over de nazorgproblematiek van kortgestraften. Het gaat hierbij om een behoorlijk grote groep binnen de totale populatie gedetineerden waarover we geen uitspraken kunnen doen. Ongeveer een kwart (25,7%) van de gedetineerden uit de doelgroep van het nazorgbeleid zat korter dan twee weken vast.

Van de gedetineerden die langer dan twee weken vastzaten, is niet iedere gedetineerde door een MMD'er gesproken en is niet van elke gedetineerde het gehele DPAN-document ingevuld. Bij de eerste meting was van 18,9% van de gedetineerden die langer dan twee weken vastzaten geen informatie beschikbaar over de problematiek op de leefgebieden voor detentie en bij ontslag uit detentie. In deze tweede meting is van 10,1% van de gedetineerden die langer dan twee weken vastzaten geen informatie beschikbaar. Ondanks dat dit nog een behoorlijke groep is, is dit wel een duidelijke verbetering ten opzichte van de eerste meting.

De gedetineerden van wie we geen informatie hebben, zitten gemiddeld korter vast dan de gedetineerden van wie we wel informatie hebben. Daarnaast zijn niet gescreende gedetineerden vaker van het vrouwelijke geslacht en komen ze met name uit PI Nieuwersluis. In de onderzochte periode had deze PI te maken met personeelsproblemen, waardoor er onvoldoende MMD'ers werkzaam waren om alle gedetineerden te kunnen screenen. Onder de gedetineerden van wie we geen informatie hebben, is 16,4% van het vrouwelijke geslacht, terwijl het aandeel vrouwen in het totale cohort 7,6% is. Het aandeel gedetineerden dat geboren is in één van de MOE-landen (landen gelegen in Midden- en Oost-Europa, zoals Polen, Roemenië en Bulgarije) is hoger onder niet gescreende gedetineerden dan onder gedetineerden die wel gescreend zijn. Van de MOE-landers is van ongeveer de helft (53,3%, N=306) geen informatie beschikbaar. Een mogelijke reden hiervoor is dat vooral niet duidelijk is naar welke gemeente deze gedetineerden terugkeren.

Van een deel van de gedetineerden is verder alleen de managementinformatie ingevuld. De managementinformatie zou in principe ingevuld moeten worden op basis van een uitgebreider DPAN-formulier (zie bijlage 2). Binnen dit formulier worden meer vragen gesteld dan weergegeven wordt in de managementinformatie, bijvoor-

beeld over het soort inkomen en of gedetineerden in een schuldhulpverlenings-traject zitten. Deze informatie biedt een verdieping op de gegevens uit de managementinformatie, waardoor een beter beeld ontstaat van de situatie van gedetineerden op de vijf leefgebieden. Voor de monitor is het belangrijk dat alle gedetineerden worden gescreend en dat het hele DPAN-document ingevuld wordt.

4.2.2 De mate van problematiek op de leefgebieden direct voor detentie verschilt per databron

Van een aantal gemeenten hebben we niet alleen informatie verkregen over de situatie van ex-gedetineerden op de leefgebieden zes maanden na detentie, maar ook informatie over de situatie van gedetineerden op de leefgebieden op het moment dat de detentie aanving. Een opvallend verschil tussen informatie uit DPAN en informatie uit de gemeente is dat in DPAN in tegenstelling tot wat uit de gemeentelijke informatie blijkt, vaak wordt aangegeven dat er voor detentie geen identiteitsbewijs, inkomen of huisvesting is. In ongeveer de helft van de gevallen dat een gedetineerde volgens DPAN voor detentie geen identiteitsbewijs, inkomen of huisvesting heeft, blijkt dat volgens gemeentelijke informatie wel het geval te zijn (zie bijlage 6). Dit komt niet overeen met de gedachte uit de eerste monitor dat DPAN de problematiek van gedetineerden voor detentie onderschat. Deze gedachte was enerzijds gebaseerd op een inspectieonderzoek van de Inspectie voor de Sanctietoepassing (ISt, 2008), waaruit bleek dat gedetineerden bij een screening door de MMD niet direct hun problemen aangeven, en anderzijds op gesprekken met gemeentelijk contactpersonen die aangaven dat de informatie over gedetineerden die zij van de MMD'er ontvingen niet overeenkwamen met gegevens uit hun eigen administratie.

De verwachting is dat deze beperking met de ingang van de nieuwe release per 13 december 2010 minder zal spelen. In deze nieuwe versie wordt namelijk een gemeenteblad toegevoegd. Zodra een gedetineerde de PI binnenkomt, zal dit blad naar de gemeente worden toegestuurd met de vraag om de situatie van de gedetineerde op de vijf leefgebieden, zoals bij de gemeente bekend, in te vullen. Zodra de informatie van de gemeente teruggekomen is, zal deze worden besproken met de gedetineerde. Dit formulier kan dan verder worden aangevuld met informatie die de gedetineerde levert.

4.2.3 Beperkte informatie over de situatie bij ontslag uit detentie

Ook voor het beschrijven van de situatie van gedetineerden bij ontslag uit detentie wordt gebruik gemaakt van de informatie die bijgehouden wordt in DPAN. Hier spelen twee problemen. Ten eerste wordt in DPAN geen informatie bijgehouden over schuldenproblematiek en zorgcontact bij ontslag uit detentie. Dit betekent dat er over deze twee leefgebieden geen uitspraken gedaan kunnen worden over hoe de situatie van gedetineerden is bij ontslag uit detentie.

Het tweede probleem is dat het voor MMD'ers lastig blijkt om aan te geven of gedetineerden bij ontslag uit detentie beschikken over een identiteitsbewijs, inkomen of huisvesting. MMD'ers weten vaak niet of een identiteitsbewijs, inkomen of onderdak op de dag van ontslag aanwezig is. De gedetineerde kan echter wel al afspraken gepland hebben voor de dag van ontslag of enkele dagen hierna om deze zaken bij de gemeente te regelen. In strikte zin is er dan op de dag van ontslag nog geen sprake van een identiteitsbewijs, inkomen of onderdak. Dit zal ertoe leiden dat MMD'ers aangeven dat een gedetineerde bij ontslag uit detentie nog niet beschikt over een identiteitsbewijs, inkomen of onderdak, terwijl hier wel afspraken over zijn gemaakt met de gemeente. Daardoor zullen de cijfers over de problematiek over de

situatie bij ontslag detentie die afkomstig zijn uit DPAN hoger uitvallen dan ze in werkelijkheid zijn. Dit zien we terug in paragraaf 3.6.1 (zie ook bijlage 6) waarin de situatie van ex-gedetineerden bij ontslag uit detentie beschreven wordt op basis van zowel informatie uit DPAN als op basis van informatie uit de gemeente.

Betere informatie over de situatie bij ontslag uit detentie kan verkregen worden door het in gebruik nemen van de nieuwe release van DPAN. In deze nieuwe versie zullen de verplicht in te vullen vragen over de ontslagsituatie uitgebreid worden met vragen met betrekking tot schulden en zorg. Verder zullen de vragen over de situatie bij ontslag uit detentie betrouwbaarder zijn, omdat niet alleen gevraagd wordt of betrokkene op de dag van ontslag kan beschikken over huisvesting, identiteitsbewijs of inkomen, maar ook of er afspraken gemaakt zijn om die zaken na ontslag te regelen. De MMD'er heeft op deze manier meer mogelijkheden om de situatie bij ontslag uit detentie in de managementinformatie te beschrijven.

4.2.4 Beperkte informatie over de situatie zes maanden na detentie

De situatie zes maanden na detentie kan niet voor iedere ex-gedetineerde beschreven worden. Bij deze tweede meting van de monitor hebben we informatie uit zes grotere gemeenten. Met betrekking tot aantallen gedetineerden betekent dit dat we van 11%³⁰ van de gedetineerden die tot de onderzoeksgroep behoren, informatie over enig leefgebied zes maanden na detentie hebben. De informatie uit de gemeenten is op twee punten niet representatief voor de totale onderzoeksgroep. Ten eerste is er sprake van een oververtegenwoordiging van ex-gedetineerden die niet in Nederland geboren zijn. Dit komt vooral door de grote populatie ex-gedetineerden uit Amsterdam. Ten tweede hebben ex-gedetineerden van wie we informatie hebben een omvangrijkere detentiegeschiedenis.

Niet alle zes gemeenten hebben informatie over alle vijf de leefgebieden (zie bijlage 3). Op het leefgebied schulden hebben gemeenten niet altijd inzicht in alle schulden van de (ex-)gedetineerde. In de meeste gevallen zijn slechts de schulden bekend die de ex-gedetineerde bij de gemeente heeft.

Ondanks het feit dat voor slechts 11% van de gedetineerden informatie over de situatie zes maanden na detentie getoond kan worden, is dit ten opzichte van de vorige meting een vooruitgang. In de vorige meting waren geen vergelijkbare gegevens over de situatie zes maanden na detentie op de vijf leefgebieden beschikbaar. De verwachting is dat in de volgende meting van de monitor nazorg ex-gedetineerden weer meer gemeenten gegevens aan kunnen leveren over de situatie op de leefgebieden zes maanden na detentie.

4.3 Beantwoording onderzoeksvragen

4.3.1 Situatie op de leefgebieden voor detentie

In welke mate hebben gedetineerden een identiteitsbewijs, inkomen, huisvesting, schulden en contact met een zorginstelling direct voor detentie?

---

³⁰ Van 1.232 ex-gedetineerden is (enige) informatie over de leefgebieden beschikbaar op het moment zes maanden na ontslag. $1.232/10.838 = 11\%$

In welke mate verschilt de situatie op de vijf leefgebieden voor detentie van gedetineerden die in de tweede helft van 2009 zijn vrijgekomen uit een PI met de situatie van gedetineerden die in de tweede helft van 2008 zijn vrijgekomen?

Over het algemeen bestaan er geen grote verschillen in de mate van problematiek op de leefgebieden voor detentie tussen de gedetineerden uit het eerste en het tweede cohort van de monitor nazorg ex-gedetineerden.

Voor detentie heeft 86,0% van de gedetineerden een identiteitsbewijs. De problematiek op dit leefgebied is ten opzichte van 2008 ongeveer gelijk gebleven. In 2008 had namelijk 84,7% van de gedetineerden een identiteitsbewijs voor detentie. Op het gebied van inkomen had 72,4% van de gedetineerden een inkomen voor detentie. In 2008 was de problematiek van gedetineerden op dit leefgebied minder groot, toen had 77,3% van de gedetineerden een legaal inkomen. Het inkomen dat gedetineerden voor detentie hebben, verkreeg men met name uit arbeid (43,2%), uit een bijstandsuitkering (32,0%) of uit een WIA/Wajong-uitkering (15,1%). Opvallend is dat in 2008 relatief gezien meer gedetineerden inkomen uit arbeid hadden.

Op het leefgebied huisvesting zijn geen grote verschillen te zien in de mate waarin gedetineerden voor detentie daarover konden beschikken. In 2009 had 84,6% van de gedetineerden voor detentie onderdak, in 2008 was dat 84,5%. Wat betreft het soort huisvesting voor detentie, komen met name het wonen in een huurwoning (36,1%), bij familie (30,8%) of bij vrienden of kennissen (10,2%) relatief vaak voor.

Het hebben van schulden is het meest voorkomende probleem van gedetineerden wat betreft de vijf leefgebieden. Van de gedetineerden geeft 73,2% aan schulden te hebben voor detentie. Ten opzichte van 2008 is dit percentage iets hoger. Van de gedetineerden die in het laatste halfjaar van 2008 vrijkwamen, had 71,0% schulden. Behalve dat veel gedetineerden schulden hebben, zijn de schulden van gedetineerden ook hoog. Van de gedetineerden met schulden heeft 29,2% een schuld van meer dan € 10.000.

Op het gebied van zorg zijn er geen gegevens over de behoefte van gedetineerden aan zorg. Er is wel informatie over de bestaande zorgcontacten van gedetineerden. Van de gedetineerden rapporteerde 27,8% dat zij voor hun detentie contact hadden met een zorginstelling. Dit contact was meestal met verslavings- (53,1%) of psychiatrische zorginstellingen (33,0%). In 2008 gaf 29,5% van de gedetineerden aan contact te hebben met een zorginstelling.

4.3.2 Situatie op de leefgebieden bij ontslag uit detentie

In welke mate hebben gedetineerden een identiteitsbewijs, inkomen, huisvesting, schulden en contact met een zorginstelling bij ontslag uit detentie?

In welke mate verschilt de situatie op de vijf leefgebieden bij ontslag uit detentie van gedetineerden die in de tweede helft van 2009 zijn vrijgekomen uit een PI met de situatie van gedetineerden die in de tweede helft van 2008 zijn vrijgekomen?

Ook wat betreft de situatie op de leefgebieden bij ontslag uit detentie zijn de verschillen tussen 2008 en 2009 niet groot. Uit de resultaten blijkt dat 86,0% van de gedetineerden bij ontslag uit detentie een identiteitsbewijs heeft. In 2008 had ongeveer eenzelfde percentage gedetineerden bij ontslag een identiteitsbewijs. Van de gedetineerden heeft 61,6% bij ontslag uit detentie een inkomen. Dit is significant meer dan in 2008 toen 58,1% van de gedetineerden bij ontslag uit detentie een inkomen had.

Op het gebied van huisvesting bleek uit DPAN dat 86,1% van de gedetineerden bij ontslag onderdak had, terwijl in 2008 84,3% van de gedetineerden bij ontslag uit detentie onderdak had. Het soort onderdak waarover ex-gedetineerden bij ontslag uit detentie kunnen beschikken, verschilt van het soort onderdak dat gedetineerden hebben voor detentie. Ongeveer een kwart van de gedetineerden heeft bij ontslag uit detentie een ander soort onderdak dan voor detentie. Daarbij zien we dat minder gedetineerden terug gaan naar een huurwoning en dat meer gedetineerden onderdak hebben via maatschappelijke opvang, familie of vrienden. Een verblijf in de maatschappelijke opvang is te prefereren boven het leven op straat, maar de maatschappelijke opvang kent niet de stabiliteit van huisvesting zoals de gemiddelde Nederlander die wel kent. Als bedacht wordt dat ook nachtopvang – waarbij personen die daar gebruik van maken geen eigen kamer hebben, er niet de hele dag kunnen verblijven en niet op dat adres staan ingeschreven – tot de maatschappelijke opvang wordt gerekend, is het de vraag of problemen op het gebied van huisvesting opgelost zijn als iemand via de maatschappelijke opvang over onderdak beschikt.

Op basis van de informatie uit gemeenten kan een indicatie gegeven worden van de situatie van gedetineerden op de leefgebieden zorg en schulden op de dag van ontslag. Op het gebied van schulden hebben gemeenten alleen informatie over schulden van ex-gedetineerden bij de gemeente. Andere schulden zijn vaak niet inzichtelijk voor gemeenten. Dat 40,2% van de gedetineerden bij ontslag uit detentie schulden heeft, is dan ook een onderschatting. Op het leefgebied zorg heeft volgens informatie uit gemeenten 62,9% van de gedetineerden bij ontslag uit detentie contact met een zorginstelling.³¹

4.3.3 Problematiek op de leefgebieden zes maanden na detentie

In welke mate hebben gedetineerden een identiteitsbewijs, inkomen, huisvesting, schulden en contact met een zorginstelling zes maanden na hun detentie?

Op basis van informatie uit zes gemeenten kan de situatie van ex-gedetineerden op de leefgebieden zes maanden na detentie met enige voorzichtigheid beschreven worden. Uit deze gegevens blijkt dat zes maanden na detentie 93,6% van de ex-gedetineerden in deze gemeenten over een geldig legitimatiebewijs beschikt. Verder blijkt dat ruim 90% van de ex-gedetineerden zes maanden na detentie een inkomen heeft. Ruim de helft van deze groep heeft inkomen uit een bijstandsuitkering, ongeveer 20% heeft inkomen uit arbeid en bijna een kwart heeft inkomen uit een ander soort uitkering.

Op het gebied van huisvesting is zes maanden na detentie 81,6% van de ex-gedetineerden voorzien van onderdak. De ex-gedetineerden zonder onderdak leven niet allemaal op straat. Een deel is thuisloos: ze hebben geen vaste onderdaksituatie en gebruiken meerdere onderdakmogelijkheden, waaronder bijvoorbeeld maatschappelijke opvang of ze verblijven bij vrienden of kennissen. Van de ex-gedetineerden die wel vast onderdak hebben, woont ongeveer de helft (48,3%) zelfstandig, 26,9% van de ex-gedetineerden woont zes maanden na detentie bij familie en 17,9% woont in een kamer of in een voorziening voor begeleid wonen.

---

³¹ Dit percentage is gebaseerd op informatie uit Assen, Eindhoven en Oss e.o., het bevat dus geen informatie uit de OGGz-populatie uit Amsterdam.

Op het leefgebied schulden konden niet alle schulden van de ex-gedetineerden in kaart gebracht worden. De gemeenten Eindhoven en Amsterdam hadden alleen informatie over ex-gedetineerden die schulden hadden bij de gemeente. Om die reden is het percentage ex-gedetineerden dat zes maanden na detentie schulden heeft lager dan men zou verwachten. 43,6% Van de ex-gedetineerden heeft zes maanden na detentie in ieder geval schulden bij de gemeente. Ten slotte heeft op het leefgebied zorg 78,4% van de ex-gedetineerden zes maanden na detentie contact met een zorginstelling. Dit percentage wordt vertekend doordat een deel van de informatie van ex-gedetineerden over de situatie zes maanden na detentie afkomstig is van de GGD uit Amsterdam. Het doel van de GGD is om deze groep aan de zorg te helpen waar men behoefte aan heeft, daarom is dit percentage aan de hoge kant en kan niet zonder meer gegeneraliseerd worden. Zonder de ex-gedetineerden die contact hebben met de Amsterdamse GGD, zou 60,8% (gebaseerd op vier gemeenten) van de ex-gedetineerden contact hebben met een zorginstelling.

4.3.4 Cumulatie van problematiek op de leefgebieden

In hoeverre is er sprake van cumulatie van problemen op de verschillende leefgebieden direct voor detentie, bij ontslag uit detentie en zes maanden na detentie?

Tijdens detentie ontstaat bij meer gedetineerden een probleem op één of meer leefgebieden. In vergelijking met 2008 hebben gedetineerden voor detentie iets vaker een probleem op één of meer leefgebieden. Bij ontslag uit detentie hebben ex-gedetineerden echter iets minder vaak dan in 2008 een probleem op één of meer leefgebieden.

Voor detentie heeft 84% van de gedetineerden op één van de vijf leefgebieden een probleem. Van de gedetineerden heeft 14% problemen op drie of meer leefgebieden. Van de gedetineerden die op één leefgebied een probleem heeft, is dat in ongeveer één op de drie keren (30%) een probleem op het leefgebied schulden. De cumulatie van problematiek bij ontslag uit detentie kan gegeven worden voor drie leefgebieden, namelijk identiteitsbewijs, huisvesting en inkomen. Bij ontslag uit detentie heeft bijna de helft van de ex-gedetineerden ten minste één probleem op één van deze drie gebieden. Direct voor detentie had 39% van de gedetineerden op ten minste één van deze drie leefgebieden een probleem. Tijdens detentie is dus bij meer gedetineerden een probleem op de leefgebieden ontstaan.

In vergelijking met 2008 hebben gedetineerden voor detentie iets vaker een probleem op één of meer leefgebieden. In 2008 had namelijk 36,0% van de gedetineerden voor detentie één of meer problemen. In 2009 was dat 39,0%. Bij ontslag uit detentie hebben ex-gedetineerden echter iets minder vaak dan in 2008 een probleem op één of meer leefgebieden. In 2008 had 48,6% van de gedetineerden bij ontslag uit detentie ten minste één probleem. In 2009 was dit iets lager, namelijk 45,8%.

De cumulatie van de problematiek zes maanden na detentie wordt alleen voor ex-gedetineerden getoond van wie de situatie op alle vijf leefgebieden bekend is. Dit betekent dat cumulatie van de problematiek zes maanden na detentie betrekking heeft op informatie uit Assen, Eindhoven en Oss e.o. Zes maanden na detentie heeft een derde van de ex-gedetineerden geen problemen op de leefgebieden, een derde kent nog op één leefgebied een probleem (in de helft van de gevallen is dit het hebben van zorgcontact, wat ook gezien kan worden als de oplossing voor een probleem) en een derde kent twee of meer problemen op de leefgebieden.

4.3.5 Verandering in de problematiek tijdens en binnen zes maanden na detentie

In welke mate is er sprake van verandering in de problematiek op de verschillende leefgebieden tussen de situatie direct voor detentie, bij ontslag uit detentie en zes maanden na detentie?

In hoeverre verschillen gedetineerden die in de tweede helft van 2009 zijn vrijgekomen uit een PI van gedetineerden die in de tweede helft van 2008 zijn vrijgekomen in de mate waarin men tijdens detentie een identiteitsbewijs, inkomen en huisvesting heeft kunnen behouden of heeft kunnen verkrijgen?

Verandering in de problematiek tijdens detentie

In 2009 is het in vergelijking met 2008 minder goed gelukt om ervoor te zorgen dat gedetineerden die voor detentie geen identiteitsbewijs, inkomen of huisvesting hadden dit tijdens detentie konden verkrijgen. Het behouden van een identiteitsbewijs, inkomen en huisvesting voor diegenen die hier voor detentie wel over konden beschikken, gaat in 2009 echter wel beter dan in 2008.

Het percentage gedetineerden dat in 2009 tijdens detentie zijn identiteitsbewijs verloren is 1,1%. In de praktijk zal het identiteitsbewijs echter niet snel tijdens detentie verloren gaan. Het gaat hierbij waarschijnlijk om situaties waarvan achteraf bleek dat een identiteitsbewijs bij binnenkomst in een PI toch niet aanwezig was. Van de gedetineerden die voor detentie niet over een identiteitsbewijs beschikte, heeft 9,2% tijdens detentie een identiteitsbewijs verkregen. Dit is minder dan in 2008, toen 14,9% van de gedetineerden tijdens detentie een identiteitsbewijs verkreeg. Een mogelijke verklaring voor het verschil kan zijn dat sinds 21 september 2009 verplicht een vingerafdruk opgeslagen wordt op de chip van een paspoort of identiteitskaart. Het afnemen van deze vingerafdruk kan alleen door een ambtenaar van de gemeente waarin de gedetineerde ingeschreven staat. Als de gedetineerde niet vastzit in een PI in of dichtbij de gemeente waar hij staat ingeschreven, wordt het fysiek lastig om een vingerafdruk te plaatsen.

Ruim drie kwart van de gedetineerden (77,1%) met een inkomen voor detentie, heeft ook bij ontslag uit detentie een inkomen. Bijna een kwart van de gedetineerden die voor detentie een inkomen hadden, heeft dat na detentie dus niet meer. Ten opzichte van 2008 is dit een duidelijke verbetering. In 2008 verloor namelijk 31,5% van de gedetineerden zijn inkomen tijdens detentie. Aan de andere kant zien we dat het regelen van een inkomen tijdens detentie minder goed gaat. In 2008 verkreeg 25,5% van de gedetineerden die voor detentie geen inkomen hadden tijdens detentie een inkomen, terwijl dit in 2009 22,0% is.

Van diegenen die in 2009 voor detentie over huisvesting beschikten, beschikte 95,3% bij ontslag ook over een vorm van huisvesting. Dit is ongeveer gelijk aan de situatie in 2008. Aan de andere kant zien we dat het verkrijgen van huisvesting van gedetineerden die voor detentie geen huisvesting hadden in 2009 relatief minder succesvol was dan in 2008. In 2008 verkreeg 40,8% van de gedetineerden tijdens detentie huisvesting, in 2009 is dat 35,2%.

Op de drie leefgebieden zien we dat het in 2009 minder goed gelukt is om identiteitsbewijs, inkomen en huisvesting te regelen voor die gedetineerden die voor detentie niet over die zaken beschikten. Het behouden van deze zaken gaat echter wel beter. Het is niet duidelijk hoe dit komt. Een mogelijke verklaring kan zijn dat uitvoerders prioriteit leggen bij het voorkomen van een verslechtering van de situatie van de gedetineerde en dat daardoor minder tijd over is om zaken te regelen voor de gedetineerden die al voor detentie niet kunnen beschikken over identiteitsbewijs, inkomen of huisvesting.

Verandering in de problematiek in de eerste zes maanden na detentie

De informatie die gebruikt is om de verandering in de situatie van ex-gedetineerden op de vijf leefgebieden in de eerste zes maanden na detentie in kaart te brengen, is de informatie van zes gemeenten. Zowel de informatie over de situatie bij ontslag uit detentie als de situatie zes maanden na detentie is gebaseerd op gemeentelijke informatie. Het algemene beeld is dat ex-gedetineerden die bij ontslag uit detentie al een identiteitsbewijs, inkomen, huisvesting, zorgcontact, maar ook schulden, hadden, dit zes maanden na detentie nog steeds hadden. Voor die ex-gedetineerden die bij ontslag uit detentie geen inkomen hadden, blijkt dat 36,1% dat zes maanden na detentie heeft verkregen. Verder blijkt dat 20,9% van de ex-gedetineerden de eerste zes maanden na detentie huisvesting verkrijgt, 55,6% een identiteitsbewijs en 10,8% komt in contact met een zorginstelling. Bij 8,5% van de ex-gedetineerde ontstaat in de eerste zes maanden na detentie schulden. Bij deze cijfers moet in het achterhoofd gehouden worden dat het gaat om gedetineerden uit zes grotere gemeenten en dat de percentages zijn gebaseerd op lage aantallen ex-gedetineerden. Deze resultaten kunnen dus niet zonder meer gegeneraliseerd worden naar de totale populatie gedetineerden. De cijfers geven wel een indicatie dat de situatie van ex-gedetineerden op de leefgebieden zich in de eerste zes maanden na detentie zich positief ontwikkelt.

4.3.6 Samenhang achtergrondkenmerken met problematiek en verandering op de leefgebieden

Welke sociaal-demografische kenmerken en kenmerken van de detentie hangen samen met problemen op de verschillende leefgebieden en verandering in de problematiek op de verschillende leefgebieden?

We zien een aantal opvallende zaken in de samenhang tussen achtergrondkenmerken en de problematiek op en de verandering in de nazorggebieden. Zo hebben vrouwen voor detentie vaker contact met een zorginstelling dan mannen. Verder hebben mannen vaker geen huisvesting voor en na detentie dan vrouwen en is de kans dat ze dit verkrijgen tijdens detentie ook nog lager dan voor vrouwen. De kans dat men het inkomen tijdens detentie verliest is groter voor vrouwen dan voor mannen. Vrouwen hebben dan ook vaker geen inkomen bij ontslag uit detentie dan mannen.

Naarmate gedetineerden ouder zijn, is de kans groter dat ze voor detentie, bij ontslag uit detentie en zes maanden na detentie een inkomen hebben. De kans dat het inkomen verloren gaat tijdens detentie neemt ook af naarmate men ouder is. Verder vinden we nog samenhang tussen leeftijd en het hebben van schulden: hoe ouder de gedetineerde, hoe groter de kans dat hij voor detentie en zes maanden na detentie schulden heeft. Ten slotte blijkt dat de kans op het verkrijgen van schulden in de eerste zes maanden na detentie groter wordt, naarmate men ouder is.

Wat betreft de samenhang tussen het geboorteland van gedetineerden met de problematiek op de nazorggebieden, blijkt dat gedetineerden die geboren zijn in Marokko of op de Nederlandse Antillen minder vaak een inkomen hebben voor detentie dan gedetineerden geboren in Nederland. Gedetineerden geboren in Marokko of op de Nederlandse Antillen die wel een inkomen hebben voor detentie verliezen dit vaker tijdens detentie dan gedetineerden geboren in Nederland.

Gedetineerden zonder geregistreerde partner hebben vaker een probleem op huisvestingsgebied dan gedetineerden met een geregistreerde partner. Daarnaast verliezen zij hun huisvesting ook nog vaker tijdens detentie dan gedetineerden met een geregistreerde partner.

Het vaker vast hebben gezeten in een PI, blijkt vooral negatief uit te pakken voor de huisvestingssituatie van een gedetineerde. Gedetineerden die vaker in detentie hebben gezeten, hebben een grotere kans dat ze voor detentie en bij ontslag uit detentie geen huisvesting hebben. Naarmate men vaker in detentie heeft gezeten, is de kans ook groter dat men tijdens detentie en in de eerste zes maanden na detentie zijn huisvesting verliest.

Het verkrijgen van een identiteitsbewijs, inkomen of huisvesting hangt samen met de detentieduur. Naarmate gedetineerden langer vastzitten, is de kans groter dat ze tijdens detentie een identiteitsbewijs, inkomen en huisvesting verkrijgen. Daar staat tegenover dat ook geldt dat de kans groter is dat men het inkomen of huisvesting verliest als gedetineerden langer vastzitten. Een langere detentie geeft de gedetineerde dus de tijd om een inkomen of onderdak te verkrijgen, maar zorgt er ook voor dat het moeilijker is om inkomen en onderdak te behouden.

4.4 Tot slot: een terugblik en een vooruitblik

In deze slotparagraaf van de tweede meting van de monitor nazorg ex-gedetineerden kijken we terug naar de belangrijkste punten uit dit onderzoek. Ten eerste wordt nog eens bekeken of het Programma Sluitende Aanpak Nazorg ten opzichte van 2008 vooruitgang heeft geboekt in het behalen van resultaten op de vijf leefgebieden. Daarna wordt de betrouwbaarheid en validiteit van de onderzoeksgegevens en de veranderingen daarin tussen de twee metingen tegen het licht gehouden. We sluiten af met een vooruitblik naar de derde meting van de monitor nazorg ex-gedetineerden.

4.4.1 De uitvoering van het nazorgbeleid

Als we de situatie van gedetineerden die in de tweede helft van 2008 een PI hebben verlaten, vergelijken met de situatie van gedetineerden die een jaar later een PI verlieten, ontstaat het volgende beeld. Gedetineerden hebben bij ontslag uit detentie iets vaker dan in 2008 inkomen en huisvesting. Het percentage gedetineerden dat bij ontslag uit detentie een identiteitsbewijs heeft is ten opzichte van 2008 niet veranderd (zie tabel 6).³² Een groot gedeelte van de gedetineerden beschikt bij aanvang van hun detentie al over identiteitsbewijs, inkomen en huisvesting. Een risico of ongewenst effect van detentie is dat gedetineerden bij ontslag uit detentie niet meer kunnen beschikken over huisvesting en inkomen. De mate van verlies van inkomen en huisvesting tijdens detentie is ten opzichte van 2008 minder geworden. Vooral wat betreft inkomen zijn duidelijke verschillen te zien. In 2008 had bijna een derde van de gedetineerden die voor detentie nog een inkomen hadden, bij ontslag uit detentie geen inkomen meer. In 2009 was dat bij iets minder dan een kwart van de gedetineerden het geval (zie ook tabel 16).

Aan de andere kant blijkt dat een kleiner gedeelte van de gedetineerden tijdens detentie een identiteitsbewijs, inkomen of huisvesting verkreeg. Dit houdt in dat gedetineerden voor detentie hierover niet konden beschikken, maar bij ontslag uit detentie wel. Dit *verkrijgen* van een identiteitsbewijs, inkomen of huisvesting is in 2009 relatief gezien minder goed gegaan. In 2008 verkreeg een groter percentage van de gedetineerden een identiteitsbewijs, inkomen of huisvesting. In 2008 ver-

---

³² Er zijn nog geen goede gegevens beschikbaar om de situatie op de leefgebieden zorg en schulden bij ontslag uit detentie in kaart te brengen.

kreeg 14,9% van de gedetineerden een identiteitsbewijs, 25,5% een inkomen en 40,8% huisvesting. In 2009 was dat respectievelijk 9,2%, 22,0% en 35,2% (zie ook tabel 17).

In deze tweede meting kunnen we voor het eerst in kaart brengen in welke mate de situatie voor ex-gedetineerden uit zes gemeenten in de eerste zes maanden na detentie nog verandert. Een vergelijking met de eerste meting is daarbij niet mogelijk. Bij ontslag uit detentie heeft 86,0% een identiteitsbewijs, 61,6% een inkomen en 86,1% huisvesting. Zes maanden na detentie beschikt 93,6% over een identiteitsbewijs, 90,3% heeft een (vaak marginaal) inkomen en 81,6 heeft huisvesting.

4.4.2 De monitor nazorg ex-gedetineerden

De aanpak en opzet van de tweede meting van de monitor nazorg ex-gedetineerden is grotendeels hetzelfde als bij de eerste meting. De doelen en methoden van de monitor zijn hetzelfde gebleven. Ook de beperkingen die aan DPAN kleven, blijven in de tweede meting bestaan. Deze beperkingen aan de data zullen waarschijnlijk pas weggenomen zijn in de vierde meting, wanneer gerapporteerd wordt over gedetineerden die uitstromen tussen 1 juli 2011 en 31 december 2011. Voor deze onderzoeksgroep is namelijk data beschikbaar uit het vernieuwde DPAN.

Op een aantal punten wijkt de tweede meting af van de eerste meting. Een nadelige verandering is dat niet meer gerapporteerd kan worden over gedetineerden die korter vast zitten dan twee weken. De gepresenteerde resultaten zijn dan ook niet representatief voor de gehele doelgroep van het nazorgbeleid. Een consequentie is dat de doelen van het beleid, die voor alle (ex-)gedetineerden gelden, niet gemonitord kunnen worden zolang onbekend blijft van welke gedetineerden alleen de detentie aan de gemeente gemeld wordt.

Er zijn ook twee positieve veranderingen met betrekking tot de methodologische kant van de monitor. Ten eerste is er van meer gedetineerden informatie beschikbaar over de situatie voor detentie en bij ontslag uit detentie. Bij de vorige meting hadden we van 18,9% van de gedetineerden geen informatie over de situatie voor detentie of de situatie bij ontslag. In deze meting ontbrak van 10,1% van de gedetineerden deze informatie.

Een tweede positieve verandering is dat de situatie van ex-gedetineerden zes maanden na detentie in deze tweede meting eenduidiger in kaart gebracht kon worden, doordat we van meer gemeenten dezelfde soort informatie over de ex-gedetineerden konden gebruiken. Bij de vorige meting konden we van drie gemeenten informatie gebruiken die echter niet onderling vergelijkbaar was. Voor deze tweede meting was informatie beschikbaar van zes gemeenten.

4.4.3 De derde meting van de monitor nazorg ex-gedetineerden

De derde meting van de monitor nazorg ex-gedetineerden zal gaan over gedetineerden die in de tweede helft van 2010 een PI hebben verlaten. Bij de derde meting spelen dezelfde beperkingen met betrekking tot DPAN die ook in de eerste twee metingen speelden. Daarnaast is het ook in de derde meting niet mogelijk om te rapporteren over gedetineerden die korter dan twee weken vastzaten.

Wat wel getracht wordt, is om van meer ex-gedetineerden de situatie op de leefgebieden zes maanden na hun detentie te beschrijven. Daarvoor willen we meer veiligheidshuizen en gemeenten bij dit onderzoek betrekken. Verwacht wordt dat meer veiligheidshuizen en gemeenten in 2010 een registratiesysteem hebben opgezet dat de informatie genereert die gewenst is voor dit onderzoek.

De doelen van de derde meting van de monitor zullen hetzelfde zijn als in de eerste twee metingen. Uit de derde meting zal moeten blijken of de verbetering in de uit-

voering van het nazorgbeleid, zoals die uit deze rapportage blijkt, voortgezet wordt. Doel is dat meer gedetineerden bij ontslag uit detentie kunnen beschikken over identiteitsbewijs, inkomen en huisvesting. Daarnaast is het doel om ervoor te zorgen dat meer gedetineerden deze zaken tijdens detentie behouden, maar ook dat meer gedetineerden die hier voor detentie niet over konden beschikken dit tijdens detentie of in de eerste zes maanden na detentie verkrijgen.

Summary

Second measurement of the monitor of aftercare for former prisoners

Results and comparison between two measurements over time

Background, aims, and research questions

For the second time, the Research and Documentation Centre (WODC) examined the situation of (former) prisoners regarding identity card, accommodation, income, debts, and care. These areas of life are the focus of the Comprehensive Approach to Aftercare Programme (*Programma Sluitende Aanpak Nazorg, PSAN*). The purpose of the PSAN is to ensure that former prisoners have accommodation, income, and a valid identity card on release from imprisonment through the co-operation among the Ministry of Security and Justice, the municipalities, and other co-operating organisations. Another purpose of the PSAN is to provide insight into any debts of the prisoners at the time that they are released, and that, if necessary, a plan for debt assistance has been developed. Finally, the prisoner's care need should be identified and, if the prisoner needs care, this care should be realised. By improving or stabilising the situation in these areas, the Ministry of Security and Justice, in co-operation with the municipalities, aims to reduce recidivism among former prisoners. The monitor of aftercare for former prisoners of the WODC³³ has been developed to identify the extent to which (former) prisoners have an identity card, income, accommodation, debts and contacts with care institutions at the time they arrive at a Penitentiary Institution (PI), at the time of release from imprisonment, and after having spent six months in free society. In addition, it is the purpose of the monitor to describe how the situation in these five areas of life is developing during imprisonment and in the first six months after release from imprisonment. The third purpose is to describe the relationship between – on the one hand, problems in the areas of life and any changes in these problems during and after release from imprisonment, and on the other hand, various socio-demographic characteristics (such as gender and age) and characteristics of imprisonment (such as term of imprisonment and imprisonment history). These purposes have been translated into the following research questions:

- 1.1 To what extent do prisoners have an identity card, income, accommodation, debts and contacts with care institutions immediately prior to imprisonment?
- 1.2 To what extent do prisoners have an identity card, income, accommodation, debts and contacts with care institutions upon release from imprisonment?
- 1.3 To what extent do prisoners have an identity card, income, accommodation, debts and contacts with care institutions six months after release from imprisonment?

---

³³ Weijters, G., & More, P.A. (2010). *De Monitor Nazorg Ex-gedetineerden: Ontwikkeling en eerste resultaten* [Monitor of Aftercare for Former Prisoners: Developments and first results]. Den Haag: WODC. Cahier 2010-4.

- 1.4 To what extent do problems in the different areas of life accumulate immediately prior to imprisonment, upon release from imprisonment, and six months after release from imprisonment?
- 2 To what extent is there a change in the problems in the different areas of life during imprisonment, and in the first six months after release from imprisonment?
- 3 Which sociodemographic characteristics and characteristics of imprisonment are related to the problems in the various areas of life and to the changes in the problems in the various areas of life?

As the second measurement of the monitor of aftercare for former prisoners was made largely in the same manner as the first measurement, the differences in the results between the two measurements were also the subject of research. The following research questions relate to this comparison.

- 4.1 To what extent did the situation in the five areas of life prior to imprisonment with respect to prisoners who were released from a PI in the second half of 2009 differ from that situation with respect to prisoners who were released in the second half of 2008?
- 4.2 To what extent did the situation in the five areas of life upon release with respect to prisoners who were released from a PI in the second half of 2009 differ from that situation with respect to prisoners who were released in the second half of 2008?
- 4.3 To what extent did the situation of prisoners who were released from a PI in the second half of 2009 differ from the situation of prisoners who were released in the second half of 2008, with regard to the element of having been able to keep or obtain an identity card, income and accommodation during imprisonment?

Methods

In this second measurement of the monitor of aftercare for former prisoners, the researchers followed a cohort of former prisoners who had left a PI in the period between 1 July 2009 and 31 December 2009 and who had taken up residence in a Dutch municipality afterwards. Unlike the cohort from the first measurement, for the cohort in the second measurement the details of the situation in the areas of life could only be identified in cases of prisoners who had been detained for a term of more than two weeks. This is due to the fact that since May 2009 it has been possible to only report the element of imprisonment to the municipality of prisoners serving a term of less than two weeks. No information was consequently obtained about the situation of these prisoners in the various areas of life, as a result of which this situation remained unknown for the purpose of this research. This way of working was introduced, because, in practice, it was not always possible to interview prisoners serving a short sentence about their situation in the five areas of life. In respect of this group of prisoners, it was decided to merely report to the municipality that a prisoner is being detained and will be released soon. With regard to the prisoners who belong to the target group of aftercare policy, 25.7% were serving a term of less than two weeks.

The research group consisted of 10,838 former prisoners. These were mainly men (92.4%) and more than half of the group was younger than 34 years of age at the time of release. In addition, approximately 65% of the former prisoners was born in the Netherlands and nearly 90% of the former prisoners did not have registered

partners. Finally, it appeared that for nearly 65% of the former prisoners, this imprisonment had not been the first time to be serving time in a PI since 1996. In order to describe the situation of these prisoners in the five areas of life at the beginning of their imprisonment, we used the data kept in the Digital Platform for Alignment of Aftercare (*Digitaal Platform Aansluiting Nazorg, DPAN*). All prisoners who belong to the target group of aftercare policy are screened by the Social Services Employees (MMD employees) at the beginning of their stay in the PI. During this screening, the prisoners are asked about the situation in the areas of life as it was before imprisonment. The available information on problems in the areas of life is listed in a basic document that is used to inform the municipality as to where the prisoner will go to after release from imprisonment. The MMD employee closes the DPAN document at the end of imprisonment. The 'release document' includes several questions about the alleged situation upon release from imprisonment. This information is used to identify details about the situation upon release from imprisonment.

The municipal registers of six municipalities (i.e., Amsterdam, Assen, Eindhoven, Oss (and surrounding municipalities), Purmerend, and Spijkenisse) were used for the description of the situation of former prisoners in the areas of life six months after release from imprisonment. In total, approximately 11% of the former prisoners from the research group took up residence in one of these municipalities. Unlike the first measurement, in this second measurement it was possible to compare the information obtained from these municipalities. As a result of this, it is possible to provide a more reliable picture of the situation of former prisoners six months after release from imprisonment.

Results

Representativeness of the available data

The information about the situation in the areas of life was not available for the entire research group. In respect of 10.1% of the prisoners who had been serving a term of more than two weeks, the DPAN did not include any information about the situation in the areas of life. In 2008, this was still 18.9%. The prisoners about whom we did not have any information were detained relatively shorter than those about whom we did have information. In addition, the prisoners who had not been screened were more often females (16.4% of the prisoners who had not been screened were females compared to 7.6% out of the entire research group) and came, in particular, from PI Nieuwersluis. In the research period, this PI was facing staffing problems, as a result of which it did not have enough MMD employees to screen all prisoners. The proportion of prisoners that was born in one of the CEE-countries (countries in Central and Eastern Europe, such as Poland, Rumania, and Bulgaria) was higher among the prisoners who had not been screened than among those who had been screened. For approximately half of the prisoners born in one of the CEE-countries there was not any information available. A possible reason for this may be that it is not clear to which municipality these prisoners returned. The results are consequently not automatically representative for all prisoners belonging to the target group of aftercare policy.

Situation in the areas of life immediately prior to imprisonment and upon release from imprisonment

Below, the situation in the areas of life immediately prior to imprisonment and upon release from imprisonment is given point by point for prisoners belonging to the target group of aftercare policy. This will be followed by a discussion of the individual changes in the situations of the prisoners about whom we have information regarding the situation in the areas of life immediately prior to imprisonment and upon release from imprisonment.

- Prior to imprisonment and upon release from imprisonment, 86.0% of the prisoners had an identity card.
- Prior to imprisonment, 72.4% of the prisoners had income, compared to 61.6% upon release from imprisonment. Prior to imprisonment 43.2% of the prisoners had income from work, 32.6% received social security payments, and 15.1% received invalidity benefits.
- Prior to imprisonment, 84.6% of the prisoners had accommodation, compared to 86.1% upon release from imprisonment. Prior to imprisonment, the majority of the former prisoners lived in a rented house or with family. Upon release from imprisonment, more prisoners lived with family and in temporary accommodations through social services than prior to imprisonment.
- Nearly three quarters (73.2%) of the former prisoners had debts prior to imprisonment. Approximately 30% of the prisoners with debts had a debt of € 10,000 or more.
- Approximately one quarter (27.8%) of the prisoners had had contacts with care institutions prior to imprisonment. In most cases, the contacts concerned care for addicts (53.1%) or psychiatric care (33.0%).

Accumulation of problems in the areas of life immediately prior to imprisonment and upon release from imprisonment

Prior to imprisonment, 84% of the prisoners had a problem in one out of the five areas of life. A total of 14% of the prisoners had problems in three or more areas of life. With respect to the prisoners who had a problem in one area of life, approximately one out of three (30%) had debts.

The accumulation of the problems upon release of imprisonment related to three areas of life, namely identity cards, accommodation, and income. Upon release from imprisonment, nearly half of the former prisoners had at least one problem in one of these three areas. Prior to imprisonment, 39% of the prisoners had a problem in at least one out of these three areas of life. During imprisonment, more prisoners consequently experienced the development of a problem in the various areas of life.

Changes in problems in the areas of life during imprisonment

The statistics regarding individual changes in problems in the areas of life were available for the areas involving the possession of an identity card, income and accommodation. The changes during imprisonment in the area of debts and contacts with care institutions could not be identified, because no information was available about the situation in these areas of life upon release from imprisonment.

- With respect to the prisoners who had had *an identity card* prior to imprisonment, nearly all prisoners (99%) had an identity card upon release from imprisonment. Out of the prisoners who had entered the PI without an identity card, 9.2% obtained an identity card during imprisonment.

- With respect to the prisoners who had income prior to imprisonment, 77.1% also had income upon release from imprisonment. In 2009, 22.0% of the prisoners who did not have any income prior to imprisonment did have income upon release from imprisonment.
- The changes in the area of life of *accommodation* are as follows. A total of 95.3% of the prisoners had accommodation both prior to imprisonment and upon release from imprisonment. Approximately 35% of the prisoners without accommodation prior to imprisonment obtained accommodation during imprisonment.

Relationship between background characteristics and problems in the areas of life, and changes in these problems during imprisonment

Problems in all areas of life prior to imprisonment occurred more often among prisoners who did not have registered partners. As far as the area of life of identity cards is concerned, the longer the term of imprisonment, the larger the chance that the prisoner would obtain an identity card during imprisonment. The term of imprisonment also played a role in the area of income and accommodation. The longer the prisoners were detained, the larger the chance that the prisoners who did not have income or accommodation prior to imprisonment would obtain income or accommodation during imprisonment. On the other hand, however, we also found that the longer the term of imprisonment, the larger the chance that prisoners who had accommodation or income prior to imprisonment would lose this during imprisonment. In addition, we found that the older the prisoner was, the larger the chance that he would have income prior to imprisonment *and* after release from imprisonment. Prisoners born in Morocco or the Netherlands Antilles lost their income more often during imprisonment than prisoners born in the Netherlands. Male prisoners had accommodation less often prior to imprisonment *and* upon release from imprisonment than female prisoners. Female prisoners on the other hand had had contacts with care institutions prior to imprisonment more often than male prisoners. Older prisoners had had contacts with care institutions prior to imprisonment more often than younger prisoners.

Comparison with the results from the first measurement of the monitor of aftercare for former prisoners

For the aims of this research, the situations in the various areas of life prior to imprisonment and upon release from imprisonment were measured in the same manner as in the first measurement of the monitor of aftercare for former prisoners. It was consequently possible to compare the situations in the areas of life of the two groups. The two research groups differed only in a few background characteristics. In 2009, the research group consisted of fewer persons who had been born in Surinam, the average term of imprisonment was somewhat longer, and, on average, the persons in the research group had been detained previously more often. The most striking differences between the two groups of prisoners regarding the situations in the five areas of life are described below.

- With regard to the extent of the problems in the areas of life of the prisoners and former prisoners, the differences between 2008 and 2009 were negligible. Only in the area of life of income is the difference worth mentioning. In 2009, 72.4% of the prisoners had income prior to imprisonment, 61.6% of the prisoners had income upon release from imprisonment. The difference between the situation prior to imprisonment and upon release from imprisonment was smaller than in 2008, when 75.8% of the prisoners had income prior to imprisonment and 58.6% upon release from imprisonment.

- Compared to 2008, identity cards were kept nearly as often (approximately 99%), but they were obtained less often. In 2008, 14.9% of the prisoners obtained identity cards, in 2009, 9.2% obtained identity cards during imprisonment.
- A total of 77.1% of the prisoners kept their income during imprisonment. In 2008, 68.5% of the prisoners kept their income. In 2009, 22.0% obtained income compared to 25.5% in 2008.
- In 2009, the percentage of prisoners that kept their accommodation during imprisonment was approximately the same as in 2008, namely 95.3% in 2009 and 94.1% in 2008. In 2009, the proportion of prisoners that obtained accommodation during imprisonment was lower than in 2008. Approximately 35% of the prisoners without accommodation prior to imprisonment obtained accommodation during imprisonment, whereas – in 2008 – 40.8% of the prisoners still succeeded in this effort.
- With regard to the individual changes in the areas of life of identity cards, income, and accommodation, it is consequently striking that in 2009 the prisoners were more successful in *keeping* these things than in 2008. For prisoners who did *not* have identity cards, income or accommodation prior to imprisonment, efforts to ensure that they would have these things upon release from imprisonment were, however, less successful in 2009 than in 2008.

Situation of former prisoners six months after release from imprisonment

It is not possible to describe the situation six months after release from imprisonment for each former prisoner. For the purpose of this second measurement, we obtained information from six larger municipalities, namely Amsterdam, Assen, Eindhoven, Oss (and surrounding municipalities), Purmerend, and Spijkenisse. In numbers of prisoners, this means that, for 11% of the prisoners who belonged to the research group, we obtained information about some areas of life six months after their release from imprisonment. On two points, the former prisoners from the municipalities are not representative for the total research group. Firstly, the group of former prisoners who had not been born in the Netherlands was overrepresented. This was mainly due to the large population of former prisoners from Amsterdam. Secondly, the imprisonment history of former prisoners about whom we had information about the situation six months after release from imprisonment was more extensive than that of the total research group. It is consequently not possible to generalise the data to the total population of former prisoners. They do, however, provide an indication of the problems in the five areas of life six months after release from imprisonment.

- Six months after release from imprisonment, 93.6% of the former prisoners had a valid identity card.
- More than 90% of the former prisoners had income six months after release from imprisonment. In approximately three quarters of the cases, the former prisoners received benefit payments.
- Out of the former prisoners, 81.6% had accommodation six months after release from imprisonment. Approximately half of the former prisoners with accommodation lived independently six months after release from imprisonment, and more than a quarter lived with family.
- Not all debts of former prisoners were known to the municipality. Out of the former prisoners, 43.6% had debts to the municipality six months after release from imprisonment.
- A total of 78.4% of the former prisoners had contacts with care institutions six months after release from imprisonment. A large percentage of former prisoners about whom we had information belonged to the Public Mental and Healthcare

(OGGz) group in Amsterdam, which has contacts with a personal case officer of the Municipal Health Service (GGD). The purpose of the GGD is to arrange care for this group; this explains why this percentage is rather high. If we disregard the care contacts of the OGGz population in Amsterdam, the data from four other municipalities showed that 60.8% (N=245) of the former prisoners had contacts with care institutions six months after release from imprisonment.

- Six months after release from imprisonment, one third of the former prisoners did not have any problems in the areas of life, one third had one problem, and one third had problems in two or more areas of life.

On the basis of this second measurement for the monitor, it was possible to provide insight into the degree in which the situation of former prisoners had changed in the first six months after release from imprisonment. By comparing the municipal data on the situation upon release from imprisonment with the situation six months after release from imprisonment, it was found that nearly every former prisoner had kept his identity card, income, accommodation and/or contact with care institutions. On the other hand, the former prisoners had also kept their debts. Out of the former prisoners who did not have accommodation upon release from imprisonment, 20.9% obtained accommodation in the first six months after release from imprisonment, 36.1% received income, 55.6% obtained identity cards, and 10.8% came into contact with care institutions.

Limitations

The second measurement of the monitor of aftercare for former prisoners has a number of limitations which also played a role in the first measurement. The first limitation is related to the use of DPAN as data source. Both the information about the situation prior to imprisonment and the information about the situation upon release from imprisonment differs from the information kept by the municipalities. It is not clear which source is more reliable to describe the situation of the prisoners prior to imprisonment. It may be assumed that the information from the municipalities about the situation upon release from imprisonment is more reliable than the information from DPAN in that respect. In DPAN, the problems upon release from imprisonment are overestimated, because it appears to be difficult for MMD employees to indicate whether prisoners have identity cards, income or accommodation upon release from imprisonment. On the day of release, the MMD employees often do not know whether this has been arranged. The prisoner may, however, have planned appointments for the day of release or several days later to arrange these matters with the municipality.

Another limitation of the research is that it is not possible to report on all prisoners. We lack information about one group of prisoners, namely the prisoners who were serving terms of less than two weeks. This is due to the fact that since May 2009 in respect of prisoners serving a term of less than ten working days the MMD employees have only been required to report the element of imprisonment to the municipality. This means that, in respect of these prisoners, the situation in the various areas of life has not been identified. For this reason, the results of the research only relate to prisoners serving a term of more than two weeks. We consequently cannot draw any conclusions about prisoners serving a term of less than two weeks. They constitute 25.7% of the entire target group of aftercare policy. Furthermore, not every prisoner who had served a term of more than two weeks was screened by an MMD employee, nor was the DPAN document completed in full for every prisoner. At the first measurement, there was not any information avail-

able about the problems in the areas of life prior to imprisonment and upon release from imprisonment with regard to 18.9% of the prisoners who had served a term of more than two weeks. At the second measurement, there was not any information available with regard to 10.1% of the prisoners. Although this is still a fairly large group, this is clearly an improvement compared to the first measurement. When the third measurement of this monitor of aftercare for former prisoners is carried out, we will be able to see whether this development has continued.

A last reservation with regard to this research is that the situation regarding the areas of life six months after release from imprisonment could not be described for every former prisoner. At the second measurement for the monitor, we obtained information from six larger municipalities. This means that we were able to obtain information regarding 11% of the prisoners who belonged to the research group with regard to some area(s) of life six months after their release from imprisonment. This does signify an improvement, compared to the previous measurement, but prudence is called for with regard to making a generalisation of the results that would include the total population. It is expected that more municipalities will be able to provide data for the next measurement of the monitor of aftercare for former prisoners, so that it will be possible to draw increasingly more reliable conclusions regarding the problems of former prisoners in the five areas of life six months after release from imprisonment.

In conclusion: looking back and looking ahead

The implementation of aftercare policy

Now that the monitor of aftercare for former prisoners has been carried out twice, it is possible to see how things are. It is possible to make a comparison between the two measurements because the situation in the areas of life – identity cards, income, accommodation, debts, and care – prior to imprisonment and upon release from imprisonment were measured in the same manner.

A comparison between the situation of prisoners who left a PI in the second half of 2008 and the situation of prisoners who left a PI one year later provides the following picture. Upon release from detention, the total group of former prisoners had income and accommodation slightly more often in 2009 than in 2008. Compared to 2008, the percentage of prisoners who had identity cards after release from imprisonment did not change in 2009. A large proportion of these prisoners, however, already had identity cards, income, and accommodation prior to imprisonment.

These prisoners experienced the risk or undesired effect of imprisonment in that they lost accommodation and income during imprisonment. Compared to 2008, the extent of the loss of income and accommodation during imprisonment had decreased in 2009. Clear differences were noticed, in particular, with regard to income. In 2008, nearly a third of the prisoners who had had income prior to imprisonment no longer had any income upon release from imprisonment. In 2009, this was the case with slightly less than a quarter of the prisoners.

On the other hand, it appeared that a smaller proportion of the prisoners obtained identity cards, income or accommodation during imprisonment. These are prisoners who did not have identity cards, income or accommodation prior to imprisonment, but did so after release from imprisonment. This element of *obtaining* identity cards, income or accommodation was relatively less successful in 2009. In 2008, a larger percentage of the prisoners obtained identity cards, income or accommodation. In 2008, 14.9% of the prisoners obtained identity cards, 25.5% obtained income, and

40.8% accommodation. In 2009, the percentages were 9.2%, 22.0%, and 35.2% respectively.

The monitor of aftercare for former prisoners

As far as the methodology concerned, the monitor was improved on two points. DPAN has collected information about more prisoners. At the time of the previous measurement, we did not have any information about the situation prior to imprisonment or the situation upon release from imprisonment in respect of 18.9% of the prisoners. For this measurement, this information was lacking with regard to 10.1% of the prisoners.

The second methodological improvement concerns the situation six months after release from imprisonment. When carrying out the first measurement, we used data from three municipalities that could not be compared. During the second measurement for the monitor, we used data from six municipalities, and these data, moreover, *could* be compared. As a result of this, it is possible to provide a single picture of the situation of former prisoners six months after release from imprisonment.

A negative change was that the information in DPAN about prisoners who had served a term of less than two weeks was no longer reliable, because the only element about this group that was reported to the municipality in 2009 was the element of imprisonment. The situation of this group in the various areas of life is always, as a standard procedure, reported to the municipality as being problematic, without the performance of any screening of the prisoners by the MMD employees. This means that the problems of prisoners serving a term of less than two weeks are overestimated, and that the data are no longer valid. This is why this group was disregarded in this research.

Third measurement of the monitor of aftercare for former prisoners

In 2012, a report will be published on the third measurement of the monitor of aftercare for former prisoners. For the purpose of this third measurement, the situation in the areas of life prior to imprisonment and upon release from imprisonment will be described once again on the basis of data from DPAN. This system was replaced by a new improved version at the end of 2010. For the purpose of the third measurement, we will, however, follow prisoners who were released from a PI in the second half of 2010. This means that there will not yet be any data from the new DPAN available. With regard to the situation of former prisoners to be described six months after release from imprisonment, we hope in this third measurement to be able to use data from more municipalities, so that an increasingly more representative picture will be provided of the problems in the five areas of living of former prisoners, as observed at six months after release from imprisonment.

Literatuur

- DJI (2008). *Jaarbericht 2008: Stap in de goede richting*. Den Haag: DJI.
- ISt (Inspectie voor de Sanctietoepassing) (2008). *Aansluiting nazorg in het gevangeniswezen*. Den Haag: ISt.
- Kuppens, J., & Ferwerda, H. (2008). *Van binnen naar buiten: Een behoefteonderzoek naar de aard en omvang van nazorg voor gedetineerden*. Arnhem: Advies en Onderzoeksgroep Beke.
- Weijters, G., & More, P.A. (2010). *De Monitor Nazorg Ex-gedetineerden: Ontwikkeling en eerste resultaten*. Den Haag: WODC. Cahier 2010-4.
- Weijters, G., More, P.A., & Alma, S.M. (2010). *Nazorgproblematiek en recidive van kortgestrafte gedetineerden*. Den Haag: WODC. Factsheet 2010-2.

Bijlage 1 Samenstelling begeleidingscommissie

Voorzitter

Dhr. prof. dr. mr. M. Moerings   Hoogleraar Penologie, Universiteit Leiden

Leden

Mw. drs. C. Carati   Beleidsmedewerker Programma Sluitende
Aanpak Nazorg, Directie Sanctie- en
Preventiebeleid (DSP), Ministerie van
Veiligheid en Justitie

Mw. dr. A. Dirkzwager   Senior-onderzoeker, Nederlands
Studiecentrum Criminaliteit en
Rechtshandhaving (NSCR)

Dhr. drs. I. Kloppenburg   Beleidsmedewerker Wmo, Vereniging van
Nederlandse Gemeenten (VNG)

Dhr. mr. J. Konings   Netwerkadviser Programma Sluitende Aanpak
Nazorg, Dienst Justitiële Inrichtingen (DJI),
Ministerie van Veiligheid en Justitie

Bijlage 2 DPAN-document

SM=screeningsmoment
OM=overdrachtsmoment

DOCUMENT NAZORG

Document MMD t.b.v. aansluiting nazorg gedetineerden

SM/OM

1. Dit document wordt u ter informatie toegezonden
2. Wij vragen u om uw medewerking te verlenen aan het oplossen van één of meer knelpunten (zie de samenvatting op het voorblad en in het vervolgvormulier. Ondergetekende neemt telefonisch/per mail contact met u op.

VOORBLAD

SM/OM

a. Persoonsgegevens klein

Heeft betrokkene een geldige verblijfstitel?

1. ja
2. nee
3. onbekend

b. Einddatum detentie

1. bekend, te weten: .....
2. onbekend

c. Gemeente van herkomst: .....

Op welk adres ingeschreven: .....

OM

d. Gemeente van vestiging na afloop detentie: .....

Op welk adres ingeschreven: .....

SM/OM

e.

Doelgroepen	
Is gedetineerde bekend als veelpleger?	Behoort gedetineerde tot de MO doelgroep?
1. Ja	1. Ja
2. Nee	2. Nee
3. Onbekend	3. Onbekend

f.

ISD	
Wordt er een ISD maatregel gevorderd?	OM Is er een ISD maatregel opgelegd en ten uitvoer gelegd?
1. Ja	1. Ja
2. Nee	2. Nee
3. Onbekend	3. Onbekend

SM/OM

g.

Zijn er problemen op één van de volgende onderdelen?			
ID-bewijs	Huisvesting/onderdak	Inkomen / werk	Zorg
1. Ja	1. Ja	1. Ja	1. Ja
2. Nee	2. Nee	2. Nee	2. Nee
3. Onbekend	3. Onbekend	3. Onbekend	3. Onbekend

SM/OM

h.

Aanvullende persoonsgegevens

Wat is de burgerlijke staat van betrokkene?

1. Gehuwd
2. Samenwonend
3. Alleenstaand
4. Anders

Is betrokkene verantwoordelijk voor minderjarige kinderen?

1. Ja, te weten hoeveel.....
2. Nee
3. Anders

Heeft betrokkene de verantwoordelijkheid over minderjarige kind(eren)?

1. Nee
2. Ja ->
aantal kinderen.....
De zorg..... of financiële zorg.....

Welke acties moeten er ondernomen worden t.a.v. de opvang en zorg voor kinderen?

Actie gedetineerde: .....

Actie MMD-er: .....

Actie gemeente: .....

Acties anderen, te weten: .....

(2)

IDENTITEITSPAPIEREN

SM/OM

a. Heeft betrokkene de Nederlandse nationaliteit?

1. Ja
2. Nee ->
  - 2a. Andere nationaliteit maar wel verblijfstitel, nationaliteit .....
  - 2b. Onbekend

SM/OM

b. Beschikt betrokkene over een geldig identiteitsbewijs?

1. Ja ->
  - Soort identiteitsbewijs: .....
  - Nummer identiteitsbewijs: .....
  - Waar is het identiteitsbewijs? 1. In de inrichting (fouillering)
2. Buiten de inrichting, te weten: .....
2. Nee ->

Reden ontbreken identiteitsbewijs: .....

Is al aangifte van vermissing gedaan?

1. Ja
2. Nee

OM

2a. Nee ->

Wat is de reden dat het niet is gelukt om tijdens de detentieperiode een geldig identiteitsbewijs te regelen?

1. Wilde zelf niet meewerken
2. Strafduur te kort om iets te regelen
3. Geen medewerking gemeente
4. Geen medewerking politie
5. Anders, te weten: .....

SM/OM

Welke acties dienen er te worden ondernomen zodat de betrokkene over een ID-bewijs kan beschikken?

Actie gedetineerde: .....

Actie MMD-er: .....

Actie gemeente: .....

Acties anderen, te weten: .....

(3)

INKOMEN

SM/OM

a. Wat was de belangrijkste bron van inkomsten voor detentie?

1. Bijstandsuitkering bij gemeente .....
Uitkerende instantie .....
Naam contactpersoon (indien bekend) .....
2. WIA/WAJONG uitkering .....
Welk UWV kantoor is uitkerende instantie.....
Naam contactpersoon (indien bekend) .....
3. Inkomen uit arbeid
4. Geen regulier inkomen
5. Anders - > te weten: .....

OM

b. Beschikt betrokkene direct aansluitend op detentie over een wettige vorm van inkomen?

1. Ja, te weten:
  1. Bijstandsuitkering bij gemeente .....
Uitkerende instantie .....
Naam contactpersoon (indien bekend) .....
  2. WIA/WAJONG uitkering .....
Welk UWV kantoor is uitkerende instantie.....
Naam contactpersoon (indien bekend) .....
  3. Inkomen uit arbeid
  4. Geen regulier inkomen
  5. Anders - > te weten: .....

2. Nee

Wat is de reden dat betrokken niet over een wettige vorm van inkomen kan beschikken direct aansluitend aan detentie?

1. Wilde zelf niet meewerken
2. Strafduur te kort om iets te regelen
3. Geen medewerking gemeente
4. Geen medewerking politie
5. Anders, te weten: .....

3. Onbekend

SM/OM

c. Beschikt de gedetineerde over een bank- of giro rekening?

1. Ja, - > rekeningnummer (indien bekend): .....
2. Nee
- . Anders

SM/OM

Welke acties kunnen er worden ondernomen zodat de betrokkene direct aansluitend op de detentieperiode over een wettige vorm van inkomen kan beschikken?

Actie gedetineerde: .....

Actie MMD-er: .....

Actie gemeente: .....

Acties anderen, te weten: .....

SM/OM

d. Heeft betrokkene schulden (inclusief CJIB-vorderingen) ?

1. Ja -> Schatting totaal bedrag aan schulden.....
2. Nee

SM/OM

e. Zijn er CJIB vorderingen?

1. Ja -> Schatting totaal bedrag aan CJIB vorderingen .....
2. Nee

SM/OM

d. Zijn er andere schuldeisers:

1. Ja , te weten: .....
2. Nee

SM/OM

e. Zit betrokkene in een schuldhelpverleningstraject?

1. Ja, -> bij welke instelling? .....
2. Nee

OM

f. Zijn er afspraken gemaakt t.a.v. afbetaling van schulden na de detentieperiode?

1. Ja -> welke? .....
2. Nee

(4)

HUISVESTING

SM/OM

a. Wat was de huisvestingssituatie voor de detentie?

1. Huurwoning
2. Eigen woning
3. Kamer bij particulier: .....
4. Inwonend bij familie
5. Inwonend bij vrienden/kennissen
6. In maatschappelijke opvang (welke instelling): .....
7. Dakloos met briefadres
8. Dakloos zonder briefadres
9. Anders, te weten.....

SM/OM

b. Staat betrokkene ingeschreven als woningzoekende?

1. Ja, - > in gemeente: .....
2. Nee

OM

c. Staat betrokkene bij ontslag uit detentie ingeschreven in de Gemeentelijke Basisadministratie (controleer in VIP)?

1. Ja ->, adres en woonplaats: .....
2. Nee
3. Onbekend

OM

d. Wat is de huisvesting/onderdak situatie na detentie?

1. Huurwoning
2. Eigen woning
3. Kamer bij particulier: .....
4. Inwonend bij familie
5. Inwonend bij vrienden/kennissen
6. In maatschappelijke opvang (welke instelling): .....
7. Dakloos met briefadres
8. Dakloos zonder briefadres
9. Anders, te weten.....

OM

e. Als betrokken aansluitend op detentie niet over onderdak kan beschikken, wat is dan daarvan de reden?

1. Wilde zelf niet meewerken
2. Strafduur te kort om iets te regelen
3. Geen medewerking gemeente
4. Geen medewerking politie
5. Anders, te weten: .....

SM/ OM

Welke acties kunnen er worden ondernomen zodat betrokkene over huisvesting/onderdak beschikt direct aansluitend op detentie?

Actie gedetineerde: .....

Actie MMD-er: .....

Actie gemeente: .....

Acties anderen, te weten: .....

(5)

ZORG

SM/ OM

a. Was er voor detentie contact met een zorginstelling?

1. Nee

2. Ja

(a) -> Wat was de aard van de zorg?

1. Psychiatrische zorg, bij instelling: .....
te ..... contactpersoon/tel.nr. ....

2. Verslavingszorg, bij instelling: .....
te ..... contactpersoon/tel.nr. ....

3. Medische zorg, bij instelling of arts: .....
te ..... contactpersoon/tel.nr. ....

4. Bij meerder instellingen, te weten: .....

SM/ OM

(b) -> Zijn er bijzonder afspraken in het kader van een zorgtraject?

1. Ja, te weten: .....

2. Nee

OM

(c)--> Is dit zorgcontact gecontinueerd tijdens detentie?

1. Ja

2. Nee

3. Onbekend

SM/ OM

b. Is er een zorgvraag tijdens de detentie?

1. Ja, te weten .....

2. Nee

3. Onbekend

SM/ OM

c. Doorverwijzing naar het Psycho Medisch Overleg (PMO)?

1. Ja

2. Nee

SM/ OM

d. Zijn er afspraken gemaakt met een zorginstelling over zorgcontact na de detentie?

1. Nee
2. Ja, te weten met
  1. Psychiatrische zorg, bij instelling: .....
te ..... contactpersoon/tel.nr. ....
  2. Verslavingszorg, bij instelling: .....
te ..... contactpersoon/tel.nr. ....
  3. Medische zorg, bij instelling of arts: .....
te ..... contactpersoon/tel.nr. ....
  4. Bij meerder instellingen, te weten: .....

OM

e. Is er tijdens detentie een (voorlopig) zorgplan opgesteld?

1. Nee
2. Ja, - > Is dit overgedragen naar een zorginstelling?
  1. Nee
  2. Ja

SM/ OM

f. Had betrokkene voor detentie een huisarts?

1. Ja
2. Nee

OM

g. Heeft betrokkene na detentie een huisarts?

1. Ja
2. Nee

SM/ OM

h. Had betrokkene voor detentie een zorgverzekering?

1. Ja, bij .....
2. Nee

SM/ OM

i. Is de zorgverzekering tijdens de detentieperiode opgeschort?

1. Ja
2. Nee

OM

j. Is de zorgverzekering opnieuw geactiveerd direct aansluitend op de detentieperiode?

1. Ja, bij .....
2. Nee

Moeten er op het gebied van zorg acties worden ondernomen?

Actie gedetineerde: .....

Actie MMD-er: .....

Actie gemeente: .....

Acties anderen, te weten: .....

(6)

RECLASSERINGSCONTACT

SM/ OM

- a. Is er contact met een reclasseringsinstelling?
(Check evt. bij het arrondissementssecretariaat reclassering
(AS)/cliëntvolgsysteem 3RO)
1. Ja, instelling en contactpersoon: .....
  2. Nee
  3. Onbekend

SM/ OM

- b. Heeft de gedetineerde Vroeghulpbezoek gehad?
1. Ja, instelling en contactpersoon.....
  2. Nee
  3. Onbekend

SM/ OM

- c. Zijn bijzondere afspraken n.a.v. een Vroeghulpbezoek?
1. Ja, te weten: .....
  2. Nee
  3. Onbekend

SM/ OM

- d. Is er een (aanvraag)voorlichtingsrapportage ?
1. Ja
  2. Nee
  3. Onbekend

OM

- e. Zijn er afspraken met de reclassering t.a.v. begeleiding na de detentie?
(Check evt. bij het arrondissementssecretariaat reclassering
(AS)/cliëntvolgsysteem 3RO)
1. Ja, - > - instelling en contactpersoon: .....
- welke afspraken zijn gemaakt: .....
  2. Nee
  3. Onbekend

OM

- f. Is er sprake van een justitieel kader (Penitentiair Programmana, extramurale fase
ISD, schorsing met bijzondere voorwaarden, voorwaardelijk vonnis met
bijzondere voorwaarden) na afloop van de detentie?
1. Ja, te weten: .....
  2. Nee
  3. Onbekend

OM

- g. Heeft betrokkene tijdens detentie programma-activiteiten gericht op reïntegratie
afgerond?
1. Ja, weten: .....
  2. Nee
  3. Onbekend

SM/ OM

(7)

OVERIGE BIJZONDERHEDEN

Bijzonderheden:

Medewerker Maatschappelijke Dienstverlening

Naam: .....

Penitentiaire Inrichting: .....

Locatie: .....

Telefoonnummer:

E-mail adres

Datum

(8)

MANAGEMENTINFORMATIE

SM

a. Wordt deze informatie overgedragen aan een gemeente?

1. Ja
2. Nee

b. Op welke wijze wordt de informatie overgedragen?

1. DPAN
2. Email
- 3 N.v.t

c. Had betrokkene een geldig ID-bewijs?

1. Ja
2. Nee

d. Had betrokkene een vorm van inkomen voor detentie?

1. Ja
2. Nee

e. Had betrokkene een vorm van huisvesting/onderdak voor detentie?

1. Ja
2. Nee

f. Was betrokkene in een zorginstelling bekend voor detentie?

1. Ja
2. Nee

OM

a. Had betrokkene een geldig ID-bewijs?

1. Ja
2. Nee

b. Had betrokkene een vorm van inkomen op de dag van ontslag?

1. Ja
2. Nee

- c. Had betrokkene een vorm van huisvesting/onderdak op de dag van ontslag?
  - 1. Ja
  - 2. Nee

- d. Is er een voorlopig zorgplan?
  - 1. Ja
  - 2. Nee

- e. Is gedetineerde een vreemdeling of is gedetineerde niet gescreend?
  - 1. Ja
  - 2. Nee

Bijlage 3 Beschikbare informatie per gemeente

Per leefgebied is in onderstaande tabellen door middel van kruisjes aangegeven of de gemeente informatie over dit leefgebied, op het genoemde meetmoment kon aanleveren. Indien er informatie uit Amsterdam aangeleverd is, wordt duidelijk gemaakt of deze informatie van de GGD, van DWI of van beide organisaties afkomstig was. De gegevens van de gemeente Spijkenisse over de situatie voor detentie en bij ontslag uit detentie op de leefgebieden komen overeen met de gegevens uit DPAN.

Tabel B1 Beschikbare informatie vanuit gemeente over leefgebied identiteitsbewijs

Identiteitsbewijs	Voor		Na		6mnd na
	DPAN	Gemeente	DPAN	Gemeente	
Purmerend	X	X	X	X	-
Spijkenisse	X	-	X	-	X
Assen	X	X	X	X	X
Eindhoven	X	X	X	X	X
Oss	X	X	X	X	X
Amsterdam	X	-	X	-	-

Tabel B2 Beschikbare informatie vanuit gemeente over leefgebied huisvesting

Huisvesting	Voor		Na		6mnd na
	DPAN	Gemeente	DPAN	Gemeente	
Purmerend	X	-	X	X	X
Spijkenisse	X	-	X	-	X
Assen	X	X	X	X	X
Eindhoven	X	X	X	X	X
Oss	X	X	X	X	X
Amsterdam ^{ab}	X	X	X	X	X

^a DWI

^b GGD

Tabel B3 Beschikbare informatie vanuit gemeente over leefgebied inkomen

Inkomen	Voor		Na		6mnd na
	DPAN	Gemeente	DPAN	Gemeente	
Purmerend	X	-	X	-	X
Spijkenisse	X	-	X	-	X
Assen	X	X	X	X	X
Eindhoven	X	X	X	X	X
Oss	X	X	X	X	X
Amsterdam ^b	X	-	X	-	X

^b GGD

Tabel B4 Beschikbare informatie vanuit gemeente over leefgebied schulden

Schulden	Voor		Na		6mnd na
	DPAN	Gemeente	DPAN	Gemeente	
Purmerend	X	X	-	-	X
Spijkenisse	X	-	-	-	-
Assen	X	X	-	X	X
Eindhoven	X	X	-	X	X
Oss	X	X	-	X	X
Amsterdam ^a	X	X	-	X	X

^a DWI

Tabel B5 Beschikbare informatie vanuit gemeente over leefgebied zorg

Zorgcontact	Voor		Na		6mnd na
	DPAN	Gemeente	DPAN	Gemeente	
Purmerend	X	X	-	-	X
Spijkenisse	X	-	-	-	-
Assen	X	X	-	X	X
Eindhoven	X	X	-	X	X
Oss	X	X	-	X	X
Amsterdam ^b	X	-	-	-	X

^b GGD

Bijlage 4 Achtergrondkenmerken ex-gedetineerden per gemeente

Tabel B6 Achtergrondkenmerken ex-gedetineerden per gemeente

	Totale cohort	6 gem.	Pur-merend	Spijke-nisse	Assen	E'hoven	Oss e.o.	A'dam
Totaal aantal ex-gedetineerden waarover informatie beschikbaar	10.838	1.232	29	25	46	172	40	920
Geslacht								
Man	92,4	90,9	93,1	92,0	97,8	89,0	97,5	90,5
Vrouw	7,6	9,1	6,9	8,0	2,2	11,0	2,5	9,5
N	10.838	1.232	29	25	46	172	40	920
Leeftijd								
18 en 19	5,6	4,3	3,4	8,0	2,2	5,2	0	4,3
20 t/m 24	19,4	18,5	17,2	16,0	19,6	23,3	22,5	17,5
25 t/m 29	16,2	12,7	24,1	8,0	17,4	12,2	22,5	12,0
30 t/m 34	13,8	13,5	13,8	16,0	15,2	15,1	10,0	13,2
35 t/m 39	14,0	14,7	10,3	20,0	8,7	14,5	17,5	14,9
40 t/m 44	12,6	12,0	13,8	8,0	10,9	14,5	12,5	11,6
45 t/m 49	8,8	11,6	13,8	12,0	13,0	7,6	12,5	12,2
50 t/m 59	7,6	10,8	3,4	12,0	13,0	4,7	2,5	12,4
60 en ouder	1,9	1,9	0	0	0	2,9	0	2,0
N	10.838	1.232	29	25	46	172	40	920
Geboorteland								
Nederland	64,9	54,7	65,5	76,0	80,0	72,5	80,0	48,1
Turkije	2,4	2,4	3,4	0	2,2	1,8	5,0	2,4
Marokko	4,7	6,4	3,4	0	4,4	1,8	0	8,0
Suriname	6,6	17,9	6,9	4	0	4,1	0	22,8
Nederlandse Antillen en Aruba	7,4	6,9	0	12,0	2,2	7,6	0	7,3
Overig westers	6,8	3,1	6,9	0	2,2	2,3	5,0	3,2
Overig niet-westers	7,0	8,6	13,8	8,0	8,9	9,9	10,0	8,2
N	10.800	1.226	29	25	46	171	40	916
Detentieduur								
2 weken tot 1 maand	29,8	27,0	17,2	20,0	26,1	20,9	30,0	28,6
1 tot 3 maanden	29,8	30,3	27,6	20,0	21,7	30,8	32,5	30,9
3 tot 6 maanden	17,5	18,7	20,7	20,0	23,9	26,2	15,0	17,1
6 maanden tot 1 jaar	11,3	11,0	20,7	24,0	10,9	12,2	12,5	10,1
Meer dan 1 jaar	11,6	13,0	13,8	16,0	17,4	9,9	10,0	13,4
N	10.838	1.232	29	25	46	172	40	920
Aantal eerdere detenties (>'96)								
Geen eerdere detenties	35,2	27,2	41,4	52,0	26,1	32,6	45,0	24,3
1 Eerdere detentie	17,0	15,3	24,1	8,0	21,7	12,2	15,0	15,4
2 Eerdere detenties	10,2	9,4	6,9	4,0	13,0	8,1	15,0	9,5
3-5 Eerdere detenties	17,0	17,7	20,7	20,0	17,4	18,0	12,5	17,7
6-10 Eerdere detenties	11,8	14,3	3,4	16,0	13,0	18,6	10,0	14,0
11-20 Eerdere detenties	7,3	11,8	3,4	0	6,5	9,3	2,5	13,5
Meer dan 20 eerdere detenties	1,6	4,4	0	0	2,2	1,2	0	5,5
N	10.830	1.232	29	25	46	172	40	920

Bijlage 5 Samenhang achtergrondkenmerken met problematiek en verandering op de leefgebieden

Om te bepalen welke kenmerken samenhangen met problemen op de vijf leefgebieden en met een verandering op de leefgebieden tijdens detentie, maken we gebruik van logistische regressieanalyse. In een eerste stap zijn bivariate analyses uitgevoerd om te bepalen welke kenmerken significant met welk probleem of met welke verandering samenhangen. Daarna wordt de samenhang van de kenmerken die een significant verband vertonen tegelijkertijd geanalyseerd in multivariate analyses. De kenmerken die in deze analyses niet significant zijn, worden uit het model gehaald en met de overgebleven kenmerken wordt de analyse opnieuw uitgevoerd. De resultaten van deze laatste stap staan weergegeven in onderstaande tabellen. In paragraaf 3.5 en 3.6.5 worden onderstaande tabellen toegelicht.

Tabel B7 Samenhang achtergrondkenmerken met problematiek voor detentie

	Identiteits- bewijs	Inkomen	Huisvesting	Schulden	Zorg
Man			0,342*		-0,632**
Leeftijd		-0,037**		0,005*	0,018**
Geboorteland					
Nederland (ref.)					
Turkije	-0,629*	0,089	-0,241	0,274	-0,328
Marokko	-0,301	0,430**	0,056	-0,075	-0,298*
Suriname	-0,268	0,140	-0,280	0,010	-0,647**
Nederlandse Antillen en Aruba	-0,356*	0,437**	-0,463*	0,116	-0,688**
Overig Westers	0,014	0,067	0,262	-0,442**	-0,237
Overig niet-Westers	-0,278	0,116	0,119	-0,129	-0,731**
Burgerlijke staat					
Geregistreerd partner (ref.)					
Geen geregistreerd partner	0,774**	0,429**	1,187**	0,538**	0,412**
Detentieduur	-0,056				
Aantal eerdere detentie	0,061**		0,095**	0,073**	0,112**
Nagelkerke pseudo R ²	0,038	0,049	0,086	0,043	0,125

* p<0,05

** p<0,01

Gearceerd: ook in 2008 was deze samenhang in deze richting en significant

Tabel B8 Samenhang achtergrondkenmerken met problematiek na detentie

	Identiteits-		
	bewijs	Inkomen	Huisvesting
Man		-0,294**	0,574**
Leeftijd		-0,019**	
Geboorteland			
Nederland (ref.)			
Turkije		0,101	0,038
Marokko		0,495**	0,341
Suriname		0,128	0,136
Nederlandse Antillen en Aruba		0,347**	-0,017
Overig Westers		0,067	0,582**
Overig niet-Westers		0,041	0,351*
Burgerlijke staat			
Geregistreerd partner (ref.)			
Geen geregistreerd partner	0,718**	0,225**	0,960**
Detentieduur	-0,016**	0,099**	
Aantal eerdere detentie	0,048**		0,057**
Nagelkerke pseudo R ²	0,027	0,024	0,040

* p<0,05

** p<0,01

Gearceerd: ook in 2008 was deze samenhang in deze richting en significant

Tabel B9 Samenhang achtergrondkenmerken met problematiek zes maanden na detentie

	Identiteits-				
	bewijs	Inkomen	Huisvesting	Schulden	Zorg
Man					
Leeftijd		-0,090*	0,008	0,041*	0,019
Geboorteland					
Nederland (ref.)					
Turkije					-0,853
Marokko					-0,890
Suriname					0,329
Nederlandse Antillen en Aruba					-0,821
Overig Westers					-1,148
Overig niet-Westers					-0,262
Burgerlijke staat					
Geregistreerd partner (ref.)					
Geen geregistreerd partner					
Aantal eerdere detentie		-0,003	0,081*	0,056*	0,363*
Nagelkerke pseudo R ²		0,146	0,097	0,131	0,382

* p<0,01

Tabel B10 Samenhang achtergrondkenmerken met het verliezen van identiteitsbewijs, inkomen en huisvesting tijdens detentie

	Identiteits-		
	bewijs	Inkomen	Huisvesting
Man		-0,580**	
Leeftijd		-0,012**	
Geboorteland			
Nederland (ref.)			
Turkije		0,114	0,375
Marokko		0,442**	-0,007
Suriname		0,217	0,124
Nederlandse Antillen en Aruba		0,288*	0,396
Overig Westers		-0,037	0,817**
Overig niet-Westers		0,214	0,627**
Burgerlijke staat			
Geregistreerd partner (ref.)			
Geen geregistreerd partner			0,808**
Detentieduur		0,261**	0,324**
Aantal eerdere detentie			0,037**
Nagelkerke pseudo R ²		0,037	0,040

* p<0,05

** p<0,01

Gearceerd: ook in 2008 was deze samenhang in deze richting en significant

Tabel B11 Samenhang achtergrondkenmerken met het verkrijgen van identiteitsbewijs, inkomen en huisvesting tijdens detentie

	Identiteits-		
	bewijs	Inkomen	Huisvesting
Man			-0,674**
Leeftijd			
Geboorteland			
Nederland (ref.)			
Turkije			
Marokko			
Suriname			
Nederlandse Antillen en Aruba			
Overig Westers			
Overig niet-Westers			
Burgerlijke staat			
Geregistreerd partner (ref.)			
Geen geregistreerd partner			
Detentieduur	0,765**	0,607**	0,713**
Aantal eerdere detentie			
Nagelkerke pseudo R ²	0,160	0,124	0,182

* p<0,05

** p<0,01

Gearceerd: ook in 2008 was deze samenhang in deze richting en significant

Tabel B12 Samenhang achtergrondkenmerken met het verliezen van identiteitsbewijs, inkomen, huisvesting, zorgcontact en schulden zes maanden na detentie

	Identiteits- bewijs	Inkomen	Huisvesting	Schulden	Zorgcontact
Man					
Leeftijd				-0,070	
Geboorteland					
Nederland (ref.)					
Turkije					
Marokko					
Suriname					
Nederlandse Antillen en Aruba					
Overig Westers					
Overig niet-Westers					
Burgerlijke staat					
Geregistreerd partner (ref.)					
Geen geregistreerd partner					
Detentieduur					
Aantal eerdere detentie			0,061*	-0,204	
Nagelkerke pseudo R ²			0,026	0,138	

* p<0,05

Tabel B13 Samenhang achtergrondkenmerken met het verkrijgen van identiteitsbewijs, inkomen, huisvesting, zorgcontact en schulden zes maanden na detentie

	Identiteits- bewijs	Inkomen	Huisvesting	Schulden	Zorgcontact
Man					
Leeftijd				0,027*	
Geboorteland					
Nederland (ref.)					
Turkije					
Marokko					
Suriname					
Nederlandse Antillen en Aruba					
Overig Westers					
Overig niet-Westers					
Burgerlijke staat					
Geregistreerd partner (ref.)					
Geen geregistreerd partner					
Detentieduur					
Aantal eerdere detentie					
Nagelkerke pseudo R ²				0,020	

* p<0,05

Bijlage 6 Verschillen tussen DPAN en gemeentelijke informatie

In deze bijlage wordt de overeenstemming tussen DPAN en de gemeentelijke databronnen geschetst en de opvallendste verschillen aangegeven.

Identiteitsbewijs

Tabel B14 Verschillen tussen DPAN en Gemeente op gebied van identiteitsbewijs over de situatie voor detentie (%)

		Identiteitsbewijs voor detentie (gemeente)		
		Ja	Nee	N
Identiteitsbewijs voor detentie (DPAN)	Ja	91,4 (191)	8,6 (18)	209
	Nee	46,4 (13)	53,6 (15)	

Overeenstemming: in $(191 + 15) / (209 + 28) = 86,9\%$ van de gevallen.

Opvallend: In ongeveer de helft van de gevallen dat DPAN meldt dat gedetineerde niet in het bezit is van een identiteitsbewijs voor detentie, is dat volgens de gemeente wel het geval.

Tabel B15 Verschillen tussen DPAN en Gemeente op gebied van identiteitsbewijs over de situatie bij ontslag uit detentie (%)

		Identiteitsbewijs na detentie (gemeente)		
		Ja	Nee	N
Identiteitsbewijs na detentie (DPAN)	Ja	95,6 (153)	4,4 (7)	160
	Nee	68,4 (13)	31,6 (6)	

Overeenstemming: in 88,8% van de gevallen.

Opvallend: In ongeveer twee derde van de gevallen dat DPAN meldt dat gedetineerde niet in het bezit is van een identiteitsbewijs bij ontslag uit detentie, is dat volgens de gemeente wel het geval.

Inkomen

Tabel B16 Verschillen tussen DPAN en Gemeente op inkomensgebied over de situatie voor detentie (%)

		Inkomen voor detentie (gemeente)		N
		Ja	Nee	
Inkomen voor detentie (DPAN)	Ja	94,1 (160)	5,9 (10)	170
	Nee	50,8 (32)	49,2 (31)	

Overeenstemming: in 81,9% van de gevallen.

Opvallend: In ongeveer de helft van de gevallen dat DPAN meldt dat gedetineerde niet in het bezit is van een inkomen voor detentie, is dat volgens de gemeente wel het geval.

Tabel B17 Verschillen tussen DPAN en Gemeente op inkomensgebied over de situatie bij ontslag uit detentie (%)

		Inkomen na detentie (gemeente)		N
		Ja	Nee	
Inkomen na detentie (DPAN)	Ja	89,9 (107)	10,1 (12)	119
	Nee	70,7 (41)	29,3 (17)	

Overeenstemming: in 70,1% van de gevallen.

Opvallend: In ongeveer twee derde van de gevallen dat DPAN meldt dat gedetineerde niet in het bezit is van een inkomen na detentie, is dat volgens de gemeente wel het geval.

Huisvesting

Tabel B18 Verschillen tussen DPAN en Gemeente op huisvestingsgebied over de situatie voor detentie (%)

		Huisvesting voor detentie (gemeente)		N
		Ja	Nee	
Huisvesting voor detentie (DPAN)	Ja	86,5 (626)	13,5 (98)	724
	Nee	54,1 (106)	45,9 (90)	

Overeenstemming: in 77,8% van de gevallen.

Opvallend: In ongeveer de helft van de gevallen dat DPAN meldt dat gedetineerde niet in het bezit is van een huisvesting voor detentie, is dat volgens de gemeente wel het geval.

Tabel B19 Verschillen tussen DPAN en Gemeente op huisvestingsgebied over de situatie bij ontslag uit detentie (%)

		Huisvesting na detentie (gemeente)		
		Ja	Nee	N
Huisvesting na detentie (DPAN)	Ja	86,3 (546)	13,7 (87)	633
	Nee	63,6 (84)	36,4 (48)	

Overeenstemming: in 77,6% van de gevallen.

Opvallend: In ongeveer twee derde van de gevallen dat DPAN meldt dat gedetineerde niet in het bezit is van een huisvesting na detentie, is dat volgens de gemeente wel het geval.

Zorgcontact

Tabel B20 Verschillen tussen DPAN en Gemeente op gebied van zorgcontact voor detentie (%)

		Zorgcontact voor detentie (gemeente)		
		Ja	Nee	N
Zorgcontact voor detentie (DPAN)	Ja	94,7 (90)	5,3 (5)	95
	Nee	24,6 (28)	75,4 (86)	

Overeenstemming: in 84,2% van de gevallen.

Opvallend: In ongeveer een kwart van de gevallen dat DPAN meldt dat gedetineerde geen contact heeft met een zorginstelling na detentie, is dat volgens de gemeente wel het geval.